

מחוברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קפ"ט | פרשת במדבר | תשפ"ד

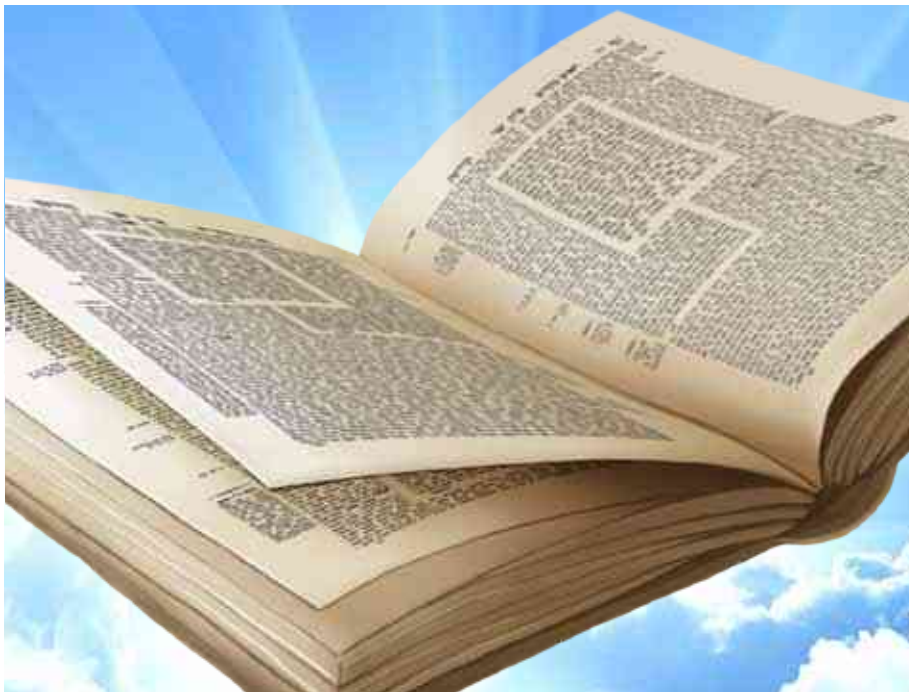
לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בנותים	אית השעה	מיסת השעה	בנותים	אית השעה	מיסת השעה	בנותים	אית השעה	מיסת השעה	בנותים	אית השעה	מיסת השעה	
22:38	22:29	20:59	21:37	21:15	20:07	20:58	20:29	19:23	21:01	20:26	19:08	

השבוע בגליון:

- חשיפה:** מי היה הגביר שירד מנכסיו, נכנס לביהמ"ד ללמוד בהתמדה מרובה, ונעשה לאחד מגדולי הרבנים וזכה להשתדך עם רבי חיים מוולאזין זצ"ל? | עמ' י'
- סגולה:** סגולת לימוד פסוקי קבלת התורה מר"ח סיון | עמ' ב'
- אקטואליה:** פרחים שהיו ע"ג הקבר אם מותר לקשט בהם את בית הכנסת לכבוד חג השבועות? | עמ' י"ב

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

מחן הגר"מ פיינשטיין העיד על עצמו: שני דברים למדתי ביום התחלת גמרא

ומשמרתם ביד איתמר בן אהרן הכהן (ד, כח). לפני כניסתו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל לחיידר כדי ללמוד גמרא, לימד אותו אביו את המוקרא כולו, את כל ימיו היה רבנו מתחיל בלימוד שני פרקי מקרא, והיה בקי נפלא בתנ"ך ומפרשיו.

ביום כניסתו לחדר, שאל המלמד את התלמידים, מי מהם יכול לקרוא את אחת המילים שבגמרא, והראה באצבעו על מילת "איתמר".

רבנו אמר שהוא מכיר את המילה וקרא "איתמר" כשהתייז והמיי"ם בקמץ, וביאר שהוא בנו של אהרן הכהן.

כל התלמידים האחרים שהיו מבוגרים ממנו ולמדו כבר גמרא, פרצו בצחוק, המלמד אמר שלא יצחקו ממנו, כיוון שהוא רגיל מבית אביו בלימוד תורה שבכתב, ושם מילה זו נקראת באמת בשני קמצים.

רבנו אמר, שלמד ממאורע זה שני דברים, האחד: להתבונן בכל שאלה מצדדים שונים ולחפש תמיד אחר הסבר שלא נודע עד עתה שאולי הוא מבאר את העניין היטב, ולא ללכת אחרי ההשקפה הראשונה, ולא להניח שכבר כל צדדי העניין ידועים לו וממילא יש לו רק ביאור אחד, כמו שראה שמילת "איתמר" בגמרא היא בעלת משמעות שונה לגמרי ממילת "איתמר"

הוא הקפיד כל ימי חייו שלא ללעוג לאדם אחר ולא לבזותו בשום אופן, אף שדיבר דברים חסרי טעם, כך קבע מאורע זה מיום כניסתו ללימוד הגמרא, את דרכו, הן בלימוד ובפסק, והן בהנהגה שבין אדם לחברו.

אגרות משה - בהקדמה לח"ח (הובא בלקט דברים של טעם)

שהיה רגיל אליה, הוא טעה בפירוש המילה, אף שהיה משוכנע שהוא יודע את הפירוש הנכון, וזאת משום שהתעלם מן ההנחה, שבגמרא יש למילה פירוש אחר מאשר במקרא, באופן זה של בדיקת ההנחות היסודיות מחדש היה נגש גם ללימוד התורה וגם לפסיקת ההלכה. השני: משום שצחקו חבריו פגע בו כל כך,

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ד

פניני אביר יעקב עמ' ו'

בשבת לוי לא נכתב לגלגלותם - שמא יש תינוק שנולד עם ב' ראשים

שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם מִמִּסְפַּר שְׁמוֹת כָּל יָכָר לְגִלְגָּלְתָּם (א, ב). ולהלן במנין הלויים (ג, טו) לא נזכר לגלגלותם. וראה בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' רצ"ד ד"ה וראיתי וכו') ביאור נפלא בזה בשם הרה"ק רבי שמואל קראקאווער זצ"ל מפראג, וז"ל:

וי"ל בזה, דהנה מבואר במסכת מנחות (לז, א) דמי שנולד בשני ראשין הוא טריפה. והנה נודע דטריפה לא יחיה כ"כ זמן רב. ולכן בבני ישראל שנמנו מבן עשרים ומעלה, נמנו לגלגלותם, דליכא למיטעי בהו למנות אדם אחד שנולד עם ב' ראשים, לשנים, שהרי טריפה אינו חי עד עשרים שנה, משא"כ בשבת לוי שנמנו מבן חודש ולמעלה, שפיר יש מקום לטעות במי שנולד עם ב' ראשים למנותו כשנים, לכן לא כתבה שם התורה לגלגלותם. עכ"ד ודפח"ח.

שו"ת חתם סופר - יו"ד סי' רצ"ד (ד"ה וראיתי וכו')

טעם נפלא מדוע נמנו שבת לוי לבדם

כָּל פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם וְגו' שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף (ג, לט). כתב הרמב"ן מה טעמו של דבר שהיה שבת לוי מועט במספרו מכל יתר השבטים? לפי שבני ישראל אשר סבלו ונתענו בשעבוד מצרים, הפרה והירבה אותם השם יתברך שלא כדרך הטבע, ככתוב: "וַיַּכְּ אֱלֹהִים אֶת-מִצְרָיִם בְּעֵינֵי הַשָּׁמַיִם וַיַּבֵּט אֶת-לֵוִי, שְׁלֹפֵי דַבְרֵי חֲכָמָיו לֹא הָיָה בְּשַׁעְבֹד מִצְרָיִם וְלֹא עָבַד עֲבוֹדַת פֶּרֶךְ, הִיטָה אִפְּוֹא יְלֻדְתּוֹ בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע וּבִרְכַּת "כֹּן יִרְפָּה וְכֹן יִפְרָץ" לֹא חָלָה עָלָיו, עכ"ד.

וי"ל שמתעם זה גם לא נמנה שבת לוי ביחד עם כל ישראל, שהרי לא בא המנין אלא להראות גודל חסדיו ונפלאותיו של השם יתברך, שתוך תקופה קצרה יצאה אומה כה גדולה משבעים נפש שירדו מצרימה; אבל גידולו של שבת לוי הלא היתה בדרך הטבע מבלי כל נס מפליא, על כן לא היה כל קשר בין מניינו הוא, ומנין בני ישראל...

מלא העומר (להגה"ק המהרא"ל צינץ זצ"ל) - בפרשתנו

"אינך הראשון! הטבע הזה כבר מיוחס ל"שור המועד"...

שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם (א, ב).

כשהגיע הגה"צ רבי צבי הירש מייזליש - הרב מווייטצען לארה"ב, התהלך בשבת עם "שטריימל" לראשו גם בחוצות העיר. באותם ימים לא היה זה דבר מקובל כל כך, ולפיכך פעם ניגש אליו יהודי ואמר לו כעס: כך ללכת? הלא זהו חילול ה'! כשאני רואה אתכם עם השטריימל "ווער איך ווילד פון כעס!"... (כאשר אני רואה אתכם עם השטריימל - הנני מאבד עשתנותי מרוב כעס)...

לא נבהל הרב, והשיב להוא תוך כדי דיבור: "אינך הראשון! הטבע הזה כבר מיוחס ל"שור המועד"..." הלא כך כתבו התוס' בבבא קמא (לז, א ד"ה מועד לשבתות) בשם הירושלמי שלפעמים רואה השור בשבת אנשים שלבושים במלבושים נאים אחרים, ומפני כן "ווערט עהר ווילד פון כעס"...

ספר גשמי ברכה (עמ' תרנ"ט)

סגולת השבוע

סגולת לימוד פסוקי קבלת התורה מ"ח סיון

ביום הזה באו מדבר סיני (יתרו יט, א). וברש"י לא היה צריך לכתוב ביום הזה אלא שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנם. דברים נפלאים בפסוק זה כתב הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע בספרו עבודת ישראל (לשבועות):

יש לרמוז בדברי קדשו, כי באמת בכל שנה ושנה כל ימי עולם נתגלה הדבר ההוא שהיה בימים ההם, כגון בימי פסח שיצאו ממצרים גם בכל שנה יש נפשות מישראל שיוצאים ממצרים. וגם בחודש הזה כיון שקרבו לפני הר סיני נתגלה גם כן שיוכלו לקרב את עצמם להקב"ה ולקבל התורה ולקרב עצמן לפני הר סיני, סיני מלשון שנאה שישנא לכל דבר רע, כמו שאמרו חז"ל (שבת פט.) סיני שבו ירדה שנאה לעובדי כוכבים ומזלות, רצה לומר למעשה עובדי כוכבים ומזלות. ולזה צריך כל אדם כשבא ראש חודש סיון עד חג השבועות לקרות באותו עסק התורה ולהמשיך לו זה הקדושה שנתגלה ביום זה.

וזהו שפירש רש"י שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנם, דהיינו שבאמת נתגלה כל דבר בעתו כמו שכתוב באו מדבר סיני, רצה לומר שעשו עצמם כמדובר הזה שהוא ריק ואין בו שום דבר טוב. גם הם חשבו עצמם כמדובר שלא התחילו בעבודת ה' כלל עכ"ד.

בענין זה שח הרה"ק רבי חנוך הענין מאלכסנדר זצ"ל: "מ"ט ימי הספירה הם בגימטריא לב-טוב' ועד ל"ג בעומר הוא 'לב' ומאו והלאה הוא 'טוב', על כן מל"ג בעומר נכנסין להטוב ואין טוב אלא תורה, והוא ההכנה הגמורה להתורה, ואדם יכול לראות אז שיהיה טוב לה' וטוב לבריות".

ויש לציין מה שהמליצו צדיקים על דברי הגמ' בשבת (פו, ב) וברשי שם כתב "משום ובחד בשבא לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא - גרסינן". ידוע שיצה"ר נקרא אורח (סוכה נב, ב) וכשרוצים להחליש ולהכניע היצה"ר "גרסינן" צריכים ללמוד תורה עכ"ד.

ונחתום בדברי הכהן הגדול מאחיו הרה"ק רבי צדוק מלובלין בספרו פרי צדיק: "בני ישראל הכינו עצמם לקבלת התורה בהכנה דרבה והשליכו מעצמם כל עניני העולם הזה, והיה זאת עצתם לקשר עצמם בה' יתברך ע"י השנה היינו לעזוב את עצמם עם כל כוחם, חושיהם והרגשותיהם על ה' יתברך - וזה היה מדריגת דור המדבר קודם מתן תורה דביקות בה' ע"י שינה, אבל עכשיו שכבר ניתנה תורה צריך להיות נעורים ולעסוק בתורה - ומטעם זה נתקן לומר הסדר תיקון ליל שבועות".

והנה "בכל שנה בלילה שקודם זמן מתן תורה, יכול האדם לזכות לזה שייקבעו הדברי תורה בלב כמו שזכו בני ישראל בלילה שקודם מתן תורה, ומשום הכי צריכין להיות נעורים ולעסוק בתורה" עכ"ד.

בס"ד
קו 'מחברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם:

3 סיפורים שונים בני זמננו על השגחה מופלאה, שקיבלו סימן מן השמים על מעשיהם הטובים שעשו, הסכיתו ושמעו:

סיפר הרב הגאון רבי ישי מזלומיאן שליט"א, רב דק"ק 'אביר יעקב' - חולון:

היה זה בחודש אדר של שנת תשפ"ג. אברך יקר המתפלל עמנו בבית הכנסת, היה נוכח בוויכוח קולני, חד צדדי, שהתנהל בבית-כנסת: הגבאי המהולל הודיע קבל עם ועדה לבעל-קורא שלא יקבל את משכורתו! לא משנה כעת מדוע התנפל עליו הגבאי, אך הבעל קורא סלח על עלבוננו. שתק ולא ענה מאומה.

האברך הנוכח, שהיה עד למחזה המזעזע, ניגש אל הבעל-קורא וביקש ממנו את מספר חשבון הבנק על מנת להפקיד לו את כל הסכום. הבעל-קורא, בעדינותו, סרב לקבל. רק לאחר הפצרות שהכסף מקופה מיוחדת של כספי מעשר, ולאחר סיכום שאם יקבל את משכורתו ישיב את הכסף, ניאות לקבל את הסכום.

לאחר כמה שבועות "נרגע" הגבאי (כנראה זה פרק הזמן שהיה דרוש לו...) והעביר את הכסף לבעל קורא. לאחר חג הפסח האחרון, מתקשר הבעל-קורא לאברך הנזכר ומוודיע: 'קבלתי את הכסף מהגבאי, ואני מבקש להחזיר לך את הסכום'.

'זה בסדר' עונה לו האברך, 'כבר אמרתי לך שאלו מעות מעשר, "טוב תתי אִתָּה לָךְ מִתֵּי אִתָּה לְאִישׁ אֲחֵר" למי ראויים מעות מעשר אם לא לאברכים עמלי תורה?!'...

הבעל-קורא המשיך לסרב אך לבסוף התרצה. 'ממש לאחר שיחת הטלפון' סיפר האברך 'התעוררה בי תחושה חזקה ואמרתי לנוות ביתי בזה הלשון: "את תראי, עד למחר נקבל את הכסף בחזרה מהשם יתברך - ואפילו כפול!" למחרת (!) פוגש אחד מתושבי השכונה את האברך ומושיט לו שקית עם מטבעות ושטרות כסף.

'מה זה?'

- 'כספי מעשר. רווחים מהחנות'.

החנות המדוברת לא נפתחה אתמול, ואף פעם לא הביא לו בעל החנות כספי מעשר. בדיוק היום, ודווקא אליו, הוא החליט "משום מה" לתת מעשרות.

לאחר ספירת הכסף, היה שם יותר מכפול...

ככל הנ"ל סיפורי בשיעור. מיד מצביע אחד המשתתפים, ירא וחרד, נגר במקצועו, ומספר:

לפני כ-30 שנה ביקש ממני ת"ח גדול שנקלע למצוקה כלכלית, הלוואה כספית גדולה, של עשרות אלפי שקלים (!) הרגשתי שזה יותר מתנה מאשר הלוואה, ובמחשבה זו באמת נתתי לו את הסכום: מתנה. ואם יחזיר - יחזיר.

למחרת. למחרת! נכנס אלי לנגריה אדם לא מוכר ושואל: 'אתה מכיר

אותי? - 'לא'.

'אני פלוני אלמוני' מציין האיש ומזכיר לי את זהותו. מסתבר שלפני שנים רבות ביצעתי לו עבודת נגרות גדולה בביתו. מאז נעלמו עקבותיו. את התשלום על העבודה לא קבלתי, וכבר שכחתי מכל הענין. על גבול היאוש...

והנה עומד האיש לפני. מושיט לי מעטפת כסף במילות התנצלות.

מיותר לציין שבמעטפה היה הסכום המדויק שרק אמש (!) הענקתי לאותו תלמיד חכם שהיה שרוי במצוקה.

וכך הולך ומתגלגל לו גם הסיפור הבא בפיו של הרב מזלומיאן במוצאי שבת של פרשת ויקרא שנת תשפ"ג, שמעתי מידיד יקר - מר רון הי"ו, נהג מונית בשכונתנו בחולון, יהודי "חילוני" בהגדרתו אך אוהב מסורת ומורשת ולא נוסע במונית בשבת-קודש:

'ביום שישי האחרון הפרנסה לא היתה מוצלחת, בלשון המעטה. אני יושב במונית, בתחנת המוניות שלי בחולון, וממתין וממתין וממתין, ומאומה לא קורה. אין הזמנות-אין פרנסה...'

'החלטתי שאני נוסע לתל-אביב, אולי משם תבוא הפרנסה.'

הגעתי לאחד מרחובותיה הגדולים של העיר, ופתאום אני רואה נפנוף של אנשים. אני מתקרב. שני תיירים דוברי אנגלית מבקשים נסיעה לירושלים. אני מתבונן בשעון, עוד 45 דקות נכנסת שבת. התיירים רואים שאני מהסס ומציעים סכום גבוה:

"נשלם לך 400 ₪ רק תקח אותנו בבקשה".

'הרגשתי מלחמה פנימית. מצד אחד כל היום לא הלך בפרנסה, ומצד שני הרי לא אספיק לשוב לפני שבת... הסברתי להם שאיני יכול להיענות לבקשתם וכו'... התאכזבו. גם אני התאכזבתי... אבל

שבת זה קו אדום בשבילי!'

'עדיין לא זזתי מהמקום, והנה פתאום מגיע אדם אל המונית: "אני רואה שאתה משכונת קרית-שרת בחולון (מהשלט שעל גג המונית), אני צריך לרחוב דקר"... לא יאומן כי יסופר, הרחוב שביקש ממש סמוך לביתי. לא ביקש לעיר אחרת. לא ביקש בשכונה אחרת בחולון. רק לשכונה שבסמוך לביתי! הסעתי אותו, והרווחתי'.

'הרגשתי כיצד ה' מנסה אותי עד הסוף ממש. כל היום אין פרנסה, והנה בדקה ה-90 מבקשים ירושלים... משעמדתי בנסיון, הפרנסה הגיעה עד אלי, לתוך המונית ממש... לא יאמן!'

(גליון איש לרעהו)

הגעתי לאחד מרחובותיה הגדולים של העיר, ופתאום אני רואה נפנוף של אנשים. אני מתקרב. שני תיירים דוברי אנגלית מבקשים נסיעה לירושלים. אני מתבונן בשעון, עוד 45 דקות נכנסת שבת. התיירים רואים שאני מהסס ומציעים סכום גבוה: "נשלם לך 400 ₪ רק תקח אותנו בבקשה". 'הרגשתי מלחמה פנימית. מצד אחד כל היום לא הלך בפרנסה, ומצד שני הרי לא אספיק לשוב לפני שבת... הסברתי להם שאיני יכול להיענות לבקשתם וכו'... התאכזבו. גם אני התאכזבתי... אבל שבת זה קו אדום בשבילי!'

בלהבות אש:

**המפעל שעלה בלהבות אש, ולא נשאר ממנו זכר,
קבל את ברכת רבו וקם על רגליו כבתחילה הסכיתו ושמעו:**

החשש מאיבוד מקור פרנסתו הדאיג אותו מאוד, והוא מיהר לגשת אל סבי, רבי אברהם ויינברג (האדמו"ר הראשון של שושלת סלונים). "ספר לי בבקשה", ביקש האדמו"ר, "כיצד אתה מנהל את המחלבה וכמה אחוזים של חמאה אתה מפיק מהחלב".

היהודי החל לתאר את תהליך החליבה, איסוף השומן, החביצה והגיבון. "נניח שעומד כאן קנקן אחד של חלב", ניסה להדגים. "מקנקן אחד אני מפיק מעט שמנת וחמאה, ועוד כמות של גבינה. אך מרוב הקנקן נותרים מי חלב בלבד, שבהם לא נעשה שימוש".

האדמו"ר האזין לדברים בשתיקה, ואז אמר: "מה ההכרח שהשמנת תהיה מועטה, ואילו מי החלב יהיו מרובים?! הלא ה' הוא שמצווה את ברכתו! בכוחו לעשות שיהיה בדיוק ההפך. מברך אני אותך שהשמנת תהיה הרוב, ומי החלב מיעוט!".

היהודי חזר למחלבה וכפי שאמר לו הרבי כן היה. כמות השמנת והחמאה גדלה פלאים, רווחיו האמירו, ובתוך זמן קצר היה בכוחו לשלם את דמי החכירה, והוא התעשר עושר רב.

כאן סיים רבי שמואל את סיפורו, הישיר מבט לחסיד ואמר: "כשם שסבי אמר כך, גם אני אומר זאת. מי אמר שתפוקת החלב מהשומן תהיה מועטה והפסולת תהיה גדולה?! הלא ה' הוא המצווה את ברכתו! בכוחו שיהיה בדיוק להפך! מברך אני אותך שתפיק מחומרי הגלם כמות כפולה ומכופלת!".

"מייד בצאתך מכאן תתחיל בהכנות להקמת המפעל מחדש. קנה חומרי גלם וצידו, התחל לייצר נרות מחדש, ובעזרת השם תראה ברכה במעשי ידיך".

החסיד מילא את דברי רבו בקפידה. הוא מיהר לקנות את חומרי הגלם ואת ציוד המפעל, וראה את הפלא במו עיניו: אחוזי הפסולת בשומן היו נמוכים, שלא כדרך הטבע. הרווחים הגדולים העמידו אותו מחדש על רגליו, וכעבור זמן לא רב שב למעמדו הקודם.

החסיד ר' שלובסקי האריך ימים, וזכה להיות משמשם בקודש ונאמן ביתם של האדמו"ר רבי שמואל וממלאי מקומו אחריו. עד סוף ימיו היה שב ומספר את המעשה המופלא שחוה בעצמו.

"אין צורך להוסיף", היה חותם את סיפורו, "שכדברי הרבי כך היה - צדיק גוזר והקב"ה מקיים".

(גליון שיחת השבוע)

העיניים העצובות של תושבי מייצ'ט שבליטא אמרו הכול. "המפעל של שלובסקי עלה בלהבות", לחשו בכאב. "לא נשאר ממנו זכר".

זה היה מפעל לייצור נרות בבעלותו של ר' ישראל-זלמן שלובסקי, חסיד סלונים. חומר הגלם העיקרי שעליו התבסס הייצור היה שומן, שעבר תהליך של זיקוק והמסה, עד שהתקבל ממנו חלב נקי. ממנו יוצרו הנרות ושוקו באזור.

המפעל היה מטה לחמם של שלובסקי ובני משפחתו, עד שבאו הלהבות וכילו הכול. האש לא יכלה למצוא חומר בעירה טוב מזה - חביות מלאות שומן דליק, פקעות צמר גפן, נרות מוכנים למשלוח. הכול נשרף, ובכלל זה המכונות וכל הציוד.

השריפה השאירה את שלובסקי בלי מקור פרנסה, ואף הותירה אותו עם חובות כבדים. לאחר שהתאושש קמעה מהמכה הכואבת, קם ונסע אל רבי שמואל ויינברג, האדמו"ר השני בשושלת סלונים.

בקול חנוק תיאר לפני הצדיק את האסון הגדול שאירע לו ואת המשבר שאילו נקלע, באין סיכוי לקום ממנו.

רבי שמואל האזין לדבריו רוב קשב. "תאר לי בבקשה את תהליך ייצור הנרות", ביקש משלובסקי. "ובכן", נאנח החסיד, "אני קונה שומן, מזוקק אותו היטב, ומעביר אותו תהליך של התכה, שמפריד את הפסולת מהחלב הטהור.

"בסופו של תהליך לא נותרת בידי כמות גדולה של חלב, שכן כמות הפסולת גדולה בהרבה מהחלב הנקי. כדי להקים מפעל חדש אני זקוק לסכום כסף גדול, ומכיוון ששולי הרווח ממכירת הנרות קטנים - ההשקעה אינה כדאית".

"רצוני לספר לך סיפור", נענה הרבי, והחל לספר:

לפני שנים התגורר בעיר סלונים יהודי ישר שהתפרנס מחכירת רפת ומחלבה מהאציל המקומי. הוא ניהל את הרפת בהצלחה רבה, האביס את הפרות בחציר משובח, וקיבל בתמורה ליטרים רבים של חלב איכותי, שממנו ייצר גבינות וחמאה, והתפרנס בכבוד.

פעם בשנה היה נוסע לארמונו של האציל, לחדש את חוזה החכירה לעוד שנה. עברו שנים, ואותו יהודי נקלע למשבר כלכלי, ולא היה מסוגל לשלם את דמי החכירה בעבור הרפת והמחלבה. האציל לא הביע הבנה מיוחדת למצבו, והודיע לו כי אם לא יפרע את חובו בתוך חודש ימים - גורש לאתלר מהרפת.

**היהודי חזר למחלבה וכפי
שאמר לו הרבי כן היה.
כמות השמנת והחמאה
גדלה פלאים, רווחיו האמירו,
ובתוך זמן קצר היה בכוחו
לשלם את דמי החכירה,
והוא התעשר עושר רב.
כאן סיים רבי שמואל את
סיפורו, הישיר מבט לחסיד
ואמר: "כשם שסבי אמר כך,
גם אני אומר זאת. מי אמר
שתפוקת החלב מהשומן
תהיה מועטה והפסולת
תהיה גדולה?! הלא ה'
הוא המצווה את ברכתו!
בכוחו שיהיה בדיוק להפך!
מברך אני אותך שתפיק
מחומרי הגלם כמות כפולה
ומכופלת!"**

מחבורים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

טוב לי תורת פיך - מאלפי זָהב וְכֶסֶף:

תחביב של בחור צעיר של אסיפת מטבעות ישנים, הביאה להשלמת הסכום של זקנו להכנסת ספר תורה בפאר והדר:

הסוחר התבונן והציע ארבעים אלף שקלים בתמורה. סבא הבין שיש ערך למיצג והלך מסוחר לסוחר עד שקיבל הצעה של מאה ושלושים אלף שקלים חדשים (130,000) שסבא הבין שזה ההצעה הטובה ביותר שיקבל ומכר את האוסף.

השמחה של סבא וסבתא הייתה שמחה גדולה עד מאוד, מכיוון שהם רצו מאוד לכתוב ספר תורה לעילוי נשמת ההורים וחסכו סכום קטן, אבל לא ידעו כיצד יזכו לכל שאר הכסף, ובפרט שיש הוצאות נוספות של תהלוכה כתר וסעודה של הכנסת ספר תורה, והנה ה' ריחם עליהם ובזכות הסקרנות שלי גילו את האוצר.

לשאלתי איך לא שמו לב עד כה, הם אמרו שבזמן הפטירה הם התעסקו בהרבה פרטים, וזה היה משהו שפשוט שמו במחסן בלי להסתכל, או להתבונן מחמת הטרדה, והנה עת וזמן לכל חפץ תחת השמים והישועה והישועה כבר הייתה מוכנה מראש.

ואילו אני לכשעצמי הבנתי שהחידק הזה של איסוף מטבעות ירשתי מהסבא רבא.

(טיב הקהילה-מדור טיב ההשגחה)

הכנסתי את השקית לבית והתחלתי לעבור על תכולתו. היו שם מטבעות של אספנים מסודרות בארנקים מיוחדים ועוד מטבעות שונות ומשונות, קצב הלב התגבר מרגע לרגע, עת אמרתי לסבא שמדובר כאן באוצר של ממש. סבא התחיל להבין כי אכן יש ערך כל שהוא לשק הזה, והחליט לקחת את האוצר לסוחר מטבעות בתקווה לקבל תמורתו כמה אלפי שקלים.

אני בחור עם חולשה למטבעות למטבעות שונים מכל העולם, ובפרט כאשר מדובר במטבעות במטבעות של אספנות.

נסעתי לסבא וסבתא לשבת וביום שיש לקראת שבת שוחחתי עם הסבא איך לא, על המטבעות המטבעות השונות שראיתי ומצאתי.

כאשר הסבא ראה את הברק בעיניים שלי, אמר לי שיש לו מההורים מההורים שלו איזה שקית עם מטבעות שאמור להיות במחסן איפה שהוא.

תיכף אחרי הבדלה מיהרתי למחסן והתחלתי לחפש את האוסף המדובר מסבא שקיבל חלק מאבא שלו... אחרי הפיכה של כל המחסן מצאתי את השקית המדוברת המדוברת. הייתה זאת שקית כבדת משקל שבקושי הצלחתי להרים.

הכנסתי את השקית לבית והתחלתי לעבור על תכולתו. היו שם מטבעות של אספנים מסודרות בארנקים מיוחדים ועוד מטבעות שונות ומשונות, קצב הלב התגבר מרגע לרגע, עת אמרתי לסבא שמדובר כאן באוצר של ממש. סבא התחיל להבין כי אכן יש ערך כל שהוא לשק הזה, והחליט לקחת את האוצר לסוחר מטבעות בתקווה לקבל תמורתו כמה אלפי שקלים.

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

פנינים על הפרשה:

ואדם, ותפלתו תועבה, ועליו נאמר (תהלים נ טז-יז) 'ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיך, ואתה שנאת מוסר ותשלך דברי אחרים, ונאמר גם כן (ישעיה א יב) 'מי בקש זאת מידכם רמס חצרי:' וזהו שאמר איש על דגלו באתת, כבר כתבנו (לעיל) דדגלו רומז על מקומו של בית הכנסת, וכא לומר כאן, מה שאמרתי לך שיהיה קובע מקום לתפלתו וכל המדות הנזכרות, צריך שיהיה באתת, דהינו התפלגין והציצית, בהם יחנו בני ישראל בבית הכנסת, ועוד, באתת הם הסימנים שמסמנים בהם בני ישראל ונכרים בהם שהם בני ישראל אמתיים, והוא מה שאמר הנביא (צפניה ג יג) 'שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא תרמית בפייהם, לפיכך אמר באתת לבית אבתם, דהינו הסימנים שהניחו לנו אבותינו הקדושים, כשהיו בו הסימנים הללו תפלתו מקבלת ורצויה, אבל אם בבית הכנסת חסיד ובשוק רשע, לריק יגע, ותפלתו תועבה:

(פיתוחי חותם פרשת במדבר)

מעלת המשכים לביהכ"נ וקובע מקום לתפילתו

וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאתם וגו' (כמדבר א נב-ג). אפשר דבא לרמוז דצריך אדם להיות זהיר בהשכמת בית הכנסת, כמו שאמר שלמה המלך עליו השלום (משלי ח לד) 'אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום, וצריך אדם לקבץ מקום לתפלתו, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו:), כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו, שנאמר (בראשית יט כז) 'וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, והנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם), דכשהקדוש ברוך הוא בא לבית הכנסת ואינו מוצא שם עשרה, מיד כועס, לפיכך צריך האדם להיות זהיר שיהיה מעשרה ראשונים, כי עקר התפלה הם עשרה ראשונים:

עיקר המצאות האדם בבית הכנסת
וזהו שאמר וחנו בני ישראל איש על מחנהו, היא בית התפלה, שהיא מחנה שכינה, והנה 'מחנה' במלוי כזה:

מעלת הקובע מקום לתפילתו

וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאתם (כמדבר א נב). לרמוז שיהיה קובע מקום לתפלתו, והמקום שישב בו היום בו ישב למחר כל ימיו ולא ישנה מקומו. לפיכך אמר ואיש על דגלו, דהינו מקומו, שיהיה מקומו מדגל, הינו מסמן, שלא ישנהו:

כשנמצאים עשרה בביהכנ"ס אין הקב"ה כועס

והלוים יחנו סביב למשכן העדת, הלוים הם עשרה ראשונים שהשכינה מתחברת עמם, יחנו סביב למשכן העדת, דהינו יהיו זהירים שיהיו מקבצים בעשרה בבית הכנסת שהיא משכן העדת, וכזה ולא יהיה קצף על [עדת] בני ישראל, משום דכשהקדוש ברוך הוא בא לבית הכנסת ואינו מוצא עשרה כועס, עכשו שמוצא עשרה לא יהיה קצף, דהינו אינו כועס, ולפיכך ושמרו בני ישראל את משמרת משכן העדות, דהינו שיהיו עשרה מזמנים בבית הכנסת, והנה את משמרת ראשי תבות, אפן תפלה, משכים שיהיה מעשרה ראשונים תחלה:

(פיתוחי חותם פרשת במדבר)

יבוא לבית הכנסת מעוטף בציצית ומעוטר בתפלין

איש על דגלו וגו' (כמדבר א נב). הנה זה הפסוק סמוך לפסוקים שכתבנו, ואפשר שגם זה בא לרמוז על סיום הענין שכתבנו על בית הכנסת, והנה [צריך] שיזהר בעניית אמן, ויזהר להיות מעשרה ראשונים, וגם כן צריך לבוא לבית הכנסת מעטף בציצית ומעטר בתפלין, דאם אינו מעטף ומעטר בהם, כל מה שיעשה בטל ומבטל, וגם כשיהעטף ויתעטר בהם, צריך להתנהג בעודם עליו בקדושה ויראה, וגם כשהיו בו כל המדות הללו בבית הכנסת, צריך שתהיה בו יראת שמים בשוק בין בני אדם, שיהיה משאו ומתנו באמונה ולא יעשה עולה, ולא ידבר כזב ולא מרמה, שאם יהיה דובר שקרים או רמאי וכיוצא וכשבא לבית הכנסת עושה כל התמרות של בית הכנסת, אין זה אלא מרמה אלהים

עצות וסגולות:

עניני סודות התורה (ה')

טענת היצר להדיח מלימוד הסוד

כי הנה יצר הרע מדיחך שלא ללמוד משתי טענות, אחת, אומר לך זה מעשה מרכבה, צריך נביא ששמע מפי השם שיודיע לנו הדבר על אמתתו, ועכשו בזמננו אין נביא ולא רוח הקדש, זאת ועוד, הלומד קבלה צריך להיות גוף קדוש וטהור ונקי מכל דבר רע, כמו ישראל שיצאו ממצרים שמרב קדשתם שהיו קדושים וטהורים פיון שעברו בים נגלה עליהם הקדוש ברוך הוא, ועוד, מרב קדשתם ראו אותו פנים בפנים במעמד הר סיני, לאלה באמת שיך למוד תורת הקבלה, אבל גופות הזמן הנה שגברה סטרא אחרא הם סרוחים ומטנפים ועל מי תחול הקבלה.

(גנוי המלך, ליקוטי שושנים, מאמר כי המצוה)

סודות התורה ערוכים בספרים עוד לפני האדם

לפיכך בא משה רבנו עליו השלום להזהיר לישראל, ואמר להם, אל תשמעו דברי יצר הרע, כי מה שאמר לכם בזמן הזה אין נביא ולא רוח הקדש, דבריו מהבל ימעטו, כי גם בזמן הזה הכל ערוך ומוכן לשלחן הערוך לפני האדם, דכל דברי קבלה נכתבו ונתממו בספרים, וכנגד זה אמר 'לא נפלאות הוא ממך'.

(גנוי המלך, ליקוטי שושנים, שם)

גם בזמן הזה יכול להתקדש וליטרה

וכנגד הטענה השנית שטוען היצר הרע שצריך להיות גוף טהור וקדוש, גם זה אינה טענה, כי גם בזמן הזה הרוצה להתקדש ולהטהר יכול להיות קדוש וטהור, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת קד), הבא לטהר מסייעין אותו.

(גנוי המלך, ליקוטי שושנים, מאמר כי המצוה)

כל כינוי הגשמיות שבסוד - בדרך משל

והנה המתעסק בחכמה זו ויראה בדברי הזהר הקדוש כנויים המורים לגשמיות חס ושלום, כגון ואזנים, עינים, דים ורגלים וכיוצא, אל יעלה ברעיונו שום דמיון חס ושלום, שאין שם שום גשמיות חס ושלום, והכנויים שכותבים המקבלים [הם] לשבר את האזן כדי שיוכנו הדברים דוקא, וכבר הזהירו על זה המקבלים זכרונם לברכה (זוהר ח"ג קכז).

(פיתוחי חותם פרשת כי תצא, ד"ה כי תבוא)

לא ידמה את כינוי הסוד כפשוטם

השמר לך שמא בראותך הכנויים בזהר הקדוש ובספרי המקבלים, כגון ראש ואזנים ועינים וכיוצא, השמר לך שלא יש שום דמיון של גשמיות חס ושלום, וזהו שאמר ואל כלך לא תתן, דהינו לא תדמה הכנויים שאמתה לומד לכלי גופך, שהם הראש והאזנים והעינים, לא תחשב כך, וזהו ואל כלך לא תתן, דהינו לא תתן שום דמיון חס ושלום, כי כל מעשה מרכבה מפשט ומבדל מכל מיני גשמיות, לכן השמר לך וה' יהיה בעורך.

(פיתוחי חותם שם)

לכל הדורות יש מה לחדש בתורה

שארכה מארץ מדה ורחבה מני ים, שאפלו כל בני העולם יהיו כלם נבונים ומחדשים בתורה יומם ולילה לא יגיעו לתכליתה, משום דהתורה כלה שמוותיו של הקדוש ברוך הוא (זוהר ח"ב צ: ח"ג צח:), וכשם שהקדוש ברוך הוא אין לו קץ ותכלה כך התורה אין לה קץ ותכלה, ואפלו מצוה אחת ממצוות התורה אין קץ ותכלה לכונתיה וסודותיה, ועל זה אמר לכל תכלה ראיתי קץ, ותורתך אין לה קץ, ואפלו מצוה אחת ממצוותיה אין לה קץ, וזהו רחבה מצותך מאד, דהינו אפלו מצוה אחת.

(מעגלי צדק, אות למ"ד)

הזה ואלה שמות בני אהרן הבכור נדב ואביהוא, כי הלשון הזה מורה שהם חיים, היה לו לומר כי אם 'בני אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר', וימת נדב ואביהוא וגו' ויכהן אלעזר ואיתמר' (שם פסוק ד). כמו שאמר גבי יהודה (במדבר כו יט) 'בני יהודה ער ואונן וימת ער ואונן', ובאמרו ואלה מורה ששל החיים מדבר. ואפשר לרמוז, דבא להורות דנדב ואביהוא זכו זכיה גמורה בעולם החיים, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (זוהר ח"ג נו: סא:): דלא מתו רק מיתת הגוף, אבל גשמותיהם זכו זכיה גמורה. וידוע דהצדיקים אפלו במיתתם קרויים חיים, ואדרבא החיים של אותו עולם הם החיים העקריים: ולהכי כתבה התורה בלשון הזה ואלה שמות בני אהרן, מורה באצבע לומר, אלה שזכו לחיים הנצחיים להם ראוי לקרות ואלה שמות בני אהרן, שהרי הם חיים ולא מתים. ואדרבא חיים שיש להם מעלים מחיי העולם הזה, ואמר הבכור נדב, לומר שעדין הוא בכורתו ונגלתו באותו עולם, ופסיק טעמא בין הבכור לנדב, להורות כא דלא פסקה לו בכורה רק בזה העולם, אבל באותו עולם הבכור בכורתו והצעיר בצעירתו. ולא אמר 'אלעזר' בניו, להודיע דמעלת אלעזר ואיתמר החיים לא הגיעה למעלת נדב ואביהוא, וכל זה להורות מעלת נדב ואביהוא באותו עולם. וכותם תעמד לנו ולכל ישראל, אמן כן יהי רצון:

(פיתוחי חותם פרשת במדבר)

שילכו בה כדי להתדבק בה' יתברך ואת המעשה אשר יעשו וקלמדם תורה ומצות, וכל מה שהיו עושים הכל לשם שמים בלי שום פניה, כמו שכתוב ושנוי 'משה ואהרן עשו' (שמות יא י). להגיד שבחם שלא שנו. וזה הענין גדול מכל מצות ומעשים טובים, דזכות הרבים עדיף, כמו שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ה מי"ח), משה זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו, נמצא, המלאכים שנבראו ממעשה אהרן ומשה גדולים משאר המלאכים הנבראים ממעשים טובים אחרים, ומכל שכן שהם גדולים מהבנים הנשמיים הנעשים בפעל.

וזהו שאמר ואלה תולדת אהרן ומשה, ומפרש, תדע מה הם התולדות, הם ביום דבר ה' את משה, מאותה שעה שהיו משה ואהרן נשלחים לצרכי ישראל לתקנם, מאותה שעה (י) הם יולדים מלאכים עד יום פטירתם, ואלה הם התולדות העקריים של מעשים טובים שאין אחריהם כמעלה, לפיכך אתי שפיר שלא הזכיר כאן תולדות משה, שאינו מדבר בפסוק זה בתולדות בני אדם רק בתולדות מעשים טובים:

(פיתוחי חותם פרשת במדבר)

צדיקים במיתתן נקראים 'חיים'

ואלה שמות בני אהרן הבכור נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר (במדבר ג ב). יש לדקדק למה אמר בלשון

מ"ם ח"ת גו"ן ה"י, המלוי גימטריא 'תפלה' עם הכולל, וכאלו אמר 'מחנה תפלה', ודהינו, יעשו בני ישראל עקר החניה והשריה שלהם בבית הכנסת, שלא יהיה להם שום נחת רוח והטבת רצון וזולת בשיבת בית הכנסת, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספר חרדים ריש פרק סו), בית הכנסת פרדס לצדיקים: (פיתוחי חותם פרשת במדבר)

ביאור ענין 'תולדותיהם של צדיקים מעש"ט'

ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני (במדבר ג א). יש לדקדק מה ענין אמרו כאן ביום דבר ה' את משה, ותו, שאמר תולדת אהרן ומשה ולא הזכיר תולדות משה רק תולדות אהרן, ואפשר דבא לרמוז מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (רש"י בראשית ו ט, ע"פ ב"ר לו ו), דעקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, שהמעשים טובים הם התולדות העקריים האמתיים. והיורד לשרשן של דברים יכיר וידע דכן האמת בפעל לא בדמיון, דידוע דכל מצוה שאדם עושה נכרא ממנה מלאך אחד, ופשוט דמלאך טוב מאדם, לפיכך הבנים של מעשים טובים מעלים מהבנים הנעשו בפעל.

והנה מיום שנראה הקדוש ברוך הוא למשה בסנה, מאותה שעה משה ואהרן היו עסוקים כי אם בשליחות המקום לישראל, להורותם דרך ישרה

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

אור בהירות הנ"ך

בהישג ידך!

כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב שליט"א: כאשר אדם עושה המצוות 'מלומדה', ללא שמחה והתלהבות, אז אין הדבר נחקק בלב בניו וגורם להם להתנהג כמוהו. אבל כשהוא עושה המצוות בהתלהבות, מיט א קאכעניש, אז הוא מנחיל לבניו ומשפיע עליהם לעשות כמוהו.

מאחר וחג השבועות נתייחד בעניין חינוך הבנים וגידולם בדרך התורה, על כן בערב ראש חודש סיון הוא הזמן הראוי והמסוגל לבקש ולהתפלל שנזכה לראות דורות ישרים ומבורכים.

והנה מובא בכל הספרים הק' שבכל שנה ושנה בהגיע עת קבלת התורה, בחודש סיון, מתעורר מחדש אור קבלת התורה כפי שהיה בשעת מתן תורה. וכיון שקבלתם של אבותינו ע"ע לחנך את הבנים בדרך התורה הייתה תנאי בנתינת התורה בשעתו, אם כן בכל שנה בבואנו לקבל את התורה מחדש, עלינו גם לחדש ולקבל שוב על עצמנו אותה הקבלה, לחנך את צאצאינו לתורה ולמצוות, ולזו המטרה נתכנסנו כאן היום.

לומר ששמע לפרש הפסוק (דברים כח, כט) 'הנסתרות לה' אלוקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות' וכו', דהנה על האדם לקיים התורה ומצוותיה בהצנע לכת עם ה' אלוקינו, אך היוצא מן הכלל הוא כשמדובר בחינוך הבנים, לצורך זה רשאי וצריך הוא לפרסם את עבודתו וללמוד בריש גלי, כדי להורות ולחנך את בניו את הדרך ילכו בה, לתת להם דוגמא אישית.

וזהו שאומר הפסוק 'הנסתרות לה' אלוקינו', דברים שבין אדם לקונו יהיו בבחי' הנסתרות, אבל דבר שהוא לנו ולבנינו צריך להיות בבחינת 'הנגלות', וכדברים האלו מביא גם הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע בשם האר"י הקדוש ז"ל, ומבאר בזה המשך הכתוב 'עד עולם' שעל ידי שיראו הבנים את אביהם מקיימים המצוות, יושרש הדבר בליבם ואז ילכו גם הם 'עד עולם' בדרכי האבות.

הבנים בדרך התורה הייתה תנאי בנתינת התורה בשעתו, אם כן בכל שנה בבואנו לקבל את התורה מחדש, עלינו גם לחדש ולקבל שוב על עצמנו אותה הקבלה, לחנך את צאצאינו לתורה ולמצוות, ולזו המטרה נתכנסנו כאן היום.

דוגמא אישית - כלי החינוך הראשון במעלה

והנה היסוד הראשון בחינוך הילדים הוא דוגמא אישית של האב, וכבר כתב המהר"ם חאגיז ב'משנת חכמים' שהרבה יותר לומדים הילדים ממעשי והרגל ההורים והמורים, הרבה יותר ממה שיאמרו בפיהם, כי מה שרואים בעיניהם נחקק בליבם לנצח, והוא מראה להם את החשיבות האמתית של כל דבר.

וכ"ק מרן אדמו"ר זיע"א היה מרגלא בפיו

לבקש על הילדים בער"ח סיון ובכל עת

ידועים דברי השל"ה הקדוש (מסכת תמיד, נר מצוה, אות ק) כי הנה על האדם להתפלל ולבקש תמיד מהש"ת על כל ענייניו, אמנם "ביותר צריך זירו להתפלל שיהיה לו זרע כשר עד עולם, ואגב כל צרכיהם וזיווגם - מה' יצא הדבר, וליבי אומר שעת רצון לתפילה זו בערב ראש חודש סיון, הוא החודש שבו נתנה התורה ואז נקראים בנים לה' אלקינו, עכ"ל.

ובטעם הדבר שער"ח סיון הוא זמן המסוגל ביותר להתפלל על חינוך הבנים, אמרתי לבאר בדרך אפשר, על פי מה דאיתא במדרש (תהלים) על הפסוק (ח, ג) 'מפי עוללים ויונקים ייסדת עוז', כשביקש הקב"ה ליתן תורה לישראל אמר להם 'תנו לי ערבים שאתם מקיימין את התורה' וכו'. מיד הביאו התינוקות שבמעמי אמן ומשדי אמן וכו', אמר להם הקב"ה ערבים אתם את אבותיכם שאם אתן להן את התורה שהם מקיימין אותה, ואם לאו אתם נתפסין עליהם, אמרו לו הן, אמר להם אנכי ה' אלוקיך וגו', עכ"ל.

וחזונו מדברי המדרש שלילדים הרכים, צאן קדשים, היה חלק גדול בנתינת התורה, ואגב אורחא יתבאר בזה הפסוק (שמות י, ט-יא) 'ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו וכו' כי חג ה' לנו, וכתב רבינו בחיי 'כי חג ה' לנו - זה חג השבועות, הוא יום מתן תורה'.

ועל פי דברי המדרש הנ"ל נבין היטב את דברי משה, כי כדי לקבל את התורה נדרשו בני ישראל לקחת את הנערים והילדים עמם להר סיני, שהרי נתינת התורה הייתה תלויה בהם, במה שקיבלו על עצמם להיות ערבים להוריהם.

לחדש את קבלת החינוך בכל שנה

והנה יש להתבונן מה היה עניינה של אותה 'ערבות' שקיבלו הבנים על אבותיהם, וראיתי בספר 'מחנה חיים' לתלמיד ה'חתם סופר', וכן מובא בעוד ספרים, כי ערבות זו שדרש ה' מבני ישראל, עניינה היה שיתחייבו ויקבלו על עצמם שלא הם לבדם, היינו האבות העומדים בהר סיני, יקיימו את התורה והמצוות, אלא שיקבלו על עצמם בקבלה גמורה לחנך אף את ילדיהם הרכים ללכת בדרך התורה והמצוות לדורי דורות.

לאור כל זה יתבאר היטב דברי השל"ה האמורים, מאחר וחג השבועות נתייחד בעניין חינוך הבנים וגידולם בדרך התורה, על כן בערב ראש חודש סיון הוא הזמן הראוי והמסוגל לבקש ולהתפלל שנזכה לראות דורות ישרים ומבורכים. והנה מובא בכל הספרים הק' שבכל שנה ושנה בהגיע עת קבלת התורה, בחודש סיון, מתעורר מחדש אור קבלת התורה כפי שהיה בשעת מתן תורה.

וכיון שקבלתם של אבותינו ע"ע לחנך את

ועבודת ה', כאשר כל ההלוך ילך בקיום המצוות בבית הוא עם ברען, בשמחה ו'פרישקייט', הרי זה נשאר בו לעולם.

ונסיים מעין הפתיחה, בדברי השל"ה הק' שכותב במקום אחר בספרו (שער האותיות אות ד, דרך ארץ יח) 'ותמיד תהיה תפלה שגורה בפי אב ואם להתפלל על זרעם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מדות טובות, ויכוון במאוד על זה בברכת התורה ונהיה אנחנו וצאצאינו כו', וכן בברכת אהבה רבה' 'אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו ותן בלבנו וכו', יחשוב גם כן על זרעו וזרע זרעו עד עולם, עכ"ל.

השי"ת יעזור שנוזה לבנים תלמידי חכמים ויראי שמים ונזכה גם אנו וכלנו לקבל את התורה, אכ"ר.

(כ"ק אדמו"ר מלעלו"ב שליט"א - גל' אוהל מועד)

יותר ממה שאמר לו ללכת ולהביא את המים. ודוד המלך ע"ה אמר בתהלים (קיט, קיא) 'נחלתי עדותיך לעולם כי ששון ליבי המה', וראיתי לבאר מהמהרי"ץ דושינסקיא זצוק"ל, על דרך היסוד המדובר כאן, כי כאשר אדם עושה המצוות 'מלומדה', ללא שמחה והתלהבות, אין הדבר נחקק בלב בניו וגורם להם להתנהג כמוהו. אבל כשהוא עושה המצוות בהתלהבות, מיט א קאכעניש, אז הוא מנחיל לבניו ומשפיע עליהם לעשות כמוהו. וזהו שאומר דוד המלך 'נחלתי עדותיך לעולם', הטעם שזכיתי להנחיל את עדותיך לבני, 'כי ששון ליבי המה', כי קיימת איתם תמיד מתוך שמחה וששון, עי"ז נעשה הדבר נחלה לעולם אצל הבנים.

ובעל היכלי יקר' בספר 'עמודי שש' מביא שכל דבר שהילד נתפעל ממנו מנעוריו נשאר בו לעולם, ובכן כשילד רואה אצל אביו התלהבות ושמחה

ועד היכן דברים מגיעים, מצינו אצל אברהם אבינו שאמר למלאכים שבאו בצל קורתו (בראשית יד) 'יוקח נא מעט מים וכו' ואקחה פת לחם, ואמרו חז"ל שבזכות פת הלחם שהגיש אברהם בעצמו לאורחיו, זכו ישראל שהמטיר להם הקב"ה בעצמו את המן, אבל מים שנתן אברהם ע"י שליח, כדכתיב יוקח נא, שילם הקב"ה לבניו ע"י שליח, שנאמר וירם משה את ידו ויך את הסלע.

ולכאורה הדבר תמוה, והרי אותו שליח לא היה אדם זר אלא ישמעאל בנו, ואברהם עשה כן כדי לחנכו במצוות (כדאיתא ברש"י שם עה"פ אל הנער) ואם כן איזה חיסרון היה בזה, אלא ביארו שמכאן מוכח כי הדרך הטובה ביותר לחנך הבנים היא ע"י דוגמא אישית, אם היה אברהם בעצמו קם והולך עם כל ההתלהבות, מיט דעם ברען, מיט די קאך, ומגיש בעצמו את המים לאורחיו, זה היה החינוך הגדול ביותר לישמעאל, מראה זה היה נחרט בנפשו של הבן ומחנכו למצוות, עוד

המשגיח הגאון הצדיק רבי משה וואלפסאן שליט"א: ולכן בפרשה זו מתקנת להיות השבת לפני קבלת התורה, כי אז נודע מעלת כנסת ישראל, ושל כל איש מישראל, שהוא מקושר עם מלאך במרום ועם אות בס"ת, וכל אות הוא זווג לנשמת אחד מישראל, כדאי' בספה"ק שהם בחי' חתן וכלה.

נתן הקב"ה לישראל ד' דגלים. וכל זה בא לידי ביור בפרשת במדבר, כאשר ישראל באים לידי מספר ורואים היאך שמספר ישראל הוא ששה לאותיות שבס"ת ולצבאי מעלה. וכן מספר לויים כמו כ"ב אלף מלאכים שירדו לסיני, שמכוונים נגד כ"ב האותיות.

ולכן בפרשה זו מתקנת להיות השבת לפני קבלת התורה, כי אז נודע מעלת כנסת ישראל, ושל כל איש מישראל, שהוא מקושר עם מלאך במרום ועם אות בס"ת, וכל אות הוא זווג לנשמת אחד מישראל, כדאי' בספה"ק שהם בחי' חתן וכלה. ועל כן כשמתברר ענין זה נודע מזה שראויים ישראל לקבלת התורה. ונדחית טענת האומות מה ראו ישראל להתקרב יותר, כי משיבים להם הביאו ספרי יחוסים כשם שמביאים ישראל (כדאי' מד"ר ר"פ במדבר) והיינו כי ישראל יש להם התייחסות לשרשם העליון ולאותיות שבס"ת, אבל העכו"ם אין להם כלל התייחסות זו. וע"כ אינם שייכים כלל אל התורה. ובשבת זו שלפני מתן תורה הוא ה'אויפרוף' הבא לפני הנישואין. ומעתה יתבאר שאין להתחיל פרשה זו בנגותן של ישראל, שהרי קיי"ל כבית הלל (כתובות י"ז) שצריכים לשבח הכלה ולומר כלה נאה וחסודה. ולכן אין להזכיר שום גנות על ישראל בזמן זה אפילו ברמז כי עתה העת לשבח את הכלה ולומר כלה נאה וחסודה.

וע"כ שבת זו שנקבעה לפני מתן תורה לא היה אפשר להתחיל בפרשת פסח שני, ופתח ה' בפרשת מנינים של ישראל שזה מבורר שישאל ראויים לקבל התורה.

(הגה"צ רבי משה וולפסון - גל' באמונתו יחיה)

בשבת זו שלפני מתן תורה הוא ה'אויפרוף' הבא לפני הנישואין ומעתה יתבאר שאין להתחיל פרשה זו בנגותן של ישראל, שהרי קיי"ל כבית הלל (כתובות י"ז) שצריכים לשבח הכלה ולומר כלה נאה וחסודה. ולכן אין להזכיר שום גנות על ישראל בזמן זה אפילו ברמז, כי עתה העת לשבח את הכלה ולומר כלה נאה וחסודה

בשבת זו שלפני מתן תורה הוא ה'אויפרוף' הבא לפני הנישואין

וַיִּדְבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנַי וְגו' (א, א). אחז"ל והוא ברש"י פרשת בהעלותך שראוי היה שיקדם פרשת פסח שני בראש הספר, שהרי נאמרה בר"ח ניסן, ואילו פרשה זו נאמרה בר"ח אייר אלא מפני שיש בה גנותן של ישראל שכל מ' שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה לכך לא פתח בפרשה זו, ע"כ.

וראוי להבין דהא גם ספר דברים מתחיל בגנותן של ישראל וכמו שפירש"י שם שמנה הכתוב כל המקומות שהכעיסו ישראל והוכיחם משה רבינו על כך, ותקשיב היאך פתח הספר בגנותן של ישראל. ובעל כרחך אית לך למימר דהיות שאין הגנאי מבוואר בהדיא שהרי לא כתוב שלא עשו ישראל פסח אחר בכל מ' שנה אלא שזה משתמע ממילא. וא"כ למה נמנע מלהתחיל בפרשה זו.

והענין הוא כי כל אחד מישראל יש לו שורש למעלה ומלאך המכוון נגדו, וכל אחד מישראל הוא אות בספר תורה ויש ששים רבוא אותיות לתורה כידוע וכל אות מכוונת לשורש רוחני בשמי מרום, שזה המלאך השייך לאדם זה, ולכן אצל מתן תורה מצינו שאחז"ל (שבת פח). שירדו ששים רבוא מלאכים וקשרו לכל אחד מישראל ב' כתרים נגד נעשה ונשמע. שהם המלאכים המכוונים נגד נשמת בני ישראל, וראו אותם אז ישראל, והיאך שהם מסודרים לדגלים, וכמו שביאר הרבינו בחיי בפרשה זו שיש ד' מחנות למעלה שהם מיכאל גבריאל רפאל גוראל. וכנגדן

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: הסברא היחידה שהעלו על סיבת הירידה מנכסיו של ר' משה היתה 'חטא' אחד שנכשל בו, מה שעבר על דברי חכמים שתקנו באושא 'המבזבז אל יבזבז יותר מחומש' ואילו ר' משה חילק מכספו ביד נדיבה ופיזר ממונו לכל פושט יד ולכל נזקק ונצרך. רבי חיים שמע את המסקנה הזו ודחה אותה לחלוטין, באומרו כי לא יתכן שעל דבר זה נענש ר' משה בעונש חמור כזה. האם על נתינת צדקה ייענש אדם ויפסיד את כל רכושו!?

בתוך כך, הואיל ורבי משה יצא נקי מנכסיו ונשאר פנוי מעסקיו, הוא קיבל החלטה איתנה להקדיש את זמנו ללימוד תורה. הוא פנה אל עבר בית המדרש והחל ללמוד במרץ רב ובעיון גדול. את כל כוחותיו העצומים שהשקיע עד כה בעסקיו המסופעים, היה משקיע בתורה ובעיונה. חיש מהר נתגלה כבעל כשרון ועשה חיל בלימודו, עלה ונתעלה עד שנחשב בין טובי הלומדים. כחלוף כמה שנים כבר יצא שמו כמי שכוחו גדול גם באסוקי שמעתא אליבא דהלכתא ובהוראת דבר ה' זו הלכה והוא נתקבל להיות מורה הוראה בקהילת קובנא. גם את בנוי הוליך עמו לבית המדרש עד שיצא שמעם כגדולים בתורה.

בנו, רבי יוסף, זכה להכנס אל הקודש פנימה ונעשה חתנו של רבי חיים מוולוז'ין. יצוין כי רבי חיים מוולוז'ין עוד הספיק לראות דור רביעי במשפחה זו, את הגאון רבי יוסף דוב סולובייציק זצ"ל, בעל 'בית הלוי', שבהיותו ילד צעיר כבר הראה את כוחו הגדול בתורה בפני זקנו מוולוז'ין.

כעבור כמה שנים אמר רבי חיים מוולוז'ין: עכשיו אני מבין את פשר נפילתו הכלכלית של רבי משה, דבר שהיינו מתחבטים בו עידן ועידנים. כפי הנראה רצו ליתן לו משמים שושלת מפוארת של תלמידי חכמים, כשכר גדול של הצדקה שפיזר, אלא שמבית עשירים לא יתכן שתצא שושלת כזו, לפיכך נטלו ממנו את העשירות, כדי שילמד תורה מתוך הדחק, ורק כך היו יכולים לזכות אותו בדורות של תלמידי חכמים מופלגים ('אבי הישיבות' עמוד 169).

על הפסוק (במדבר א ח): 'לִישְׁכֵּךְ נְתַנָּאֵל בְּן צוּעָר', פותח רבינו האור החיים הקדוש ומסביר, שהקדימו את שבט יששכר "לצד היותו בן תורה", ולאחר מכן הוא מסביר שבשמו של נשיא שבט יששכר מרומז אופן קניית התורה: אמצעות קניינה - 'בן צוער' שאין התורה נקנית אלא על ידי יסורין, כך היא דרכה של תורה (גיטין נו). אדם כי ימות באהל, ומסיים רבינו, שאכן נתנאל בן צוער זכה להיות נשיא שבט יששכר מפני זה שקנה את התורה מתוך צער: כי לצד המפעל הרשום בשמו שהיה בו זכה להיות נשיא לבני יששכר יודעי בינה לעתים.

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א - ספיר ויהלום

כעבור כמה שנים אמר רבי חיים מוולוז'ין: עכשיו אני מבין את פשר נפילתו הכלכלית של רבי משה, דבר שהיינו מתחבטים בו עידן ועידנים. כפי הנראה רצו ליתן לו משמים שושלת מפוארת של תלמידי חכמים, כשכר גדול של הצדקה שפיזר, אלא שמבית עשירים לא יתכן שתצא שושלת כזו, לפיכך נטלו ממנו את העשירות, כדי שילמד תורה מתוך הדחק, ורק כך היו יכולים לזכות אותו בדורות של תלמידי חכמים מופלגים

בן צוער - תורה מתוך צער

בזמנו של הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, אשר בימים אלו מציינים למעלה ממאתיים שנה לפטירתו ביום י"ד סיון תקפ"א, חי יהודי בשם ר' משה סולובייציק. ר' משה היה עשיר גדול, הוא התעסק במסחר של עצים לבנייה, לנגרות ולהסקה. בבעלותו היו יערות עד, משם היה קוצץ את העצים אותם היו מוכר ומייצא למדינות רבות. ר' משה היה ידוע בעשירותו המופלגת, ועוד יותר מכך היה ידוע כגומל חסדים טובים, כאיש צדקה וחסד, כי ידו הנדיבה הייתה פתוחה לעזור ולסייע לכל דל ולכל נצרך. ר' משה היה ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ותמך בלומדי תורה וברבנים. ויהי היום, ר' משה פשט את הרגל וכל עושרו הגדול הלך לפתע לטמיון. כמה החלטות עסקיות שגויות שקיבל ר' משה הביאו אותו לצאת נקי מנכסיו, והוא נשאר ללא רכוש. מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. והדבר היה לפלא גדול ולשיחת היום. הרי כולם הכירו בצדקתו וביושר לבבו, בנדיבותו הרבה ובמעשי צדקותיו המרובים, והנה אסון שכזה, טרגדיה גדולה בה הוא מאבד את כל רכושו.

בפקודת רבי חיים מוולוז'ין הושיבו בית דין מיוחד על מנת לבדוק את כל עסקיו של ר' משה בכדי לחפש ולמצוא את הסיבה לנפילתו הפתאומית. הרבנים הדיינים בדקו את כל עסקיו המסופעים של ר' משה, עברו על כל ספרי החשבונות, וניסו למצוא את הסיבה האמיתית לקריסת העסקים. לאחר בירורים מדוקדקים הגיעו הדיינים לכלל מסקנה ברורה שלא היה שום דופי בניהול הענינים.

הסברא היחידה שהעלו על סיבת הירידה מנכסיו של ר' משה היתה 'חטא' אחד שנכשל בו, מה שעבר על דברי חכמים שתקנו באושא 'המבזבז אל יבזבז יותר מחומש' ואילו ר' משה חילק מכספו ביד נדיבה ופיזר ממונו לכל פושט יד ולכל נזקק ונצרך. רבי חיים שמע את המסקנה הזו ודחה אותה לחלוטין, באומרו כי לא יתכן שעל דבר זה נענש ר' משה בעונש חמור כזה. האם על נתינת צדקה ייענש אדם ויפסיד את כל רכושו!?

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

זמן הדלקת נרות בחג השבועות | פרחים שהיו ע"ג הקבר אם מותר לקשט בהם
את בית הכנסת לכבוד חג השבועות | האם עוגות חלביות שמכילים ג'לטין דגים,
אם אין בהם משום סכנה | זמן 'משיכיר' למעשה - המזדרז להתעטף בטלית
לאחר הלימוד בליל חג השבועות, מאיזו שעה יכול לברך ולהתעטף בטלית?

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

זמן הדלקת נרות בחג השבועות

שאלה: רב אחד פירסם הוראה לציבור להזהיר נשים שלא ידליקו הנרות לכבוד חג השבועות אלא בצאת הכוכבים, וטעמו משום שנהגו הנשים לקבל בהדלקה יום טוב, והן בשאר יום טוב מצוה להדליק מבעוד יום משום כבוד יום טוב אבל בשבועות דיש דין תמימות, כשם דאין להתפלל ערבית בליל שבועות אלא בלילה משום דבעינן תמימות כמש"כ הפוסקים, [וכ"ד המשנ"ב] הוא הדין לענין הדלקת נרות דשבועות אין להדליק מבעוד יום כיון שמקבלת היום טוב לפני הזמן. וביותר שנהגו הנשים בהדלקת הנר לברך גם שהיינו על קדושת החג, שלא חל הברכה הואיל וחסר ב"תמימות", ומוסיף עוד מש"כ בהעמק דבר (פרשת אמור) שבשבועות נאמר "וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש", וילפינן מהכא שבשבועות אין דין תוספת יום טוב, שנאמר "בעצם היום הזה" (עיין יומא פא א), ולדבריו אם מדליקה בשבועות לפני הזמן ראוי לחשוש לברכה לבטלה, ומצוה לפרסם ד"ז עכ"ד.

תשובה:

לעניות דעתי אין בהדברים ממש, וח"ו לשנות מנהגי ישראל שנהגו להדליק קודם שקיעה גם ביום טוב ראשון דשבועות. ושורש הדברים הן אמת שחג השבועות לא חל אלא בלילה משום תמימות, אבל דין תורה איכא להוסיף מחול על הקודש, ואזי קדושת תוספת חל קודם, ואיתא להדיא בר"ה ט. "כל מקום שיש שבות מוסיפין מחול על הקודש" משמע דכולל כל הימים והיינו גם שבועות, וצ"ל דחל בזה דין תוספת לענין השביתה ממלאכה, ולא קדושת החג גופא, [וכדמצינו בדין תוס' שביעית דבתוספת לא נעשה כשביעית לגבי כל המלאכות כמבואר פ"ק דר"ה (דף ט') אלא רק לענין מה דשייד], ולכן לא מתפללין ולא אומרים קידוש אלא בגמר היום, כי רק אז חל החג מדין תמימות או משום בעצם היום הזה, וא"י להזכיר "חג השבועות הזה", אבל

היינו שקיבל פרישה ממלאכה בתורת תוספת לבד ובלי קדושה וכמ"ש, ולכן יכול לישא אשה בזמן התוספת, דשמחה לא חל אלא ביום טוב גופא ע"ש.

ובהאמור יש ליישב הא דאיתא בתשובות במהרי"ל (ל"ג) דאין להוסיף מחול על הקודש בר"ה דיומא דדינא הוא, וקשה הא כיון דשבתון כתיב ביה כל מקום שיש שבות מוסיפין, ואיך אפשר להמנע מלהוסיף משום דמוסיף על יומא דדינא, ולמשנ"ת יש לומר דודאי צריך לקבל תוספת שביתה ממלאכה, ולא אמר מהרי"ל אלא שלא יוסיף על קדושת היום גופא, כיון דיומא דדינא הוא, ולפיכך לא יתפלל תפלת ר"ה ולא יקדש, והוסיף מהרי"ל דאף משום לתא דאכילה אין לקיימה בתוספת, דהאכילה דר"ה מישך שייכא ליומא דדינא להראות שאנו בטוחים בדין שנצא זכאים, וכיון שאין להוסיף על יומא דדינא אין לאכול עד שתחשך.

ולפי זה מתבאר מנהגנו לברך בהדלקת נרות לר"ה "נר של יום טוב", ודלא כמנהג חב"ד המברכים "להדליק נר של יום הזכרון", דלפמ"ש כאשר מדליקין מבעוד יום דחלה אז קדושת יום טוב, המנהג לברך "להדליק נר של יום טוב", ולא יום הזכרון שאינו אלא בלילה ממש, וכמ"ש מהרי"ל. ועיין היטב בכ"ז.

העולה מדברינו דאדרבה ראוי לפרסם לקבל מצות התוספת גם בשבועות, וכן נהגנו בס"ד לקבל בפה הקדושה דתוספת יום טוב בערבי שבתות וימים טובים כולל גם חג השבועות, ועיין מש"כ בכ"ז בח"ג סי' פ"ג. ודברי המערער לבטל מ"ע דאורייתא של תוספת בשבועות אין לנהוג כן וכמ"ש.

ואולם נתחדש לנו בס"ד דכאשר מדליקין או מקבלין תיו"ט בערב שבועות, יאמר "הריני מקבל עלי תוספת יום טוב", ולא יאמר קדושת החג שעיקרה חלה בזמן דוקא וכמ"ש. והוא הדין בער"ה כדי שלא להוסיף על יומא דדינא. וכמשנ"ת מדברי מהרי"ל.

ודאי חייב לקדש את התוספת שאינו גוף חג ממש, ולכן חייבת להדליק ולקבל תוספת יום טוב מטעם שבנוסח הברכה אין מוזכר "יום חג השבועות הזה". ושורש הדברים הוא ב"דגול מרבבה" ובקו"א להגר"ז לאו"ח סי' רס"א ועוד, שמחלקים בין קיבל שבת דזהו רק תוספת ולא נאסר בשבות לבין אמירת ברכו דהיא התחלת התפלה והוה כשבת גופא, וכן כאן לענין הדלקת הנרות הוה תוספת ומועיל, אבל לגבי מעריב דהוה גוף היום אסור כל זמן דלא נשלם הימים. ולפי זה נראה דהמקבל עליו תוספת בפה כמצותה לפני שבועות לא יאמר שמקבל "קדושת יום טוב" אלא: "הריני מקבל תוספת יום טוב" והיינו ממלאכות. ועפ"ז יש לדון במה דנחלקו תוס' בדין תוספת יום טוב אי חל כגוף החג או לא. דבתוס' ר"פ ערבי פסחים ד"ה עד מבואר דאילו לא מקרא דבלילה "הזה" היה מועיל תוספת גם לאכילת מצה, ומבואר דהוי בתוספת כדין היום עצמו והיה יכול לקיים בו מצות מצה. ואילו בתוספות כתובות מז. משמע דלא מועיל לגבי מצות שמחה. דלמשנ"ת באחרונים הני"ל י"ל דלא פליגי דבפסחים מירי שקיבל בתפלה כגוף היום, ואילו מש"כ בכתובות

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי משה בראנדסדארפער שליט"א
גאב"ד היכל הוראה ובעל שו"ת היכל הוראה

אין בכך כל איסור מצד אכילת דגים עם חלב אף אם אין שישים בחלב כנגד הגילטין, היות וכל עיקר איסור זה שנוי במחלוקת הפוסקים, אין לנו בו אלא חידושו לאסור את אכילת 'בשר' הדגים עם חלב, אך לא לאסור את הגילטין המיוצר מקשקשי הדגים עם חלב.

ביאור הדברים: הנה אם יש שישים נגד האבקה בתוך העוגה מותר, ובדרך כלל יש שישים כנגדה, כי בדרך כלל כמות הגילטין שמקרישה את הנוזל היא קטנה הרבה פחות משישים. ואף כי ידוע דברי הפמ"ג (יו"ד סי' פז שפ"ד סק"ה) דכתב, שיש דיעות שבמקום שיש סכנה אפילו שישים לא מהני, דחמירא סכנתא מאיסורא [ועיין מה שהארכתי בזה בספרי היכל הוראה ח"ג במילי דהוראה להוראה ג"ז בענין מה שנחלקו האחרונים אם מועיל שישים במקום שהאיסור משום סכנה], מכל מקום נראה דבנדון דידן מהני, דהרי הגילטין עצמו הוא חסר טעם וגם אינו מוסיף טעם אלא גורם לקרישת הנוזלים, ובודאי אין בזה חשש סכנה כל שהוא.

ובאמת אף באופן שיהיה פחות משישים, גם כן לא נאסר התבשיל, כי לאחר הבידור עלה שהגילטין נעשה מקשקשים של הדגים, ומעתה אין לחוש לכלום דהנה בתורת כהנים (יא, יא) דרשו מבשרם ולא מן העצמות ולא מן הסנפרינין שלהם, דהיינו דדגים טמאים רק בשרם נאסר ולא עצמות וסנפריים שלהם דהיינו הסנפריים נתמעטו, אלא דהרמב"ם בהל' מאכלות אסורות (פ"ד הי"ח) כתב דפטור אבל אסור, אלא שכתב דין זה רק בהמה וחיה הטמאים, אבל לא הזכיר בדין זה הדגים הטמאים. וא"כ אין שום חשש בזה.

יצחק (ח"א סי' לא) אודות נטיעת אילנות ופרחים בבית הקברות, וכל מה שדנו שם הוא רק באילנות המחוברים לקרקע אבל לא בתלושים]. אך כאמור אין מן הראוי להשתמש בהם, יען שמקור המנהג הוא בחוקות הגויים, ואין קטיגור נעשה סניגור.

האם עוגות חלביות שמכילים ג'לטין דגים, אם אין בהם משום סכנה

שאלה: האם מאכלי חלב שמכילים ג'לטין דגים, אם אין בהם משום סכנה

תשובה: כבר הונהג בכל קהילות ישראל לאכול מאכל חלב בחג השבועות, ולשם כך עומלות בנות ישראל להכין מיני מאפים חלביים אשר יש בהם אף ג'לטין העשוי מקשקשי דגים,

פרחים שהיו ע"ג הקבר אם מותר לקשט בהם את בית הכנסת לכבוד חג השבועות

שאלה: פרחים שהיו ע"ג הקבר אם מותר לקשט בהם את בית הכנסת לכבוד חג השבועות.

תשובה: מנהג ישראל תורה היא, וכבר נהגו ישראל לקשט את בתיהם בפרחים ואילנות לכבוד חג השבועות. ולענין פרחים אשר היו מונחים על גבי מצבות בבתי קברות שהניחו אותם כמנהג חוקות הגויים, אין איסור מעיקר הדין להשתמש בהם שאינם נאסרים בהנאה. אך אף על פי כן יש להמנע מלהשתמש בזה, מפני שהנהגים כן בהנחת פרחים על הקברים מקורו בחוקות הגויים, ואין מן הראוי להשתמש בהם בשביל מנהג ישראל, שאין קטיגור נעשה סניגור.

ביאור הדברים: ואף שהפרחים אינם אסורים בהנאה שהרי לא נאסרו בהנאה אלא מטלטלין שנגעו במת על דעת להקבר עמו משום כבוד המת, אבל זרי פרחים שמניחים על המצבה כשמבקרים בבית הקברות ודאי לא נאסרו בהנאה, כי אין לנפש המת שום צורך והנאה בפרחים אלו, ויותר מזה יש לנו משנה מפורשת בטהרות (פ"ג מ"ז) תינוק שנמצא בצד בית הקברות והשושנים בידו ואין השושנים אלא במקום הטומאה טהור, שאני אומר אחר לקטן ונתן לו, עכ"ל. הרי לן דקיבל השושנים שהיו בבית הקברות ולא נאסרו בהנאה [ועיין שו"ת מנחת אלעזר (ח"ד סי' סב) מה שכתב בביאור המשנה, ועיין עוד במנחת

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

בבכורות (נד, ב) שרועה רואה ששה עשר מיל, ואנחנו אין במציאות לראות במרחק כזה, ומוכח שהראייה שלנו נתקלקלה. ומשערים שזהו בשביל שמשתמשים במנורות גדולות בלילה, שבימי חז"ל היו משתמשים בנרות קטנות. ושמעתי שהבדואים שמשכנם בשדות רואים גם עכשיו מרחוק מאוד. ואם כן כבר אין ראייה מראייתנו ואפשר דבימי חז"ל היה כן ראייה בינונית".

וכן אף לעניין זמן 'משיכיר' שתלוי בראייה בפועל של רוב בני אדם, כיון שבימינו נתמעטה הראייה הרי שזמן 'משיכיר' הוא מאוחר יותר.

יש לציין כי כהוראה זו של רבינו זצוק"ל החמירו לעצמם מרן הקהילות יעקב ומרן הגראי"ל שטיינמן שלא התעטפו בטלית קודם לכן. אף מרן הגר"י קמינצקי החמיר בזה יותר וכתב (אמת ליעקב או"ח נח, א) "זמן משיכיר הוא שלושים ושש דק' קודם הנץ, ושלושים ושבע דק' הוא כבר ספק".

כעין המבואר באבן האזל (א, ח ד"ה והנה) בשם הגאון רבי דוד בהר"ן "ייתכן שמה שאין אנו רואים את צאת הכוכבים בזמן תלתא רבעי מיל, זוהי מסיבת התמעטות ראות העיניים. דהלא אמרו

זמן 'משיכיר' למעשה

שאלה: המזדרז להתעטף בטלית לאחר הלימוד בליל חג השבועות, מאיזו שעה יכול לברך ולהתעטף בטלית?

תשובה: זמן עטיפת הטלית הוא "משיכיר בין תכלת ללבן" (אורח חיים יח, ג). והאריכו הפוסקים לבאר שזמן זה אינו קבוע אלא משתנה לפי הראות. מרן הגר"י ש' אלישיב חשש לעצמו שלכתחילה הוא רק כחצי שעה קודם הנץ החמה. אמנם כששלה מרן הגראי"ל שטיינמן לשאול על כך, התבטא רבינו: "זו הנהגה שאיני נוהג לעצמי ואינה מחייבת אחרים".

ביאור הדברים: בזמן חז"ל היתה הראייה טובה יותר, וכבר סמוך לעלות השחר יכל להכיר את חברו בריחוק ד' אמות. אך בימינו שנחלשה הראייה, הזמן שמכיר את חברו הוא מאוחר יותר.

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור' ו'ילקוט מאורי החיים'
ביאור משולב שזור באומנות בינות המילים 'אור תורה' | 'זרות חיים'
הערות, ציורים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר
10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המוקף על כל ספר האור החיים ודק 'מאורי אור' - מאיד עני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחולל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מסכת בבא מציעא דף קב-קח

הנחת המזוזה בבית מזוזה מהודרת

בגמ': אפשר הוא בגובתא דקניא. (בבא מציעא קב, א.)

בסוגיין מבואר שאפשר לקבוע את המזוזה ב'גובתא דקניא', כלומר בקנה חלול. בתוס' (ד"ה בגובתא) ביארו שמניחים את המזוזה בקנה כדי שלא תתקלקל מלחות הכותל.

כך גם נפסק בשו"ע (יו"ד סי' רפט ס"א) בא לקבעה יניחנה בשפופרת של קנה או של כל דבר ויקבענה במקומה, והלבוש ביאר הטעם שנותנים המזוזה בשפופרת של קנה כדי שלא תפתח גלילתה ותתקלקל מהרה.

והנה בפתחי תשובה (סק"ב) כתב בהנהגת החסיד הגר"א ז"ל כתב, לא יכרוך המזוזה בקלף וכדומה שלא יהא חוצץ בין המזוזה למזוזות הבית, וצ"ע.

ובערוך השולחן (שם סי"ט) כתב, שדברי הגר"א הם תימה רבתי, לבד שבכל הפוסקים אינו כן, עוד קשה איך יקבע מסמרים במזוזה עצמה ומה שייך חציצה, הרי הכל בטל לכותל, ומי גרוע הנייר שהמזוזה כרוכה בה או השפופרת של עץ או של מתכת מהעצים או האבנים של עצם מזוזת הבית, וכמו שמזוזות הבית אינה חציצה כמו"כ בית המזוזה עצמה אינה חציצה, וברור שהשומע שמע וטעה.

בביאור על מסכת מזוזה מבעל הדרך אמונה (סי' נו) כתב בשם החזו"א, שמעולם לא אמר כן הגר"א ואינו אלא טעות, שהרי בסוגיין מבואר בפירושו שנותנים המזוזה בתוך קנה של עץ.

בספר עמק ברכה הביא דברי הגר"א ותמה עליו, אבל הסיק שדבריו מסתמא הם עפ"י קבלה ומסוד ה' ליראיו.

ובשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סי' רפח) הביא דברי הגר"א, וכתב שהוא נוהג כאשר ראה ממוריו ורבותיו זצ"ל, וכאשר פשט המנהג בכל ישראל לכרוך המזוזה בקלף או ליתנה בארגז המיוחד לה ולקבוע במסמרים, והאריך בנתינת ד' טעמים לשבח מנהג. וע"ע דברי מלכיאל (ח"ה סי' ס"ה), בערך ש"י (יו"ד סי' רפט) ובשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' צה) מה שכתבו בזה.

בענין זה יש לציין לדברי ספר נהר מצרים (הלכות מזוזה) שכתב, ראוי לכל ירא שמים להדר במצות מזוזה ולכבדה, כי הלא היא גדולה ממצות ספר תורה, כי שתי פעמים נשנית אזהרתה בתורה יותר ממצות כתיבת ס"ת שנאמרה רק פעם אחת, וכבודה היא להניחה בתוך גרתיק יפה ולא להניחה בתוך חתיכת קנה וכיוצא, והלא יבוש האדם ויכלם כי לכלי ביתו הוא מחזר לפארם וליפותם אף כי הכל המה, על אחת כמה וכמה במצות מזוזה אשר המלך ה' צבאות כביכול הוא שומר אותנו מבחוץ ואנו עבדיו יושבים מבפנים ההיפך ממלכי בשר ודם להבדיל, ובזמן הזה בעיר קודש ירושלים ת"ו, אומני ישראל אשר בתוכה עושים תיקי מזוזה יפים מאד מעצי זית וכזה ראה וקדש הן לקדושת מקומם.

ובדעת קדושים (סי' רפט ס"א אות א) מבואר,

שנתוסף לו טורח, כיון שיכול לתקן הקלקול חייב בכל שכרו, ואפילו אם נאמר שמחמת חשש העכו"ם אי אפשר לדור כלל בבית, מ"מ כיון ששכרו לזמן קצוב אינו יכול לחזור בו.

אלא שחזר ודחה שהדין המבואר לגבי חוכר שדה שאין יכול לחזור בו אף אם נתוסף לו טורח, היינו רק מפני שמתחלה נכנס על דעת כן שיתכן שיהיה שם עוד טירחה ודרכו בכך ואין שם אלא טירחא יתירה, אבל השוכר בית, על דעת להשתמש בכולה שוכר, ועוד שאי אפשר להקפיד שלא יפלו מים על העכו"ם ע"י קטן או בעל חי ויעליל עליו, ונמצא שאין הבית ראוי לתשמיש כלל.

ומסקנתו שמכיון שחששות השוכר יש בהן ממש וגם קרוב לסכנת נפשות, הרי זה כנפל הבית וכדעת הטור והשו"ע שמחשב עמו השכר שענד הנפילה, וגם כאן יתן לו השכר כפי מה שדר בו ויצא השוכר מן הבית ולא ישלם יותר. וע"ע שם שהביא תשובות מכמה וכמה פוסקים בזמנו לשאלה זו.

קבורת כוס הזכוכית ששורים בחופה

בגמ': דתניא אנשי אלכסנדריא היו מקדשין את נשותיהם ובשעת כניסתן לחופה באין אחרים וחוטפים אותם מהן וכו' (בבא מציעא קד, א.)

בסוגיין מסופר על אנשי אלכסנדריא שהיו מקדשין את נשותיהן, ובשעת כניסתן לחופה היו באים גוים וחוטפים אותן מהם עיי"ש.

בשו"ע (אה"ע"ז סי' סד ס"א) מבואר שבשבעת ימי המשתה אסור לילך יחידי. ובספר מטעאמים החדש (ענין חתן וכלה אותנו) ביאר הטעם מפני שבימים הראשונים היו מכשפים לחתן.

והנה יש נוהגים שלא לילך יחידי מהשבת שלפני החופה, ויש שנוהגים רק מיום החופה לא ללכת

ששייך זה אלי ואנוהו לעשות למזוזה תיק של כסף וזהב להידור מצוה, אלא שאין מדקדקין בכך משום חשש גניבת התיק.

השכיר בית וירא משכנות גוי אלם

במשנה: משנה המשכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית (בבא מציעא קג, א.)

בשו"ת משפט צדק (מלמד, ח"ב סי' לא) דן בארוכה במי שהשכיר בית לזמן קצוב, ותחת הבית היתה חנות מושכרת לישראלים, ולאחר זמן בא עכו"ם אלם והוציא את הישראלים מהחנות בחזקה ואף בלי רשות בעל החנות, והניח שם סחורותיו.

ועכשיו בא שוכר הבית וטוען שרוצה להסתלק משכירות הבית, מפני שירא משכנות הגוי האלם שתחת ביתו שמה יפול משהו מביתו על העכו"ם או על נכסיו ויעליל עליו. והמשכיר טוען שמכיון שהשכירו לזמן קצוב אינו יכול לחזור בתוך הזמן, ועוד שהרי השוכר יכול להשתמש בשאר חלקי הבית שאינם מעל חנותו של הגוי, ועוד טוען המשכיר שיש הרבה חנויות סמוכות לשם שלפעמים משכירים אותם לעכו"ם, ונמצא שעלה על דעת השוכר שיתכן שגם חנות זו ישכור עכו"ם, ועל דעת כן שכר את הבית. ועל זה משיב השוכר שאי אפשר להשיגח שלא יפלו מים על חנותו של העכו"ם, ולא עלה על דעתו שיכנס עכו"ם לחנות שתחתיו מפני שהיתה מושכרת לישראלים לזמן שהוא שכר הבית, ואפילו שיש קצת חנויות שמושכרות לעכו"ם ושאר השכנים אינם חוששים, הוא חושש, ועוד שעכו"ם זה הוא גבר אלם שנכנס בחזקה, וגם ידוע שהוא רשע ומעליל עלילות רבות.

בתשובתו כתב המשפט צדק, שלכאורה טענת המשכיר נכונה שיכול להשתמש בשאר החדרים, ואע"פ שע"כ יצטרך להשתמש בדוחק מ"מ הרי מצינו בחוכר שדה שדיניו דומים לשוכר, שאע"פ

ביחידי, וכ"כ בספר זכרון ברית לראשונים (ח"ג מילואים סי' א) שענין שמירה לחתן הוא מאשר כי האמינו מאז כי יש לאל ידי המכשפים לסבב בלהטיהם את עצבי החתן לבל יוכל לגשת אל כלתו, וביחוד יש לאל ידם לפעול הפעולה הזאת ברסיסי כוס הזכוכית אשר תשבר תחת החופה, וע"כ ישמרו מאד ויקברם באדמה, ומלבד זאת יתנו במנועלי החתן ובבגדי מטבעות או תכשיטי זהב, בהאמינם כי בכח וסגולת הזהב לדחות מעליו את כח הכישוף, והאמונה הזאת קדומה מאד, וכן בתרגום יונתן בן עוזיאל (דברים כד ו) מבואר שחתן צריך שמירה מטעם זה, עיי"ש.

כיוצא בזה כתב בספר כתר שם טוב (גאגין, הערה תשכה) שמנהג א"י לקבור או לשמור שברי הכוס בשמירה מעליא או משליכין אותם באחד מבתי המרחצאות, וביאר טעם המנהג כנ"ל.

וע"ע בספר חרדים (פכ"ט מא) שהפליג מאוד בעוון 'קשירת חתנים' ובסוים דבריו כתב, שמעתי מעשה באדם שקשר יהודי אחד ואף אחד לא ידע שעשה זאת, ובתוך שנתו נפטר מהעולם ולפני שמת סיפר שבעבור אותו עוון הוא נפטר כי כך הודיע מלאך המוות כשחרבו שלופה בידו שבעוון זה הוא הורגו וגם שאין לו חלק לעולם הבא ומיד פרח נשמתו. וע"ע בספר החזיונות (למהרח"ו, ח"ד אות ו עמוד קלט) מה שכתב בענין זה, ובספר שער יששכר (ח"א מאמר הירחים דף ב טור א) שביאר שמטעם זה אין נושאים נשים אלא במילוי הלבנה, עיי"ש.

שכר חנות לצורך מסוים ואין יכול להשתמש בה

במשנה: המקבל שדה מחבירו ולא עשתה אם יש בה כדי להעמיד כרי חייב לטפל בה אמר רבי יהודה מאי קצבה בכרי אלא אם יש בה כדי נפילה (בבא מציעא קה, א).

במחנ"א (שכירות סי' נ) הביא בשם תשובות מהרש"ך, שכתב שמי ששכר חנות בשוק הקאזקים לכמה שנים, ובתוך הזמן גזר המלך שלא ישבו הקאזקים באותו השוק, ואין לו מה לעשות בחנות כיון שעכשיו אין שם שוק, שאין צריך לשלם שכירות. אך יש מי שחלק עליו כיון ששכירות ליומא ממכר הוא, והרי זה כאילו מכר לו, ומזלו של שוכר גרם לו, ודעת המחנ"א שאין על השוכר להפסיד אף שהוא מכת מדינה.

אמנם אם יכול להשתמש בחנות למכור דבר אחר, כתב החת"ס (חו"מ סי' קסא) בשם תשובות הראנ"ח (סי' לח), בדבר מעשה שהטילו מכס על הסחורה ולא היה בעל החנות יכול למכור סחורתו ורצה לחזור בו מהשכירות, ופסק שאין המשכיר צריך להפסיד כיון שיכול לומר לו תעשה בחנות מלאכה אחרת. ועיין שם שביאר שאינו דומה למבואר בסוגייתנו למקבל שדה ולא עשתה רק מעט, כיון שהקלוקל בשדה עצמה, אבל כאן החנות עצמה במתכונתה עומדת, ועיין בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' קצט).

ובשו"ת ר' חיים הכהן (חו"מ סי' יט) דן בדבר שוכר חנות למכור י"ש, שיצא פקודה מהממשל שאין למכור י"ש ורוצה לחזור בו מהשכירות. ופסק שא"צ לשלם מכאן ואילך שזה כשכר בהמה

בחיטים וזרעו שעורים וזה לא הצליח, הרי שצריך לעשות קו ודרך ולבקש שכך וכך ישיעו ה'.

אולם כתב לדחות ראייה זו, שאפשר לומר שבסוגיין מדובר שביקש רק על חיטים ולכן התברך בחיטים ולא בשעורים, כיון שעשה קו פרטי וביקש על דבר אחד ונגזר כפי דיבורו, אבל באמת אין לעשות קו, אך סיים וכתב שלמהלך זה קשה איך מוציאים ממון מספק, שהרי אשתדוף רוב הבקעה, ומוכח מזה שלא המזל של החוכר גרם, וסיים שם שהערה זו קשה בכל אופן.

כיוצא בזה על הפסוק (במדבר כא א) 'וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב', פירש רש"י זה עמלק, ושינה לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להשם ליתן כנענים בידם, והם אינם כנענים.

ביאר המשך חכמה שאע"ג שאם היו יודעים שהם עמלקים הרי היו מתפללים על עמלקים שיתן בידם, מ"מ לא הועילה תפלתם כיון שסו"ס התפללו בטעות, ומזה יצאה ההלכה הקבועה בתלמוד (בסוגיין), שזרע השוכר שעורים ונפסדו, וטוען המשכיר אילו היית זורע חיטים היו מתקיימים משום שהתפללתי על חיטים, והיה מתקיים בי 'ותגזר אומר' וכו' שאני לא בקשתי מהש"ת שיצליחני בשעורים, אלא בחיטין, ונכון.

אמנם כתב, אולם יתכן לבאר כי עמלק ידע כי הוא נאסר לבני ישראל להלחם בו, משום שהוא מאדום, ורק הכנעני נחשב לבני ישראל כאילו הוא שלהם וארצו מוחזקת בידם, וכל ההבטחות היו על ארצו, א"כ אפשר לומר שהתפלה באמת היא רק לפי כוונת המתפלל, כפי שמכוין לבו, כמו שאמרו ב"ה (יח), וכוונת עמלק היתה, שיחשבו שהוא כנעני שעליו הבטיחו השם, ולא יכוונו לבבם לתפלה כלל ואז ינצחם, ולזה אמר במדרש (במ"ר יט יא) אמר הקב"ה אין זה אסור עליכם כבני עשו, הרי הוא לכם כנענים שנאמר בהם 'כי החרם תחרימם', לכך נקרא כנעני.

וגדל הנהר שאין יכול לעבור בו, שאין צריך לשלם. אך במנחת פתים (סי' שלב) כתב לחלוק עליו, וביאר שאינו דומה, ששם הבהמה נעשית להולכת סחורה וא"כ זהו הפסד של שניהם המשכיר והשוכר, אבל בחנות זהו דבר צדדי שהשוכר אין יכול למכור בו י"ש, ומזלו של השוכר גרם לכך ויכול להשתמש בחנות לצורך אחר.

תפילה על ישועה בדרך שנראה טוב לאדם

בגמ': מצי אמר ליה אילו זרעתה חיטי הוה מקיים בי ותגזר אומר ויקם לך. (בבא מציעא קו, א).

בדברי תורה מונקאטש (מהדורא ג אות ו) כתב, הנה מרגלא בפומיא דחסידים הקודמים בשם כמה צדיקים ז"ע, ובפרט בשם הה"ק רבינו מהרצ"ה מזידטשוב ז"ע בעל עטרת צבי, שאמר על הפסוק (תהלים כז יד) 'קוה אל ה' שיש לבקש מהש"ת שיושיע בדרך ובקו הזו שבה נראה לאדם שהישועה קרובה וטובה יותר, ובדרך רמוז אמר שזהו שכתוב 'קוה אל ה' כלומר שיעשו כמו קו בתפילה ולבקש שהקב"ה יושיע בקו זה.

אולם הביא בשם קדוש אחד שאמר, וכי אנחנו עובדים לאלוק כזה שצריך ללמדו עצות איך להושיענו, על כן יש להתפלל סתם שהש"ת יושיע מבלי להזכיר באיזה קו ואופן.

בדברי תורה שם כתב להוכיח כדעה הראשונה ממה שאמרו בסוגיין, שטוען המשכיר שאם היה זורע חיטים לא היו נפסדים כיון שהוא ביקש מהקב"ה שיצליחו חיטיו ולא ביקש על שעורים ולכן נשתדפו, והיינו שמכאן משמע כשיטת העטרת צבי שיש לעשות קו בתפילה לבקש מהש"ת על דבר פרטי דוקא, שהרי מפורש שגם בדבר שאין לו נ"מ אם ירויה בחטים או בשעורים רק שתתברך שדהו, אעפ"כ כיון שלא עשה לו קו לבקש שתצליח שדהו, וביקש מהשמים שיצליחוהו

פת שחרית

בגמ': דבר אחר מחלה ששמונים ושלשה חלאים תלוין במרה וכולן פת שחרית במלה וקיתון של מים מבטלתן (בבא מציעא קז, ב).

בשו"ע (או"ח סי' קנה ס"ב) כתב המחבר, קודם שילך לבית המדרש יוכל לאכול פת שחרית אם הוא רגיל בו, וטוב שירגיל בו.

בספר דעת קדושים (בוטשאטש, ח"ב, תולדותיו עמוד פח) כתב, שהגאון מבוטשאטש היה זהיר מאד בפת שחרית כשהיה גומר את התפילה, ואפילו בחורף כשכבר היה קרוב לזמן תפילת מנחה היה קורא לשמשו ומבקשו שיביא לו פת שחרית, והמשמש היה מביא לו קפה שלא היה חם ביותר כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה, ומעט פת בכיסניו.

בפרי מגדים (משב"ז שם) כתב שצריך לאכול דוקא פת העשויה מה' מיני דגן בשיעור כביצה, או מפת הבאה בכיסנין שמברכים עליה מזונות, אבל תבשיל מה' מיני דגן לא מיקרי פת שחרית.

הדעת קדושים (בוטשאטש) כתב לחקור אם יוצא אדם ידי חובת פת שחרית באמירת תהלים, וזאת עפ"י הכתוב (תהילים סג ו') 'כמו חלב ודשן תשבע נפשי, ושפתי רננות יהלל פי', והיינו שע"י שפתי רננות שיהלל פי, תשבע הנפש כמו חלב ודשן, ותורה בכלל רננות היא שנאמר (איכה ב יט) 'קומי רוני בלילה', ובמסכת ברכות (יד.)

יום באשמורת הבוקר לפני התפילה, ובענין זה הזכיר פעם דבריו של הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע, שפירש במאמרם ז"ל שפת שחרית מבטל פ"ג חלאים התלויים במרה, שהכוונה שילמדו תורה קודם התפילה, כי פת בגימטריא תלמוד, והיא ג"כ סגולה לבטל מעצמו חלאים רעים.

בעניין זה יש לציין לדברי המגן אברהם (סי' תמד סק"ב) שכתב שרבי שמעון בר יוחאי היה יוצא ידי חובת סעודה שלישית בשבת בתלמוד תורה, ובכף החיים (שם ס"ק יא) כתב שזה רק לבני מעלה כרשב"י אבל לא לפשוטים.

אמרו, כל המשביע עצמו בדברי תורה.

ובהנהגות צדיקים (הנהגות מרבי יעקב יחזקיהו אות ד) כתב, שמעתי משמו של מרן הגה"ק מבעלזא זי"ע בשם הרה"ק ר"א מסטרעליסק זי"ע, תלמוד בגי' פת, שלימוד תלמוד מסוגל לפרנסה כמבואר במסכת ע"ז (יט:): שכל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו. ובשם הרה"ק ר"צ מזידיטשוב זי"ע כתב, שמה שמואב בסוגיין, פת שחרית מבטל פ"ג חלאים, היינו תלמוד שבגמטריא פ"ת.

ובספר ויחי יוסף (פאפא, ח"ב עמוד קנז) כתב, במיוחד ורז את בני הישיבה שישכימו ללמוד כל

ש"ס עוז והדר מניקה

מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד בתוספת מדור שינון 21 כרכים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ובחנויות הספרים המובחרות

הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע

כ"ט אייר תר"י

הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן נולד לאביו הרה"ק רבי אהרן אריה מפרמישלאן ע"י ברכת הרבי ר' אלימלך מליזענסק לאמו, שתזכה לבן שיאיר בתורתו ובקדושתו.

בילדותו החל רוח ה' לפעמו והיה בעל רוח הקודש. פעם ראה את קצב העיר מתהלך בנפש עגומה. הקצב סיפר לו שלאחרונה כל בהמותיו יצאו כולם טריפות, וכמעט שלא יצא נקי מנכסיו הלך עמו הנער אל שוק הבהמות והחוזה בידו בהמה זו כשירה וזו טריפה... וכך היה. כששמע אביו מכך, גער בו באומרו לא כל מה שרואים צריכים לדבר...

היה תלמידם של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ ורבי משה לייב מסאסוב. אחרי הסתלקות אביו מילא מקומו בפרמישלאן ואלפים מישראל נהרו להסתופף בצילו. היה בידידות עם צדיקי וגאוני דורו, פוסק הדור רבי יוסף שאול נתנון בעל שואל ומשיב נסע אליו, וכשראה שרבי מאיר יודע את מחשבותיו התייעץ בו אם לקבל רבנות בעיר אחת, אולם רבי מאיר לא הסכים ואמר לו שנכונה לו רבנות גדולה בישראל, ואמנם אח"כ נקרא לכהן בלבוב.

לעת זקנתו עבר רבי מאיר להתגורר במיקאליב שם נסתלק בשב"ק כ"ט באייר תר"י ומנו"כ בפרמישלאן.

ספדו לו הגאונים רבי שלמה קלוגר מבראד, רבי משולם ישכר הלוי הורוויץ מסטאניסלב, רבי יוסף לנדא מיאס ועוד.

א"ב ג"ד - להצלחת העסק

איתמר בבי מדרשא משמיה דרבינו הקדוש, איש מופת, הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, כי פעם אחת באו לפניו שני שותפים שהיו מחסידיו ובקשו את הרה"ק שיברך אותם בהצלחה. נענה ואמר להם: א"ב ג"ד! אלא שהם לא הבינו מחשבתו בקודש, ושאלו אותו: מה הפירוש בדבריו אלו? ענה להם הרה"ק: א - אמונה, ב - ברכה, ג - גזילה, ד - דלות, והסביר להם, כי אם יהיה להם 'אמונה' ויהיו נושאים ונותנים באמונה, תהיה להם 'ברכה' במעשי ידיהם, אבל אם ח"ו 'גזיבה' או 'גזילה' יהיה ביניהם, שאחד ילך במרמה נגד שותפו, אז 'דלות' תהיה שורה ח"ו, עכ"ל.

(ספרי ויהלום פר' תזריע פ"ג - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

טליתו של החוזה מלובלין שנגנבה

בימי חורפו של הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, בהיותו צעיר לימים, אב בחכמה ורך בשנים, היה מנהגו לנסוע מפעם לפעם אל צדיק הדור הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א. באחת הנסיעות שערך, בעומדו ליד החוזה בשעת תפילת שחרית, הבחין רבי מאיר כי החוזה עובד את עבודתו בקודש כשהוא עטוף בטלית ישנה מאוד, כו שהזקינה וגם הצהיבה. אמנם כשרה

ומהודרת הייתה, אך באה בימים הייתה, וותיקה ועתיקה.

חשב רבי מאיר לעצמו: אין זה כבוד רבי ואין זה כבוד המצוה שיהא החוזה מעטוף בטלית מצהיבה ועתיקת יומין. בדין הוא שיהא לרבי טלית חדשה ומפוארת, צחורה ונקייה כדת וכדין.

ממון בכדי קניית טלית חדשה לא היה בידו של רבי מאיר, אך הוא החליט בהחלטה איתנה שלא ישקוט ולא ינוח עד אשר יקנה מכספו טלית חדשה לרבי ויעלה אותה מנחה לפניו. בשובו אל ביתו התחיל רבי מאיר מקמץ וחוסך מפרנסתו הדלה בשל מטרה קדושה זו. פרוטה לפרוטה הצטרפה, בדי עמל וביגיעה רבה, עד אשר עלה בידו, לאחר כמה חדשים, לאסוף את כל הסכום הדרוש עבור הטלית החדשה.

בפרמישלאן לא הייתה חנות שמכרה תשמישי קדושה כציציות וטליתות, ולכן המתין רבי מאיר עד לאותה שעה בה נמנה וגמר לנסוע לרבו, וכשארזו לעצמו את צרכי הנסיעה צידה לדרך, הוסיף ולקח גם את צרור המטבעות שהיו קודש לקניית הטלית.

תיכף עם בואו ללובלין נכנס רבי מאיר בשערי החנות שידועה הייתה בתשמישי הקדושה הנאים והטובים שהיא מוכרת, וקנה טלית מצויצת לבנה וזכה, למהדרין מן המהדרין. את הטלית החדשה שנארזה בניירות נקיים לקח רבי מאיר בידו, וכשנכנס לקבל ברכת שלום עליכם מהחווה, הושיט לרבו את דורונו, ואמר: "יואל נא רבינו לקחת מעמי דורון זה, שיש בו גם הידור מצוה וגם כבוד התורה וחכמיה".

כראות החוזה מלובלין את המתנה היפה, טלית חדשה ונהדרת, שמח בה מאוד. לאחר שקיבל את הטלית מידו בשביעות רצון והראה לו פנים מסבירות, היה החוזה מתבונן היטב בטלית החדשה שבאה לידו ובוחנה היטב, כשלאחר מכן פתח החוזה את הארון שבצד החדר והניח את הטלית לצד התפילין.

לאחר רגע נוסף של מחשבה, פתח החוזה שוב את דלת הארון, שלף והוציא את טליתו הישנה, זו אשר שימשה אותו בתפילותיו במשך שנים ארוכות; זו אשר ספגה את דמעות עיניו ואת זיעת הקודש בעבודה שבלב זו תפילה, והעניק אותה

בנפש חפצה לתלמידו האהוב שלא ידע את נפשו מול המתנה המיוחדת והנדירה.

עומד היה רבי מאיר מול רבו החוזה כשהוא נבהל ומשתומם ואינו יודע מה לעשות. כלל לא עלתה על דעתו שהוא יזכה במציאה כזאת, והנה היא באה לידו בהיסח הדעת. הוא כשלעצמו עשה זאת לשם שמים, שלא על מנת לקבל פרס ובוודאי שלא על דעת לקבל טלית של מצוה זו שערכה לא יסולא בפז, והנה הרבי מעניק לו את הטלית, כטלית תחת טלית. תחילה ניסה רבי מאיר לומר שהוא הביא את טליתו במתנה שלמה ולא הייתה כוונתו שהרבי יעניק לו את טליתו הישנה, אולם החוזה האיר אליו פנים ואמר לו כי ברצונו לתת לו את הטלית במתנה.

כיון שיצא רבי מאיר מאת החוזה והטלית הקדושה והמיוחדת בידו, הייתה חצר הקודש בלובלין כמקרה. רבי מאיר עצמו כלל לא העלה על דעתו לספר זאת ולהתפאר במתנה הייחודית שנתן לו הרבי, אולם מקורביו של החוזה שראו את ההתרחשות לא היו מסוגלים לכלוא את מוצא פיהם, ועד מהרה הידיעה המסעירה עשתה את דרכה כאש בשדה קוצים. החסידים הנלהבים געשו ורעשו לשמע הדברים, ומתנה זו הפכה לשיחת היום.

חסיד חשוב היה בקהל חסידי החוזה מלובלין שאש הקנאה בערה בו, והוא לא ידע את נפשו מול התסכול העצום שהקיפו: הכיזד יש לרבי מאיר את האוצר הבלום, טליתו של הרבי, ואילו הוא לא זכה לכך. שמא תאמרו, אדם פשוט היה שלא קרא ולא שנה? לא ולא, היה זה חסיד בר אוריין ובר אבהן, שתורה וגדולה התאחדו על שולחנו, אלא שחכמתו הייתה מרובה ממעשיו ויראת חטאו לא קדמה לחכמתו. הוא לא הצליח להשליט את הגיונות מוחו על ליבו, ועצמותיו התרקבו מקנאה עצומה שהייתה בו על דברים שחשק בהם ולא היו לו.

ככל שראה אותו חסיד את ההתלהבות הגדולה מזכייתו המופלאה של רבי מאיר, וככל ששמע את גדולי החסידים והעובדים מפליאים בשבח מעלת הטלית החשובה, הייתה דעתו של אותו חסיד מיטרפת עליו ממחשבות שונות ומשונות על כך שטלית זו אינה מצויה בחזקתו.

היו רגעים שאותו חסיד חש כי הקנאה הקשה כשאלו מעבירה אותו על דעתו ועל דעת קונו, אלא שהוא תיכף דחה את מחשבה זו ממוחו וטען לעצמו כי קנאתו זו היא קנאת סופרים הרצויה, שהיא מסוגלת לריבוי חכמה, ואף הוא אינו זקוק לטליתו של הרבי אלא בכדי שהוא יוכל להתעסף בה ולכוון כוונות גבוהים ונשגבים בתפילותיו. הוא לא יוכל להגיע למדרגות רמות ועילאיות, טען החסיד לעצמו, אילו טלית זו לא תהא בידו.

לא נחה דעתו של אותו חסיד והוא הגיע לרבי מאיר בהצעה שימכור לו את הטלית ונכון הוא לשלם על הטלית כל מחיר אשר יושת עליו. החסיד הודיע לרבי מאיר כי הוא אדם אמיד מאוד, ממון רב יש לו, ונכון הוא לשלם במיטב כספו כדי שהטלית המיוחדת תעבור לרשותו.

לאותו 'שודד' ולא שכח את אשר עשה לו בדרך בצאתו מלובלין. חלפו שנים, ורבי מאיר כבר היה נוהג באדמו"רות ונהרו אליו מכל קצוות תבל, ואילו אותו חסיד נפטר לבית עולמו, אלא שנפשו לא מצאה מנוח והיתה מטלטלת בעולם, נעה ונדה ומחפשת לה תיקון.

לימים הגיעה אל הרה"ק השר שלום מבעלזא זיע"א עלמה אחת מבנות ישראל הכשרות אשר נכנס בה דיבוק, וכשביקש השר שלום לעמוד על טיבה של נשמה זו ולסדר לה תיקון, הרגיש רבי מאיר בדבר, ובחצר קדשו מפרמישלאן יצא רבי מאיר מחדרו ונכנס לבית מדרשו כשהוא פותח ומספר באזני היושבים שם את אשר קרהו בהיותו צעיר לימים.

כאשר כילה רבי מאיר לספר את הדברים מרישא ועד גמירא, החל מנתינת הטלית במתנה לרבו החוזה והדורון אשר השיב לו רבו עם טליתו הישנה ועד לגזלת הטלית בדרך והטלית החדשה שקיבל מהרה"ק מקרעמניץ, ולאחר מכן נאנח ואמר: "הלא תדעו כי מאיר איננו תלמיד חכם והוא איננו נוקם ונוטר, אך כלפי מה שעשה לו אותו חסיד שלקח את הטלית הרי שהוא לא יכול לסלוח לו, וכל עוד נשמה בקרבו, הוא לא יכול לקבל את תיקונו".

באותו יום ממש אמר השר שלום בבעלזא: "לא נוכל לעשות מאומה לתיקון הנשמה של פלוני הדיבוק שנכנס בעלמה זו, עד אשר יתפייס הרב הקדוש מפרמישלאן וימחול לו".

(ספרי ויהלום פר' פינחס תשפ"ג - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

על הטלית. מבקש היה ה'שודד' בכך להתנחם על מעשיו הרעים ולומר לעצמו כי בסופו של דבר יהנה רבי מאיר מהכסף אליו הוא זקוק עבור פרנסת משפחתו, יותר מאותה טלית עתיקה.

לאחר שסיים השודד את מלאכתו פתח במרוצה אל העיר, שם הסתיר את הטלית בביתו כאילו לא היה דבר. כששמע רבי מאיר את פסיעותיו של ה'שודד' מתרחקות, החל לצעוק צעקות גדולות ומרות, אך איש לא עבר שם בכדי להושיעו. כך שוכב היה ובוכה, אך אין מושיע לו. כשהתאושש במקצת, הצליח רבי מאיר לשחרר את ידיו ורגליו מהחבלים כדי להמשיך בדרך.

אלא שבעוד שעד כה נשא ליבו את רגלו והיה קל ללכת, הרי שלאחר שנלקחה ממנו הטלית, היה רבי מאיר אפוף צער רב על המתנה שנלקחה ממנו, כשלפי דעתו לא אירע לו כך אלא מפני שלא היה ראוי לטלית חשובה זו. תחילה חשב לנסוע חזרה ללובלין כדי לתנות את צערו בפני החוזה, אך לאחר מכן החליט שאין ברצונו לצער את הרבי. מוטב איפוא יעשה, חשב רבי מאיר, אם ילך אל רבו המובהק הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זיע"א, שם יתנה לפניו את מר גורלו ויבקש את צאתו.

מהלך היה רבי מאיר מתוך עגמת נפש כל הדרך, עד הגיעו לקרעמניץ, כשהוא עייף ויגע, צערו גדול ועצום ונפשו כים סוער. עם כניסתו לעיר, מהלך היה אל עבר בית מדרשו של רבו, ויהי אך דרכו רגליו על סף בית המדרש והנה רואה הוא את רבי מרדכי כבר קם מכסאו כשהוא הולך ובא לקראתו.

תמה רבי מאיר בראותו זאת, כי ידע שאין דרכו של רבו לעמוד ולקבל את אורחיו. עודנו תוהה והנה רבו, רבי מרדכי, עומד על ידו, נותן לו שלום ושואל: "מה לך, מאיר בני, כי נפלו פינד? מדוע פינד רעים כל כך?"

היה רבי מאיר מספר לו את כל הקורות אותו ואת כל התלאה אשר מצאתו על אם הדרך כשטליתו של החוזה מלובלין נשדדה ממנו בחזקה, ותוך כדי דיבורו לא עצר ברוחו ופרץ בבכי גדול. הסתכל בו רבו הקדוש, רבי מרדכי, ראה אותו בצערו ובכאבו, ולבו נתמלא עליו רחמים. ניגש רבי מרדכי אל הארון, הוציא משם אף הוא את טליתו הישנה, נתנה לו ואמר: הא לך טלית זו, והיא תהיה אצלך כל ימי חיך. בטלית זו תתעטף מאה ועשרים שנה, וכאשר יקרבו ימך, תשכב ותנוח בה עד לקץ הימין!

למרות הנחמה שמצא רבי מאיר בטליתו של רבי מרדכי לא היה יכול למחול

למותר לציין שרבי מאיר השיב את פניו של אותו חסיד ריקם, ודחה אותו מכל וכל. הוא לחש ואמר לו: "גם אם נתן לי את כל הון ביתך, לא אוציא טלית יקרה זו מרשותי. הרי הרבי בכבודו ובעצמו נתן לי אותה, היינו, שהרבי ראה בעיניו הצופיות מסוף העולם ועד סופו שטלית זו שייכת לי בשורש נשמתו, ואיך אהין להחליף חיי עולם בחיי שעה?!"

אש הקנאה המשיכה ללהוט בלב אותו יהודי ושלחת ללהב יצאה. משראה כי לא יוכל להניח את ידו על הטלית בדרכי שלום, נמנה וגמר כי גם דרכים אחרות יוכלו להועיל כאן, וכל דאלים גבר. הוא לא אמר נואש מרעיונו והחל לחשוב מחשבות, תחבולות מתחבולות שונות, כיצד יוכל להביא לכך שהטלית תגיע אליו, יהיה המחזיר אשר יהיה.

אותו חסיד עקב היטב אחרי רבי מאיר, עד שידע את כל תנועותיו והליכותיו. ביום המימים הבחין האיש כי הנה רבי מאיר אורז את מעט חפציו הדלים בתוך תרמילו, וביניהם הוא טומן בדחילו ורחימו את הטלית היקרה שקיבל מהחוזה. היה זה סימן מובהק כי רבי מאיר עומד לעזוב את לובלין ולנסוע לביתו. האיש ידע כי חלון ההזדמנויות שיש לו להשיג את הטלית עומד להסגר והוא החליט כי יהי מה והטלית תהיה אצלו.

לאחר שסיים רבי מאיר את ענייניו וסידוריו המעטים השים פעמיו אל ביתו של החוזה מלובלין, נכנס אל הקודש פנימה וקיבל ממנו את ברכת הפרידה לחיים ולשלום, שם את תרמילו על שכמו ויצא לדרך, חזרה אל ביתו שבפרמישלאן.

החסיד החל עוקב אחרי רבי מאיר בחשאי, והיה מהלך אחריו גם אל מחוץ לעיר. רבי מאיר שהיה אחוז בשרעפיו הקדושים לא שם לב כי אי מי מהלך אחריו ושבע תועבות בליבו. כשהגיע רבי מאיר אל מקום שהיה שומם מאנשים ואין שיירות מצויות שם, הפתיע אותו חסיד מאחוריו. התנפל עליו מאחוריו, קשר את עיניו במטפחת והפילו ארצה. לאחר מכן הוסיף וקשר את ידיו ורגליו בחבלים וביקש ממנו שלא ינסה להשתחרר מהחבלים לבל יורע לו.

רבי מאיר ניסה להסביר ל'שודד' כי עני ואביון הוא, ובגדיו המטולאים יחד עם תרמילו הבלה יוכיחו על כך. אין בידו ממון, וכי עבודתו הקשה לשדוד אותו תהיה לריק, אך ה'שודד' הבהיר לרבי מאיר כי אין הוא מבקש את ממונו כלל ועיקר, ואדרבה, הוא עומד להניח לו סכום כסף גדול בתוך תרמילו, וזאת בשל הטלית היקרה של החוזה שמבקש הוא לקחת ממנו.

שוב ניסה רבי מאיר להסביר ל'שודד' כי זו 'מצוה הנאה בעבירה' ומה קדושה יכולה להיות בטלית אם נעשתה בה עבירה חמורה כזאת של גולה וחמסה; עוד ביקש רבי מאיר רחמים על עצמו, שמרגיש הוא שנפשו קשורה בטלית זו, ואיך יהיו לעשות כדבר הרע הזה ליטול ממנו את נקודת חייו הפנימית. כעס ה'שודד' על רבי מאיר הטורדו ממלאכתו וביקש ממנו שלא להוסיף לדבר דבר, פן יאלץ גם לסתום את פיו.

פתח ה'שודד' את תרמילו של רבי מאיר, חיטט לכאן ולכאן, מצא את הטלית והעביר אותה לתרמיל שהיה עימו. את הדרך ההפוכה עשה צרוו מטבעות גדול שהוצא מתרמילו של ה'שודד' והונח בתרמילו של רבי מאיר, כפיצוי וכתשלום

בסימן טוב ובמזל טוב

מהרי יהודה ומהיכלי התורה גרימה כוס בברכת ידידים
עת נשמע קול רננים, ומזל טוב נשפע ממרומים
מתכבדים הננו בזה לשגר ברכת מזל טוב נאמנה קדם
למעלת ידידנו ומכובדנו היקר והנעלים
באי בית מקדש מעט "באר ישראל"

להולדת הנכד

הרה"ג ר' משה יהודה גינזבורג שליט"א
בן לחתנו הרב יוסף פלד הי"ו

להולדת הנכדה

הרה"ג ר' ישראל אלימלך דו'לובסקי שליט"א
בת לחתנו הרב יחיאל מרקסון הי"ו

הרה"ג ר' ישראל הלפגוט שליט"א
בת לבנו הרב שמחה בונים הי"ו

לרגל החלוקה

הרה"ג ר' מרדכי דוד ברנסדורפר שליט"א
לבנו מאיר הי"ו

הרה"ג ר' שמואל סאמעט הי"ו
לבנו שלמה הי"ו

יזכו לראות נחת ושמחה לאורך ימים ושנים טובות
מתוך אושר וכבוד, בריות גופא ונהורא מעליא

הגה"צ רבי אליעזר דוד גרינוואלד זצ"ל

בעל קרן לדוד אבדק"ק סאטמאר

א' סיון תרפ"ח

שרוצים להחמיר על עצמם תבוא עליהם הברכה, ובזאת תמה הפרשה.

(גל' עלים לתרופה)

החטא - נגד ה' נגד חבירו ונגד עצמו

אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאֵלֶּם לְמַעַל מֵעַל בְּה' וְאִשְׁמָה הִנָּפֵשׁ הַהוּא (פרשת נשא ה, 1).

יש לפרש, כי הנה החוטא במרותו פי ה', אף פוגם בעצמו בנפש האלקית שלו, שעושה כתם בנפש הטהורה וגומל לנפשו רעה. ומלבד זאת הרי גם חוטא נגד חבירו, כי כל ישראל ערבים זה לזה במצוות, ואם אחד יחטא כולם מרגישים, וכמו שאמרו חז"ל (ויק"ר ד, 1) תני חזקיה, "שֶׁה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל" (ירמיה ג, יז), למה נמשלו ישראל לשה, מה שהזו לוקח על ראשו או באחד מאבריו וכל אבריו מרגישים, כך ישראל, אחד מהן חוטא וכולם מרגישים.

נמצא כי ג' זאת רעה החוטא, נגד הבורא, נגד חבירו, ונגד עצמו. ועל זאת רמז הפסוק: "איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם" - היינו בינו לבין חבירו, מכח הערבות שיש בין כל ישראל. 'למעול מעל בה' - היינו בהמרותו ציווי השם. 'ואשמה הנפש היא' - נגד עצמו, בפגמו לנפש האלקית שבו.

(קרן לדוד - פר' נשא)

הגה"צ רבי אליעזר דוד גרינוואלד זצ"ל בעל קרן לדוד אבדק"ק סאטמאר, נולד ביום י"ד שבט תרכ"ז לאביו הרה"ג מו"ה עמרם גרינוואלד זצ"ל מטשארנא.

היה תלמיד מובהק לאחיו הגה"ק בעל ערוגת הבושם, ואח"כ עבר ללמוד בישיבתו של הגאון בעל חתן סופר במאטערסדארף. מיום עמדו על דעתו הרביץ תורה לתלמידים ולא פסקה ישיבה מעל שלחנו. משנת תרנ"ה עמד לימין אחיו הערוגת הבושם בהנהגת הישיבה בחוסט. משנת תרס"ז היה אבדק"ק צעהלים. בשנת תרע"ב נתקבל להיות אבדק"ק אויבערווישעווא.

בשנת תרפ"א נתקבל להיות אבדק"ק סאטמאר שהיתה אחת מן הקהילות הנכבדות ביותר במדינה. העמיד תלמידים רבים ביניהם רבנים מובהקים וגדולי תורה. נתבקש לישיבה של מעלה ביום ר"ח סיון שנת תרפ"ח.

נדפס ממנו תשובות קרן לדוד על ד' חלקי שו"ע, וספר קרן לדוד עה"ת ומועדים.

חכם עדיף מנביא

כשנעשה רבינו ה'קרן לדוד' רב בעיר סאטמאר בדק את בדקי העיר לראות את הצריך תיקון בעניני חיזוק הדת. בין הדברים שמצא לנחוץ לשפר היה ענין העירוב. הרבה יגיעות יגע להעמיד את העירוב על צד היותר משובה, למען יהא כשר לכל הדעות והשיטות.

ושמח מאוד כאשר זכה לברך על המוגמר.

מסופר, על אף שטרח רבינו לתקן את העירוב על צד היתר טוב, היו בעיר כאלו אשר באופן מופגן נמנעו מטלטל בשבת קודש. ובכדי להפגין זאת, יצאו לחוצות העיר כאשר מטפחתם כרוכה סביב לצווארם, בכדי שיראו כולם כי אינם מטלטלים. מקורבי רבינו שראו זאת כאי אימון בו, ניסו להביא זאת לידיעתו, למען ימחה על התנהגות זו. מחרחרי ריב עמדו בצד בהנאה לראות איך יפול דבר, והמתינו לאיזו מחלוקתל שתפרוץ בעיר. אבל רבינו ברוב חכמתו ידע להיזהר לבל יפול במכמתם, והשיב בניחותא למקורביו: "וכי עשיתי עירוב בכדי שיהיו חייבים טלטל, העירוב שתקנתו הוא עבור מי שרוצה לטלטל. ואם יש כאלו

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחגיגות הספרים המובחרות

הרה"ק רבי ישראל האגער מויזניץ זצ"ל

בעל אהבת ישראל ב' סיון תרצ"ו

בעל העטרת ישועה, שחלה פעם קשות והרופאים צווהו שיאכל פת שחרית בשעה מוקדמת, אך הצדיק מאן לציית ולשנות את מנהגו מני אז לאכול רק לאחר הנחת תפלין דר"ת, בערך בשעה שתים בצהרי היום.

מקורביו הפצירו בו שלכל הפחות יאכל מיד אחרי סיום התפלה לפני הנחת תפלין דר"ת, אבל גם לזאת סרב להסכים. ויהי בעת ההוא בבוא גיסו הרה"ק בעל האהבת ישראל מויזניץ ז"ע לבקר את גיסו החולה, פעלו המקורבים אצל הרבי מדזיקוב וקיבלו הסכמתו כי אם האהבת ישראל יעץ לו לאכול לפני הנחת תפלין דר"ת יקבל עצתו.

חסידי דזיקוב הזדרזו מיד ובאו לרבי מויזניץ וביקשוהו שישתדל להשפיע על רבם לנהוג כך.

מענה רבנו היה: "וכי מה יש להסתפק בכך, הרי רש"י מפורש הוא!" דבריו נמסרו חיש לבעל 'עטרת ישועה' והיות שהיה בקי במכמני התורה הרהר והתבונן למצוא בכל הש"ס הלכה כזו ברש"י, ולבסוף הפטיר בהשתוממות: "היכן יש רש"י כזה? איני מוצא כזאת".

כשהועברה תמיהתו לרבנו, העיר: "הרי גם רש"י הקדוש אכל לפני הנחת תפלין דר"ת".

קדוש ישראל (ח"א עמ' ככד)

נטמן, ובשנת תש"י הועלה ארונו לארה"ק ונטמן בבית החיים הסמוך לשיכון ויזניץ בבני ברק.

רש"י מפורש שמותר לאכול לפני הנחת תפלין דר"ת...

מסופר על הרה"ק רבי יהושע מדזיקוב זצ"ל

הרה"ק רבי ישראל מויזניץ ז"ע נולד ביום ב' אלול שנת כת"ד כבן בכור לאביו הרה"ק רבי ברוך מויזניץ ז"ע האמרי ברוך, בנו של הרה"ק רבי מנחם מענדיל מויזניץ ז"ע הצמח צדיק (שהיה חתנו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ע, שעל שמו נקרא רבינו), ולאמו הרבנית הצ' מרת צפורה ע"ה נכדת הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע.

ביום מלאות לו ט"ו שנים בא בברית הנישואין עם בת הרה"ק רבי מאיר מדזיקוב ז"ע. כיהן כרב העיירה בדעווליא והגליל שבמארמורש, ואח"כ כיהן כאבד"ק וויזניץ.

כשנסתלק אביו האמרי ברוך בשנת תרנ"ג, החל להנהיג את עדת חסידי וויזניץ. בשנת תרס"ג הקים בוויזניץ את ישיבת 'בית ישראל שרבנים ת"ח וחסידים יצאו מבין כתליה. במלחמת העולם הראשונה נמלט לגרוסוורדין שבטרנסילבניה, שם התגורר עד סוף ימיו.

היה מגדולי מנהיגי דורו, ורבבות יהודים ממזרח גליציה ומרומניה והונגריה הסתופפו בצילו. נודע כגאון וקדוש, אביון ואוהבן של ישראל. כיהן כנשיא ואמרכל הכולל דוויזניץ לצדקת רמבעה"ן, ופעל גדולות ונצורות למען יושבי ארה"ק.

נסתלק ביום ב' סיון תרצ"ו בגרוסוורדין ושם

הגה"ק רבי אריה לייב בלייך זצ"ל

אבד"ק לאבאווא ג' סיון תרמ"ד

המלחמה היה אחד ממשפחתו שהיה צריך ישועה ונסע להתפלל שם והיה לו ישועה, ומפורסם אצל חסידי באבוב שהרבה נושעו על ידי ברכותיו עכ"ד. זכותו יגן עלינו אמן.

התגלה בחלום להרה"ק מהר"ש מבאבוב

כל ימיו היה מיצר ודואג על גלות השכינה, ואדיר היה חפצו לעלות לאר"י לחונן עפרה. גם נסע לקבץ כספים להחזקת יושבי ארץ ישראל והיה חוסך משכירתו הדלה שיהיה לו איזה מקור פרנסה בארץ ישראל ויוכל לעבוד עבודת השם באין מפריע. ברם בני ביתו לא הסכימו עם תכניותיו וגם מפאת חולשתו לא עלתה בידו להפיק משאלת לבו ונשאר בחו"ל.

בראותו שנמנע ממנו לעלות לארץ הקודש נסע לידידו כ"ק האדמו"ר מוהר"ש [הראשון] מבאבוב ז"ע ומסר לו הכספים שקבץ, באמרו, היות וכספים הללו קבץ להוצאת הדרך ולמחיה

הגה"ק רבי אריה לייב בלייך זצ"ל נולד לאביו רבי אלחנן אשכנזי מרוסיה המתייחס בא"ב להגה"ק החכם צבי ז"ע. כשברח לגליציה מחמת גזירת הקנטוניסטים הסב את שם משפחתו מ-'אשכנזי' ל-'בלייך'.

הרב הגאון הצדיק המפורסם קדוש יאמר לו ר' ארי' לייב זצ"ל היה אבד"ק וואליע-מיכאווע (שליד דינוב). ואח"כ כיהן בעיר לאבאווא (הסמוכה לצאנז), ולעת זקנותו כיהן ברבנות באוסטיצע (הסמוכה לקרקא), כשבנו הגה"צ רבי צבי אלימלך זצ"ל ממלא מקומו בעיר לאבאווא.

ביום ג' סיון שנת תרמ"ד איתקטר לעלמא דקשוט. ונטמן בבית החיים שבקרקא סמוך ונראה לציון של ה"מאור ושמש".

וסיפר נכדו הגה"ח רבי חיים ברוך פינק זצ"ל: ושמעתי משם"ב נכדת זקני, שזקני אמר לפני פטירתו שכסף אינו משאיר (כי לא לן אצלו פרוטה הכל נתן לעניים) רק זאת הוא מבטיח שאם יבאו להתפלל על קברו ישתדל עבורם. וכן שמעתי מש"ב הרה"ח ר' משה דוד מנדלבוים זצ"ל שלפני

אדלער זצ"ל.

וכתב בספר דרך הנשר (עמ' מד) דבהיות הרה"ק מצאנו במרחץ באדען (הסמוכה לוויען) שלח שליח מיוחד לפערשבורג ללמוד אופן עשיית קשר הנ"ל. וכן הוא בספר כל הכתוב לחיים (סדר הנחת תפילין אות יט).

וסיפר הגה"צ רבי משה הלברשטאם ששמע שזקיני הגה"ק מצאנו שלח שליח מיוחד למרחקים ונתן לו מאה זהובים על הוצאות הנסיעה, כדי להתלמד אומנות קשר זה הנ"ל, וכשחזר השליח שמח שמחה גדולה ועשה סעודה לכבודו. וכן מובא גם בספר פי צדיק (ציעשנוב, עמ' ש"ה) וז"ל: קדושת זקני שלח שליח מיוחד לעיר פרעשבורג שתלמד שם איך לעשות קשר כזה ע"כ.

והנה לפי המקובל, שלוחו של הרה"ק מצאנו - היה הגה"ק רבי אריה לייב בלייך זצוק"ל, והרה"ק מצאנו החזיקו על חשבונם ג' חדשים, כדי שילמוד שם את הקשר מהראב"ד פרעשבורג הגאון רבי דניאל פרוסטיץ זצ"ל.

קונטרס זכרון אריה

כשהייתי באר"י בביהמ"ד בתל אביב שמעתי מזקן אחד שהיה אז בשעת מעשה כאשר הגה"ק מוהר"ש מבאבוב יצא מחדרו ואמר שכעת היה אצלו ר' ארי'. והסיפור הזה ידוע אצל חסידי באבוב.

וכן שמעתי מאדמו"ר רבי שלמה מבאבוב שליט"א [זצ"ל] שזקיני הגה"ק מהר"ש מבאבוב זצ"ל אמר שזה ראינו אצל הרבה צדיקים שנתגלו לאחר פטירתם, אבל אצלו רואים מזה שהיה בעל מדרגה גדול שכבר תיקן הכל ורק דבר זה הפריע לו שלא חילקו הצדקה כרצונו, והפליא בזה גדלות מעלת זקני ז"ל (עד כאן מפי רח"ב פינק ז"ל).

קונטרס זכרון ש"י

שליחו של הרה"ק מצאנו ללמוד קשר התפילין

ידוע שהרה"ק מצאנו היה לו קשר מיוחד לתפילין של ראש הנעשה כמו מ"ם סתומה, ומקורו של קשר זה הוא מאת הגה"ק רבי נתן

בתוככי ירושלים על כן אינו רוצה להשתמש בהם בחו"ל, וגם אינו רוצה שיהיו ברשותו, ולאחר אריכות ימיו ישלח אותם האדמו"ר לארץ ישראל, ומסר לו רשימה מפורטת לשלוח לתלמידי חכמים וגם פירט הסכום כמה למי.

לאחר פטירתו שלח הגה"ק מבאבוב זצ"ל את משמשו שילך להבית דואר ושלח הסכום לארץ ישראל. אחר כמה שבועות שאל הגה"ק מוהר"ש למשמשו אם קיים שליחותו, והלה השיבו שמיד קיים בקשתו וחלילה לו מלמעול בשליחותו, והביא לו רשימה מהבית דואר, כאשר ראה הרשימה הראה לו הגה"ק מוהר"ש שטעה והחליף שני אנשים ושלח המגיע לא' להשני.

וסיפר לו הגה"ק מוהר"ש שהגה"ק מוה"ר ארי' בא אליו ואמר לו שטעה בהרשימה ושיתקן את המעוות. ואמר מוהר"ש שלכתוב לאותו ת"ח שקיבל יותר שיחזיר להשני לא נכון ע"כ הוציא הוא מכיסו ושלח להת"ח שקיבל פחות כמה שמגיע לו ע"פ הרשימה.

מספר נכדו הרב חיים ברוך פינק ז"ל: גם

הגאון רבי יוסף אברהם וולף זצ"ל חייסד סמינר הרב וולף ד' סיון תשל"ט

גרמניים? הם אינם מסוכנים כלל, אם נגזר עלינו בראש השנה לחיות, - 'מי יחיה', הטנקים לא יפגעו בנו, גם אם כבר יעמדו על אדמת ארץ הקודש" - כך אמר מרן הגאון רבי אייזיק שר זצ"ל ר"י סלבודקה' בבני ברק. ואילו מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל ר"י מיר' בירושלים אמר, אמנם אין נשק, אבל יש דרך להימלט מצרת היטלר - תורה ותפילה.

בחסדי השם לאחר שכבשו עשרים מדינות (!) נוצחו ה"בלתי מנוצחים" בשערי ארץ ישראל. ולא להגיעו לבקר לא בשבועות ולא בל"ג בעומר.

למעשה, מההתרחשות הזו טווה הרב וולף חוט קדימה, לתקופות קשות שחלפו על היישוב בארץ הקודש בהמשך - וזה אקטואלי אף לימינו אנו:

לא רקדנו ביום החלטת האו"ם על ייסוד המדינה - ואיננו מתייאשים כאשר פוקדים קשיים את יושבי הארץ. אנחנו לא הולכים בשולי הדרכים לא ימינה ולא שמאלה אלא צועדים בשביל הזהב בבחינת "ושם דרך" (תהלים ג, כג) שדרשו חז"ל (מועד קטן ה, א) כל השם אורחותיו זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה, שנאמר "ושם דרך" אל תקרי ושם אלא ושם (בשין ימנית).

ומפרש הרמב"ם שכוונת הפסוק לצעידיה בשביל הזהב - ואז יתיקיים המשך הפסוק "אראנו בישע אלהים".

(מוסף שב"ק)

פחות רשמי: "מחנות ריכוז".

רבי יוסף אברהם וולף זצ"ל היה משחזר את שני סוגי הקולות שעלו באותה שעה מתוך המחנה.

מחד גיסא: "ברור לי שעד חג השבועות יגיעו הנה!" - "אתה טועה עד ל"ג בעומר", וכי אנחנו טובים מאחינו באירופה?

ומאידך גיסא: "למה רגשו יהודים? טנקים

רבי יוסף אברהם וולף זצ"ל נולד בכ"ה שבט שנת תרע"א לאביו רבי פינחס, הוא היה המייסד וראש סמינר בית יעקב בב"ב [ולאחר מכן נקרא על שמו סמינר הרב וואלף] הוא היה איש סגולה מחנך והוגה דעות מפורסם, היה מבוני ומבצרי תנועת בית יעקב ובנות אגו"י בארץ הקודש. והטביע את חותם אישיותו בדור שלם של אלפי חניכות ומחנכות שהקימו בתים כשרים בישראל.

עד לבואו ארצה מילא תפקידים חינוכיים במוסדות התורה בגרמניה ובבימי"ד החרדי לרבנים בברלין. בשנת תרצ"ט ניצל בנס ועלה לא"י. שימש בתפקידי הוראה וחינוך בסמינר בית יעקב בירושלים ובת"א עד שנקרא ביוזמת מרן החזו"א זצ"ל לעמוד בראש סמינר בית יעקב בבני ברק שהתרחב הודות למסירותו ונהפך למרכז חינוכי חרדי לבנות.

בד' סיון שנת תשל"ט נפטר לבית עולמו. הרבבות שהלכו אחרי מיטתו שימשו עדות חיה להערצת האיש ופעלו. מנוחתו כבוד בבית החיים שומרי שבת ליד קבר חמיו הגר"א קליין זצ"ל גאב"ד גירנברג.

לא בשבועות ולא בל"ג בעומר

בשעה שצבא גרמניה - הצבא הבלתי מנוצח - דפק בחזקה על שערי ארץ ישראל, השתרר ייאוש. הערבים כבר הכינו מחנות הסגר, ובשם

הרה"ק רבי זאב וואלף מזיטאמיר זי"ע

בעל אור המאיר

ה' סיון תקנ"ז

(אור המאיר בדרוש לחג השבועות)

ביאת המשיח

הגה"ק בעל "אבני נזר" מסוכטשוב אמר בשם רבינו בענין ביאת המשיח בזה"ל, הרה"ק רבי זאב זצלה"ה, מזיטאמיר אמר בזה"ל:

אז א יוד וועט גיין פון דאווענען מיטן טלית און תפילין, און וועט עהם ליכטיג ווערן פאר די אויגן, וועט ער וויסן אז משיח איז געקומען [בכאשר יהודי יחזור מן התפילה והטלית ותפילין בידו, ויאורו עיניו, ידע שבא המשיח].

(נאות הדשא ח"א ע' רנג)

הרה"ק רבי זאב וואלף הלוי מגיד מישרים דק"ק זיטאמיר זי"ע היה בן אחיו של הגה"ק המפורסם רבי יחזקאל הלוי לנדא מפראג בעל הנודע ביהודה זי"ע.

רבינו היה מגדולי תלמידי המגיד הק' ממעזריטש שהעיד עליו שאין כמותו היודע ומבין דברי תורתו. כן שאב מבראם של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב, המוכיח מפולגאנה, הרה"ק רבי נחמן מקאסוב ובעל התולדות זי"ע.

בראות המגיד הק' כי ברכה בו ובכוחו להיות דורש טוב לעמו, החל לפרסמו ורבים התלקטו סביבו לשמוע אמריו ביניהם גדולי תורה וצדיקי הדור.

נח נפשיה דרב בערב חג השבועות תקנ"ז, ומנו"כ באיוואניץ. דברי תורתו שנכתבו ע"י תלמידו הרה"ק רבי אליעזר הלוי שו"ב בעמח"ס פרקי הנאזר ונדפסו לאחר הסתלקותו ונקראו בשם שקרא להם בחייו "אור המאיר".

להכין את עצמו בהכנה דרבה לקראת חג מתן תורה

"ולכן מה מאוד ראוי אשר כל איש הירא, ורוצה לגשת אל עבודת הקודש, בהגיע חג הגדול והקדוש הזה שחוזר למציאות הראשון נתינת התורה, להתבונן במעוז שכלו אם הכנתו שלימה וחזקה, ותכונת איברי קומתו המה מזוככים ובהירים להשראת אלהות, ואז יתכן לו לעלות בהר לקבל בחינות תורתו והארת אלהותו יתברך המאיר עתה, ומה מאד צריך לפלס במאזני שכלו באשר הוא שם, ולהתבונן בעצמותו אם היה שם בהכנה כזה אז במעמד הקדוש בנתינת התורה הכלליות, אם היה ראוי ונכון לגשת אל הקודש פנימה, ופן ואולי לא היה ראוי להמנות עמהם במעמד המובהר, בסבת העדר הזדככותו.

היות אז כולם קדושים ובתוכם ה' שורה על פרטי איבריהם, כיון שהיו כולם מגדולים עד קטנים בגדר הפרישות מחומריות וכיעור והדומה, וכאשר חכמים הגידו (שבת קמו, א), ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן מנייהו, וידע נאמנה אם מרגיש בעצמותו מיעוט הזדככות שבלתי אפשרי אז במעמד הקדוש לגשת אל הקודש לקבל הארת התורה, כמו אז כן עתה, בחושך הולך ואין נוגה לו, להיות נוספת אצלו בחינת קבלה מחודשת, כיון שלא קישט ותיקן מדותיו להיות נקי וזך בהם, כאשר יכול שאת ממגע נכרי, על ככה הגיע העדר הארת התורה, להיותה בדרך כלל שבעה עמודים.

מחודדה חדשה מפוארה, מאידת עינים, שלא נראה כמותה

אור המאיר המבואר

ממור"ר זאב וואלף מזוטאמיר

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

מילי דאבות

הדרך לעשיית רצון ה' על ידי למוד מסכת זו

אמר רב יהודה, האי מאן דבעי למהוי חסידא - לקיים מילי דגויקין, רבא אמר - מילי דאבות, ואמרי לה מילי דברכות (ב"ב ל). חז"ל למדונו במאמר זה כי הרוצה להעשות חסיד המתחפד עם קונו ובכל דרכיו ומעשיו תר ומחפש אחר עשיית רצונו יתברך כדי להעלות נחת רוח לפניו יתברך, עליו לקיים את הדברים שנאמרו במסכת אבות, כי ממנה יסוד ממנה פנה לקיים כלל התורה והמצוות. והיא המביאה לשלמות רבה והצלחה אמיתית.

שם המסכת 'אבות' שתקון המדות אב לכלל התורה והמצוות

לפיכך מסכת זו נקראת 'אבות' מחמת היותה כאב לתולדותיה שהם כלל התורה והמצוות, וכלשון המאירי (בית הבחירה פתיחה למסכת אבות) דברים שהם אבות ויסוד ושרש ועקר לכל חכמה ומצוה, ודרך ושביל לכל מעלה. ענינה היא המדות הטובות בין אדם לקונו ובין אדם לחברו שהם היסוד לקיים התורה והמצוות, ואשר רק לאחר שישלמו בו קנין המדות הטובות יוכל לפתח פיו בחכמה ולקיים המצוות בהדרגה.

המדות הם יסוד לכל התורה ולכך לא הצרכו להכתב בה

תקון המדות הוא תנאי והקדמה לכל התורה ומצוותיה, כמו שכתב רבנו תיים ויטאל בשערי קדשה (ח"א שער ב) שלפיכך תקון המדות לא נכתב מפרש בתורה, כי כל מצוות התורה מעלת קיומן הוא אחר תקון מדות האדם. משל לאדם הרוצה לבנות בית שכאשר מכין עצמו לבניה ומתכנן את כל הנדרש לבניית הבית, שאינו מקדיש תשומת לב וזמן לדברים היסודיים כדגמת אבנים וחול, שכן הם דברים המובנים מאליהם ואין צורך להאריך בהם בדבור. כך גם תקון המדות הוא הבסיס והיסוד של האדם, ולאחר הוא יסודי כל כך לא כתבה אותו התורה במפורש, אך על האדם להשקיל ולשים את ענין המדות ראש וראשון לכל.

המדות הטובות קודמות ללמוד התורה

האדם יש בו גפש שפלה ונפש שקלית, והנפש השפלה מחברת אל הגוף הגשמי ואל מדות האדם, וכפי תקון המדות כך מתקנת גפש השפלה, ורק אחר שזכה לתקן

את הנפש השפלה אזי תהיה הנפש השקלית ראויה לעסק בקיום המצוות, ומשום כך צריך להזהר מן המדות הרעות יותר מקיום מצוות עשה ולא תעשה, כי רק בהיותו בעל מדות טובות בנקל יקיים כל המצוות. וכך גם מבאר בדברי רבנו יונה (פ"ג מ"ו) שצריך תחלה לתקן את עצמו במדות ובה תשכן התורה עליו, שאיננה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מדות טובות, לא שילמד התורה ואחר כך יקח לו המצוות.

על כך אומרים אנו בכל בקר לעולם יאה אדם ירא שמים, תחלה יתקן עצמו להיות ראוי להקרא 'אדם' ורק אז יוכל להיות 'ירא שמים'. ולא כל אחד ראוי להיות נקרא אדם. כי שם אדם הוא המעלה והנקבד שבכנויים, מאחר ויש אדם לגרועות ואדם למעלות. שכן האדם נברא מן האדמה החמרית ולכן נקרא 'אדם' מלשון 'אדמה'. ומאידך עבודתו היא להיות 'אדמה לעליון', נמצא כי שמו 'אדם' בא לרמוז על תפקידו להגיע לבחינה של 'אדמה לעליון', להמשך אחר צורתו הרותנית ולא אחרי חמריותו. לפיכך יש באדם דברים שבהם דומה הוא למלאכים, ולעמיתם ישנם דברים שבהם הוא דומה לבהמה; וצריך עבודה מרבה להיות דומה לעליונים ולא לתחתונים, ואחרי שזוכה להיות בבחינת 'אדם' אזי ביכולתו להוסיף ולהתעלות ולהיות 'ירא שמים'.

'מילי דאבות' הנהגות אבותינו הקדושים

מלבד המובן הפשוט בדברי הגמרא לקיים את הנאמר במסכת אבות, כגון חז"ל במילי דאבות על ההליכה בדרך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב ע"ה, שהרוצה להיות חסיד יש לו להדבק במדותיהם בינם לקונם ובין אדם לחברו. וכך שנינו בתנא דבי אליהו (רבה פכ"א) כי לעולם יש לו לאדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב, ופרשו צדיקים כי אין הכונה שיכול אדם להגיע במעשיו כמו האבות הקדושים אשר אין כל אדם יכול לעמוד בגדל קדשתם ובשגב מעלתם, רק הכונה 'מתי יגיעו' מלשון נגיעה וחבור כלשהו, שלכל הפחות תהיה לו נגיעה במעשיהם הנשגבים. ולנגיעה זו במעשיהם יכול כל אחד מישראל להגיע, כי כל מהות האבות היתה להקין ולהורות לנו את הדרך שנוכל לעבד בה את ה', כמשמעות דברי חז"ל שהאבות תקנו לנו התפלות, ולשון 'תקנו' משמעותו הוא שהכינו ותקנו יסוד ובסיס לכל ירעם אחריהם.

א. לשון הרמב"ם בהקדמה לשמונה פרקים. ועוד הוסיף כי דרך מסכת זו יגיע למעלת הנבואה, וזה לשון קדשו: וכבר אמרו עליהם השלום 'האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דאבות, ואין אצלנו מעלה למעלה מן החסידות אלא הנבואה, והיא המביאה אליה, כמו שאמרו (ע"ז כ) 'חסידות מביאה לידי רוח הקודש'. הנה התבאר מדבריהם, שהמעשה במסורת זאת המסכתא מביא אל הנבואה, מפני שהיא כוללת חלק גדול ממעלות המידות.

ב. וראה בתפארת ישראל: כתבו קמאי, דלהכי נקראת מסכת זו אבות, משום דכל המוסרים המובאים בכל ספרי חכמי ישראל ואומות העולם, כולן כלולים במסכת זו למי שמדייק בדבריה היטב, ולכן דבריה הם האבות לדבריהן המרומזים בה. ולפי עניות דעתי נקראת כן, משום דנכבדות מדובר בה איך יכונן האדם הדעות והמידות שלו, והן הן הדרך ארץ שקדם כ"ו דורות לתנתי התורה, ולא לכד בדרך טבעי בהקדמת סיבה לחכמה, כי אם גם בדרך שכל, דהרי משה רבינו ע"ה לא זכה להיות סרטור בין ישראל להקב"ה, רק ע"י מידותיו היקרים. נמצא שהשירות הדעות והמידות הן אבות מולידות שמירת התורה, אשר בה ישלים גופו ונשמתו לשלם חיוביו לאלהים ואדם.

ג. ואין הכוונה חלילה לתקן עצמו באופן חיצוני כדרך אומות העולם, שמעמידים פנים כבעלי מדות טובות בהנהגתם אבל תוכנם מלא רוע ורשעות.

ד. בזהר (פר תוריע מה): ככמה דרגין אתקרי בר נש, אדם, גבר, אנוש, איש, גדול שבכולם אדם דכתיב (בראשית א כ) 'ויברא אלהים את האדם בצלמו', וכתיב (שם טו ו) 'כי בצלם אלהים עשה את האדם', ולא כתיב גבר אנוש איש.

ה. וקריאת שם 'אדם' מתחילה היה מורה על 'אדמה לעליון' (שעיה יד יח), ואחר כך השם מורה על 'אדמה', 'עפר מן האדמה' (בראשית ב ז), והוא פך כלי חרס (שלה פר וישב תורה אור).

ו. ששה דברים נאמרו בבני אדם, שלשה כמלאכי השרת שלשה כבהמה, שלשה כמלאכי השרת שלם להם דעת כמלאכי השרת ומהלכין בקומה זקופה כמלאכי השרת ומספרים בלשון הקדש כמלאכי השרת, שלשה כבהמה אוכלין ושותין כבהמה ופרין ורביין כבהמה ומוציאין רעי כבהמה (תניגה טו).

ז. וזה לשונו של הבן איש חי בספרו בן יהודע: והאבות אף על פי שהיו גדולי עולם, מכל מקום היו מדברים עם כל אדם בדברי ענוה ושפלות, כמו שנאמר אצל אברהם בראותו שלשה אנשים נצבים עליו, קודם שידע שהם מלאכים, אמר להם 'על כן עברתם על עבדכם' (בראשית יח ה), ואף על פי שהיה גדול הדור ונשיא אלקים. וכן יעקב אבינו ע"ה שהיה בן גדולים, כשראה את הרועים שהם בוויים, אמר להם, 'אחי מאין אתם' (שם כט ד) שקראם אחים, וכן מדברים בענוה שאמר אברהם אבינו ע"ה 'ואנכי עפר ואפר' (שם יח כז), ויעקב אבינו ע"ה אמר 'קטונתי מכל החסדים' (שם לב ט), משום שראה עצמו אדם פשוט, שלא נשאר בידו זכות מצוה, וזהו שאמר יקיים מילי דאבות, שגם הוא ידבר דבריו בענוה ובשפלות, כמנהג האבות הקדושים בדברים שלהם.

ח. בתנא דבי אליהו (פ"ג): לפיכך יהיו אומרים כל אחד ואחד, מתי יגיעו מעשי למעשה אברהם יצחק ויעקב, שלא קנו העולם הזה והעולם הבא אלא כשביל מעשיהם הטובים.

ט. כמו שכתב בשפת אמת (פר במדבר תר"ל ד"ה א"ו מ"ר) בשם הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה: 'לעולם יאמר אדם מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב', וכי איהו שוטה ידמה מעשיו למעשה אבות הקדושים, אך פירוש 'גיעו' שיהיו למעשיו נגיעה ודביקות וחבור במעשה אבות כו'. וכך כתב שם (תר"ד ד"ה איש): מי פתי ידמה עצמו להגיע למעלת האבות, אך 'גיעו' מלשון 'נגיעה', שנידבק בדרכיהם ונעשה כמעשיהם.

י. בשפת אמת (פר לך תר"ל ד"ה ואעשה) הוסיף לבאר את דברי הגמרא שפתחנו בהם, 'ואעשהך לגוי גדול' זהו שאומרים 'אלוקי אברהם': שבני ישראל ממשכין מלכותו יתברך עליהם ככה קבלת מלכות שמים של האבות וכו', כי אברהם אבינו ע"ה היה עובד לה' יתברך בכל כוחו, אשר כביכול לאין שיעור לשלם שכו, והיה זה השכר אשר כל עבודתו נתפשת בכל בני ישראל בניו לדורותיהם, וכל תנועה ועובדא שלו נעשה שורש לבניו בני ישראל. וזה שכתבו 'ואעשהך לגוי גדול', שנתפשת כוחו לגוי גדול ככל. כי הקדוש ברוך הוא משלם לכל בריה שכרו מה שחבבי אצלו יותר. ורובאבהם אבינו ע"ה היה זה שכר היותר חביב שיהיה ממנו גוי גדול אשר המה מיוחדים לעבודתו יתברך והיה זה שכרו, ע"כ דבריו המאירים.

אושפיזין עילאין - הצדיקים בשמחת צאצאיהם

ולסיוע עבור הרבנית. להוליך אותה אל הגבעה לפני החופה, להיות עימה בשעת החופה, וללוותה לאחר מכן אל האולם שבו תקיים סעודת המצוה. הנערה הצעירה הסכימה בשמחה ובהתלהבות לשמש את הרבנית הישישה והצדקנית.

עוד לפני שהתחיל מעמד החופה כבר נשמעו קולות הנגינה למרחוק. הקהל העצום ליוה בשירה חרישית את בעלי הנגינה שהיטיבו לפרוט על כינורותיהם ולשיר שירי דביקות וכיסופין. העיניים כולם היו נשואות לבואו של הסבא קדישא רבי ישראל מרוזין שצעד לאטו מביתו אל עבר מקום החופה.

להפתעת הקהל, לפתע סטה הרבי ממסלול הליכתו, ובמקום לגשת אל החופה החל ללכת אל עבר הגבעה הסמוכה שם עמדה הרבנית מרת אדל עם הנערה שליוותה אותה. רבי ישראל פנה לרבנית וביקש ממנה כי תברך אותה מברכות פיה, ואכן נענתה הרבנית לבקשתו והרעיפה עליו ברכות לרוב. לאחר שסיימה את מסכת ברכתיה, המשיכה ואמרה לרבי: בקשה יש לי אליכם וברצוני שלא תסרבו לה. הלוא ידוע ומפורסם כי האבות הקדושים יורדים מהעולמות העליונים להשתתף בשמחת הצאצאים, ומקורו טהור מדברי ספר הזוהר הקדוש בפרשת פינחס. ממילא ברור לי שלכבוד החופה העומדת להתקיים עתה עתידים להגיע אליכם הרה"ק רבי שלום מפראהבישט זיע"א, זקניכם הרה"ק רבי אברהם המלאך זיע"א, ואבי זקנכם הרה"ק המגיד ממעזריטש זיע"א, ואם המגיד ממעזריטש מגיע להשתתף בשמחה - יש לשער מן הסתם שיחד עימו גם יבוא מורו ורבו, הלוא הוא זקני רבינו הבעל שם טוב, ואתם בוודאי תזכו לראותם. כיון שכן, מבקשת אנכי כי תמסרו לזקני את הפתקא דרחמי - הקוויטל אשר הכינותי עבורו.

תוך כדי דיבורה שלפה הרבנית הישישה את הקוויטל מתוך בגדה תוך כדי שהיא מבקשת שוב: אנא מכס, תמסרו את הקוויטל לידי זקני הבעש"ט הקדוש. הרבי מרוזין נענה לדברי הרבנית. ללא אומר וללא דברים נטל את הפתקא, תחב אותה לתוך אבנטו, והמשיך בדרכו לחופה. עם סיום מעמד החופה ירד הרבי מרוזין מהבמה עליה נערכה החופה, ושוב האריך את דרכו ושם פעמיו אל עבר הגבעה שבו עמדה הרבנית. הרבי מרוזין ניגש אליה ואמר לה בקול ברור, שנשמע לאוזני הנערה שעמדה לידה: 'קיימנו את השליחות'. ויש אומרים שהרבי מרוזין הוסיף ואמר לרבנית: סימן יהיה לך שאכן פגשתי את זקנך הבעל שם טוב הוא שהיה משכמו ומעלה גבוה מכל העם.

דברים אלו ששמעה מהרה"ק מרוזין בהיותה נערה, סיפרה ברבות הימים והשנים להרה"ק רבי אברהם אלימלך מקרלין באותו ביקור שקיים אצלה, ורבי ישראל גרוסמן שמע זאת מפיה.

על הפסוק (במדבר א מז): 'וְהָלוּיִם לְמִטָּה אֲבָתָם לֹא תִפְקְדוּ בְּתוֹכָם', פירש הרה"ק רבי מאיר מאפטא זיע"א בספרו 'אור לשמים': ידוע שאפשר להשביע את המלאכים הקדושים ולהורידם אל העולם הזה עבור סיבות וצרכים שונים, אולם עניין זה שמורידים את המלאכים משמי מרומים אל העולם השפל הוא רע מאוד בעיני המלאכים, כי בהיותם שלשה ימים בעולם הזה הם מתגשמים חלילה.

אלא שכל זה הוא דווקא אצל המלאכים, הצדיקים עובדי השם, לעומת זאת, יש להם דביקות הבורא ב"ה, והם יכולים לפעול להמשיך את הנשמות של אבותיהם מעולמות העליונים, ולנשמות הללו יש תענוג מזה. וזהו שאמר הכתוב: 'והלוים' הם הצדיקים שיש להם דביקות הבורא ב"ה, 'למטה אבותם' - הם מורידים את נשמות אבותיהם להעולם הזה, 'לא התפקדו בתוכם', אין להם חסרון מזה, כי הצדיק עובד את הקב"ה בכך והנשמות שמחות ומתענגות מזה, ולכן אין להם תרעומת על כך שמשיבים אותם אל העולם הזה, ואדרבה יש להם תענוג דקדושה מזה, כי משתתפים הם בעבודת הצדיק את ה' בדבר הזה.

ואכן בזמן שהצדיקים עושים שמחה בעולם הזה, זה הוא זמן שבו הם ממשיכים את אבותיהם שיבואו אל העולם הזה וישתתפו עימם בשמחה ויש להם מזה תענוג רב.

הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל סיפר את שמעו בכלי ראשון: זכיתי להצטרף לפמלייתו של הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין הי"ד זיע"א באותו ביקור בו הגיע לבקר את דודתו הרבנית הצדקנית מרת הדסה פייגא ע"ה, אשת הרה"ק רבי אבי עזרא זעליג שפירא מדרוהוביץ זיע"א, בנו של הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל שפירא ממוגלינצא.

הרה"ק מקארלין היה נינו של הבית אהרן, ואילו הרבנית הייתה בתו הבכורה של הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זיע"א, בנו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין וחתנו של הרה"ק הבית אהרן מקארלין זיע"א.

הרבנית מדרוהוביץ האריכה ימים ובערוב ימיה עלתה לארץ ישראל. את מקום מגוריה קבעה בירושלים, עד לפטירתה בשנת תרצ"ב. חסידים ואנשי מעשה היו משכימים לפתחה ושומעים ממנה סיפורים ועובדות על זקניה הצדיקים הנשגבים.

באותו ביקור של הרה"ק רבי אברהם אלימלך, פתחה הרבנית וסיפרה מעשה פלא שבדיקה הוה עובדא, בעיניה ראתה זאת ובאזניה שמעה: היה זה כשזקנה הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א השיא את אחד מצאצאיו במזל טוב (יש אומרים שהיה זה בשמחת נישואי הרה"ק מרוזין עצמו בזיווג שני, בשעה שנשא את הרבנית רחל לאה, אלמנתו של הרה"ק רבי צבי הירש מרימינוב זיע"א). שמחת החתונה נערכה ברוב פאר והדר כמסורת מלכות בית רוזין. אלפי חסידים הגיעו לחתונה מקרוב ומרחוק לשמוח בשמחת רבם הגדול. המארגנים שקדו על מלאכת הכנת השמחה כולה וטרחו והכינו מקומות אירוח לאכילה ולינה עבור כל האורחים, גם סעודת החתונה נקבעה באולם רחב ידיים וגדול במיוחד, והחופה נערכה בשטח פתוח, רחבת ענק ששוטחה לצורך כך במיוחד.

בין הבאים לשמחת החתונה הייתה גם הרבנית מרת אדל ע"ה בתו הגדולה של הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז זי"ע ואשתו של הרה"ק רבי יעקב פנחס איריבוך זיע"א בן הרה"ק רבי אברהם דוב מחמלניק זיע"א. מרת אדל נקראה בשמה על ידי אביה על שם אמו הצדקנית המפורסמת מרת אדל בתו של רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א.

למקום שילך כבוד מיוחד זכתה הרבנית אדל אצל הרה"ק רבי ישראל מרוזין. כאשר היא באה לבקר בביתו נאוה קודש, ציוה רבי ישראל להגיש לה כסא שתשב עליו, וביקש ממנה שתאמר לו דיבורים שונים ששמעה מאביה. לאחר מכן סיפר לרבנית: אספר לכם את מה שסיפר הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זיע"א על אביכם: בשעה שנפטר אביכם ונשמתו הקדושה עלתה לשמי מרומים, יצאו לקראתו הצדיקים הקדושים כדי לקבל את פני קדשו ולהכניסו לתוך הגן עדן. אלא שאביכם סירב להכנס לגן עדן קודם שיהיה הגאולה השלימה בביאת משיח צדקנו. מיד יצאו אליו כל התנאים והאמוראים הקדושים ובקשוהו שיכנס לגן עדן, אך הוא בשלו ממאן להכנס לגן עדן עד שתהא הגאולה השלמה תיכף ומיד. יצאו לפניו הנביאים הקדושים ואף הם בקשוהו להכנס, אלא שרבי ברוך עדיין לא רצה להכנס. גם כשיצאו השבעה רועים לקראתו ובקשוהו על כך, החזיק רבי ברוך בסירובו ולא רצה להכנס אלא אם כן תחילה יבוא משיח צדקנו, עד שבא הקב"ה בכבודו ובעצמו ואמר לו: ברוכיל בני! לך לגן עדן כי לא הגיע עוד זמן הגאולה! ורק אז ניאות רבי ברוך לילך למקומו בגן עדן.

נקל לדעת שהשתתפותה של הרבנית בשמחה הגדולה בית רוזין עוררה התרגשות רבה בקרב המשפחה והחסידים, ומטבע הדברים גם דאגו לה ביותר לכל צרכיה. ומאחר והרבנית כבר הייתה אשה זקנה ובאה בימים, חששו קרוביה לשלומה אם תעמוד יחד עם שאר הנשים במהלך החופה, שלא תבוא לידי סכנה בעקבות הדוחק והצפיפות שהיו שם.

לאחר מחשבה החליטו המארגנים להכין לרבנית כסא מתאים על גבעה סמוכה לשטח הרחבה שם תיערך החופה, וכך לשבת ולהשקיף על מהלך וסדר החופה.

סיפרה הרבנית הדסה פייגא, שבאותה חופה היא הייתה נערה בגיל ארבע עשרה שנים, ונמנו וגמרו שהיא המתאימה ביותר להיות לעזר

אל המסובים ואמר להם: הפריץ השולט על הכפר כאן הוא עשיר גדול מאוד, אלא שכגודל עשירותו כך גודל עצלותו. מכיון שיש לו כסף לרוב אין הוא מתעסק להגדיל ולהרבות את רכושו, ואפילו את תבואת שדותיו אין הוא ממחר למכור.

כיון שכן נערמו אצל הפריץ תבואות משנים רבות עד שהתחילו להרקיב. קרא הפריץ לסוחר תבואה יהודים והציע להם לקנות את התבואות שברשותו. היהודים שביקשו לבדוק את הסחורה ראו מיד כי מדובר בסחורה רקובה ומקולקלת סירבו לקנותה במחיר שביקש הפריץ. הפריץ לא הסכים להכיר בכך שעקב רשלנותו התקלקלה התבואה והתעקש לטעון כי מדובר בתבואה איכותית ומשובחת וגם מחירה צריך להיות בהתאם.

משחלפו ימים ואיש מסוחר תבואה, גויים כיהודים, לא הסכימו לקנות את התבואה המקולקלת, באו כמה שונאי ישראל ממקורביו של הפריץ והטילו את האשמה באי מכירת התבואה על היהודים. לטענת אותם רשעים, היהודים הם אלו שהפיצו את דיבת התבואה והם המרחיקים ממנו את הקונים הפוטנציאליים. התקצף הפריץ מאוד והחליט לנקום ביהודים. הוא תכנן פוגרום גדול וקבע את זמנו לליל שבת, לזוהר הירח בו כל היהודים מצויים בבתים.

לא נותרה לי עצה אחרת, המשיך הבעל שם טוב בסיפורו, אלא להביא איזה פגר מובס של פריץ מת, שכבר חלפו יותר ארבעים שנה מאז שהתפגר. אותו פריץ, בימי נעוריו למד יחד עם הפריץ שלנו בבית ספר אחד בעיר הבירה והם היו חברים מושבעים. כיון שמקומות מגוריהם היו רחוקים זה מזה, לא ידע הפריץ שחברו כבר מת לפני עשרות שנים. עתה, כשהוא בא אליו, התרגש הפריץ מאוד לראות את ידיד נעוריו. לאחר שהחליפו דברי נימוסין, שאל השר האורח: מה עושים כאן כל אותם הכפריים המצוידים בכלי משחית. הסביר לו הפריץ, שהוא זה שהזמין אותם בכדי להנמק ביהודים העוונים אותו, כי בגללם נקבה התבואה במחסנים והם משכנעים את הסוחרים לא לרכוש את פרי אדמתו. אמר לו השר: דע לך שאני נושא ונותן תמיד עם היהודים, כל מסחרי עימם ורואה אנכי שהם ישרי דרך. אל תמהר במעשיך, אלא תנסה תיכף לאחר השבת לקרוא ליהודים ותראה שהם ירכשו ממך את כל התבואה הרקובה. שמע הפריץ את דברי השר וקיבל את עצתו, וציווה לכל אנשי הכפרים להתפזר.

משסיים הרה"ק מסאדיגורא לספר את הסיפור, פנה אל אחיו הרה"ק מהוסיאטין ואמר: הנה לכאורה קשה, מפני מה היה לו לבעל שם טוב להטריח את עצמו ולבוא בכבודו ובעצמו אל אותה העיירה, הלא היה יכול לעשות כל זאת גם במקומו שבמעוזבוז. אם בשל אמירת התהלים שלו, בוודאי שהיה יכול לעשות כן בכל מקום, ואם בשל אמירת התהלים של בני העיירה, עדיין היה ביכולתו לשלוח שליחים לעורר את תושבי המקום להרבות באמירת תהלים על מנת לקרוע מעליהם את רוע הגזירה המרחפת עליהם.

אלא, הטעים הרה"ק מסאדיגורא ואמר בנועם לשונו: כך אמר רבינו הבעל שם טוב: אם אצליח בפעולתי, לפעול ישועה ולעורר רחמים רבים - מה טוב ומה נעים. אך אם לאו, אם לא אצליח לבטל את הגזירה מעליהם, רצוני להיות יחד עם כל אותם היהודים...

על פי הסיפור הזה, השלים הרבי מבאיאן והסביר, כי עתה מובן מפני מה יורדים הצדיקים מעולם האמת ובאים להשתתף בשמחת צאצאיהם, והלוא יכולים הם לשמוח ולהשתתף עמנו בשמחתנו, ולעורר רחמים ולפעול ישועות, גם בהיותם למעלה.

אלא שקיימא לן 'מידה טובה מרובה', וכשם שהבעל שם טוב אמר שיש ברצונו להיות עם בני ישראל בשעת צרתם בצוותא חדא, כך בדיוק אומרים הצדיקים מעולמות העליונים, שרצונם לירד לעולם הזה כדי להשתתף בשמחה ולראות בישועתם ובטובתם של ישראל.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אדמו"ר מבאיאן שליט"א ביאר בהזדמנות את הסיבה המיוחדת שבשל כך יורדים הצדיקים מהעולמות העליונים כדי להשתתף בשמחת צאצאיהם, בעוד שלכאורה הדבר אינו מובן, שהרי עניין שמחה של מצוה הוא ענין רוחני, ואם כן הרי הם יכולים להשתתף ולשמוח עם צאצאיהם בשמחתם גם כשהם מצויים למעלה, במקומם הקבוע שבגן עדן, ועל ידי השמחה שיש להם למעלה יכולים גם כן לעורר ולהשפיע השפעות טובות לבעלי השמחה ולכל המשתתפים, ואם כן, צריך להבין מה ענין זה שנשמות הצדיקים יורדים לזה העולם כדי להשתתף בשמחה.

וביאר זאת בהקדם מעשה שהיה אותו סיפר הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זיע"א לאחיו הרה"ק רבי מרדכי שרגא מהוסיאטין זיע"א. היה זה כשהרה"ק מהוסיאטין נסע אל אחיו לשבות שם את שבתו, ובמוצאי יום מנוחה החזיר לו אחיו ביקור גומלין, ובאותה שעה סיפר לו את הסיפור הבא:

רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א היה רגיל לבקר מדי שנה בשנה בעיירה אחת, בשבת מסוימת, שם היה מתאכסן בביתו של גביר אחד מנכבדי העיר. פעם אחת בא הבעל שם טוב בפתע פתאום אל אותה העיירה ביום ערב שבת, אך לא היה זה בערב שבת הקבועה בה היה רגיל להגיע.

בשונה מהרגלו תמיד להגיע אל ביתו של הגביר, הודיע הבעל שם טוב לעגלונו, אלכסיי, שיסע ישירות אל בית הכנסת, כיון ששם הוא עתיד להיות במשך כל השבת. עם הגיע הבעל שם טוב לבית הכנסת יצאה השמועה בעיר שהגיע לעיירה וכי הוא שובת בבית הכנסת. גם אותו גביר, בעל האכסניה הקבועה, שמע את הידיעה המרעישת ומיהר להגיע אל בית הכנסת כדי לבקש מהבעל שם טוב שיסור אליו וישהה בביתו המרווח כדרכו תמיד. הבעל שם טוב שמע את בקשתו והשיבו, כי בזו הפעם יש ברצונו לשבות בבית הכנסת.

כאשר הגיעו אנשי העיירה לבית הכנסת לתפילת מנחה ולקבלת שבת הורה הבעל שם טוב כי בכל רגע פנוי יאמרו כל הציבור יחד פרקי תהלים. הקהל לא הבין מה פשר דבר, אך כמובן כולם שמעו לדבריו הקדושים. לאחר התפילה סימן הבעל שם טוב כי איש לא ילך לביתו לסעודת שבת, אלא יעמדו כולם יחד ויקרעו שערי שמים בתפילה ובתחנונים.

רק סמוך לחצות הלילה ציווה הבעל שם טוב להביא לו סעודת שבת, ועל הקהל ציווה ללכת לבתיהם לקיים מצוות סעודת שבת, אלא שתיכף ומיד עם סיום הסעודה עליהם לחזור אל בית הכנסת ולהמשיך באמירת תהלים. אכן כך היה, והיו בני העיירה קוראים מזמורי תהלים כל אותו הלילה עד שהאיר היום ונעמדו להתפלל תפילת שחרית ומוסף.

עם סיום התפילה פנה הבעל שם טוב אל אותו גביר שאצלו היה רגיל להתאכסן ואמר לו: הבה ונלך עתה יחדיו לסעוד על שולחןך את סעודת צפרא דשבתא. בעיצומה של הסעודה נכנס ובא גוי אחד מבני העיירה וביקש מבעל הבית שיאיל לתת לו כוסית יי"ש להרוות את צמאונו. ציווה הבעל שם טוב לתת לגוי את מבוקשו, ולאחר מכן פנה הבעל שם טוב אל הגוי וביקש ממנו לספר לו חדשות מהנעשה ונשמע בעיירה. פתח הגוי וסיפר כי ביום אתמול לעת ערב כינס הפריץ של העיירה וסביבותיה קבוצה גדולה של גויים אלימים מהכפרים הסמוכים, נתן בידם כלי נשק רבים, והורה להם שברגע שיינתן להם האות - ילכו וישמידו את כל היהודים שבעיירה.

עמדו הגויים במשך שעות הלילה כשהם דרוכים ומוכנים לעשות את הפוגרום ביהודים החפים מפשע, אולם הפקודה לא יצאה מהפריץ. לפתע, בשעת לפנות בוקר הגיע שר נכבד אחד במרכבה הדורה ונכנס לבקר אצל הפריץ. לאחר שהשר שהה אצל הפריץ במשך זמן רב, יצא הפריץ מחדרו וציווה לכל הגויים להחזיר את כלי הנשק ולהתפזר איש איש לביתו.

כך סיפר הגוי לבני העיירה ההמומים, שרק כעת הבינו את גודל הנס שנעשה עימם משמים. לאחר שהגוי עזב את המקום, פנה הבעל שם טוב

אור חדש מאיר עינים ומאיר לבבות בטרקלין החסידות

ליכתה קינת

הספר הקדוש 'מאור עינים' המבואר
להרה"ק רבי מנחם נחום זי"א מטשערנאביל
בעריכה מפוארת עם ביאור בהיר ומזוקק

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מילין יקירין ויהודשים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי הוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָרְאָה חֹדֶת־הָאָה

חֹדֶת־הָאָה דְאֹרִי־יָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

מנהיגי ישראל מבטלים רצונם עבור כלל ישראל

אך לפי דברינו קאי על משה בשעה שהיה לפני הקב"ה על הר סיני, לא עיכב שם לדבר עם הקב"ה שזה תשוקת הצדיקים כידוע, רק שמע שהקב"ה רוצה בקדושת ישראל שיקדשו ויפרשו ויעשו להם הכנה לקבלת התורה, אף שהיה יכול לירד לאחר שנים או שלש שעות ויקדש אותם ובתוך כך ידבר עם הקב"ה לא רצה משה בזה רק מיד ירד אל העם ויקדש אותם, אף שזה נקרא ירידה אצל משה רבינו ע"ה שפרש את עצמו מדיבור של הקב"ה וירד ודבר עם העם, וזה כוונת רש"י שלא היה פונה לעסקיו כו', וד"ל.

כעין זה פירש הרבי מקוצק זלה"ה (אהל תורה - עקב) את שאמר משה רבנו 'ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי' (דברים ט ט), ולכאורה מה בא לחדש הרי ידוע לכולם שבמרום אכילה ושתייה מאן דכר שמיה? אלא שבזה קובל משה רבנו על שהוצרך ברדתו לאכול ולשתות כמנהג העולם, כי מצידו היה מעדיף להישאר במדרגת מלאכי השרת שלא שייך בהם אכילה ושתייה, אך כדי שיהיה מעורב בין הבריות ויוכל להשפיע על העם הוצרך לשוב ולאכול ולשתות, ובגמ' (ב"מ פו:) למדה הגמ' ממשה שעלה לשמים ולא אכל שמכאן נלמד שלא ישנה אדם ממנהג המקום, ובפשטות אין הדבר מובן שהרי מניעת משה מלאכול ולשתות בשמים לא היתה מחמת מנהג המקום רק משום שאינו בנמצא כלל לאכול ולשתות בשמים, ועפ"י האמור יובן שמכך שראינו שכשירד משה מן ההר שב לאכול ולשתות כדי להיות מעורב בין הבריות מכך נלמד שלא ישנה אדם ממנהג המקום. ופירוש הדבר הוא שלפעמים חפץ הצדיק לעבוד את השי"ת באופן או בזמן מסוים היות וזה כל חפצו ומגמתו לעבוד את השי"ת באופן הנעלה ביותר, אך כיון שרצון השי"ת ממנו בשעה זו הוא לעסוק בפעולה אחרת אשר פעמים אף נראית היא פשוטה יותר, מניח הצדיק את רצונו בצד ומבטלו מפני רצונו של השי"ת ממנו בשעה זו.

שעזבם כדי לעסוק בצרכי העם, אלא פירש על כך בספה"ק תפארת שלמה (לשבועות) שבודאי המדובר כאן הוא במה שהתעסק משה בעמדו על ההר והוא לדבר עם השי"ת שזהו כל חשקת הצדיקים שמשגיגים בכך השגות עליונות, ואף משה חפץ להשאר על ההר כדי להמשיך ולהשיג דביקות זו, אך כיון ששמע שרצון השי"ת הוא שיקדש את העם ויכינם לנתינת התורה עזב את 'עסקיו' הפרטיים וביטל רצונו לרצון השי"ת, וכלשונו הקדוש:

וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם וְגו' (יתרו יט, יד).
וּבְרַש"י 'מִלְמַד שְׁלֵא הִיָּה מֹשֶׁה פּוֹנֵה לְעַסְקֵי אֱלֹא מִן הָהָר אֶל הָעָם'.

מצינו בשבחו של משה רבנו ע"ה עליו אמרה תורה בימי ההכנות למעמד הר סיני 'וירד משה מן ההר אל העם' (שמות יט יד), ופרש"י: 'מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו אלא מן ההר אל העם'. וצריכים אנו להבין אילו עסקים היו לו למשה רבנו, אם בעסקי העוה"ז הדברים אמורים הרי אין כל חידוש בכך

מִילְתָּא דְפְלִיָּאָה

לכל יהודי יש אות בתורה

לכל יהודי יש אות מיוחדת בתורה, כמו שידוע הרמז בתבנית 'ישראל' ראשי תיבות יש' ש'שים ר'בוא א'ותיות ל'תורה, וכן יִשְׂרָאֵל ראשי תיבות יש' ש'שים ר'בוא נ'שמות, ומבאר במאור עינים (חוקת ד"ה זאת התורה) שיש שישים רבוא שרשי נשמות בישראל, וכל שורש נשמה יש לו אות בתורה כמו שכתב מו"ר זקני בספר פתוחי חותם (ריש כי תשא), וכדאיתא בזוהר 'קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד הוא', ואותה אות היא חלק אלוה ממעל שבקרב האדם המשפיעה על האדם שפע וחיות קדושה.

מטעם זה אמר האריז"ל שבהגבת התורה יקרב האדם את עצמו אל ספר התורה, ויסתכל היטב באותיות הקדושות, ובאותה שעה יתמשך עליו אור גדול, כי על ידי הראיה מושך האדם לעצמו שפע טובה וברכה מהאות המיוחדת לנשמתו, בבחינת 'אות היא לעולם', שכל אות בתורה משפיעה על אדם אחד שהוא עולם מלא, ולכן נקרא הקדוש ברוך הוא 'ה' צבאות' שהוא מלשון 'צבא אות', כי כל אות ואות בתורתו הקדושה יש לו צבא בפני עצמו.

בני ישראל הגיעו לשלמות בקבלת התורה

ובקבלת התורה בא הדבר לשלימות, שאשר קיבלו בני ישראל את התורה השיג כל אחד את חלקו בתורה, ועל ידי זה העמידו עצמם איש איש על מעמדו הראוי לו, וזה הרמז בכתוב (להלן כ טו) 'וירא העם וינעו ויעמדו', שעל ידי יראת השמים שקבלו במתן תורה העמידו עצמם במקומם הראוי להם. והענין הוא, מאחר ולכל יהודי יש שם משמות הקודש, והלא התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה, וששים ריבוא אותיות לתורה כנגד ששים ריבוא נשמות ישראל, וכיון שבקבלת התורה קיבל כל אחד את חלקו הראוי לו בתורה בא לתיקונו הנכון באותיות התורה שכנגד נשמתו.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

התורה נתונה במתנה רק לבני ישראל - וכל הרוצה מישראל יכול לבוא וליטול את כתר התורה

מיועדים למיוחסים בלבד, היה מקום לטעות ולומר שכתר תורה מופקר לכל מכיון שהוא פחות בחשיבותו משאר הכתרים, ולכן הוצרך להביא הפסוק 'בי מלכים ימלוכו', לומר שכל עצמם של כתר כהונה וכתר מלכות אינם אלא מכוחה של תורה. ולא זו בלבד אלא שהתורה עצמה אין יד הכל שולטת בה, כי היא שמורה רק לבני ישראל עם קרובו, כמו שנאמר קודם מתן תורה (שמות יט ו) 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', שהתורה נתונה במתנה רק לבני ישראל שכל הרוצה מישראל יכול לבוא וליטול את כתר התורה, וכתר התורה גדול מכתר כהונה ומלכות הבאים מכח כתר התורה הקדושה, אם כן ברור הוא שאין הסיבה שכתר תורה נמוך משניהם אלא להיפך, כי רק מחמת גודל מעלתו רצה הקדוש ברוך הוא שכל אחד מישראל יוכל לבוא וליטול.

'ראשו כתם פז קווצותיו תלתלים' - רמז לגדלותו של כתר התורה

ורמז נאה הביא מרן עטרת ראשנו ע"ה הי"ד בספרו **שכל טוב** (דרוש שלשה כתרים הם) בדברי שלמה המלך ע"ה (שיה"ש ה יא) 'ראשו כתם פז קווצותיו תלתלים שחורות כעורב', 'כתם' ראשי תיבות כ'הונה ת'ורה מ'לכות, 'ראשו' היינו הראשון והמובחר והמעולה מבין שלשה הכתרים הוא כתר תורה הנקרא 'פז', אבל 'קווצותיו' דהיינו שתי הקצוות של 'כתם' - 'כ-ם' שהם כתרי כהונה ומלכות, הרי הם בבחינת 'תלתלים', שכל אחד מהם תלוי ועומד רק לזרעו אחריו, אשר לא כן בכתר תורה שכל ישראל שוין בה. וגדולה היא מן הכהונה ומלכות שכל אחד יכול לזכות בה, ובתנאי שיקיים בעצמו 'שחורות כעורב' כמו שדרשו רבותינו ז"ל (עירובין כב). במי אתה מוצאן, במי שמשכים ומעריב עליהן לבית המדרש וכו', במי שמשחיר פניו עליהן כעורב וכו', במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני ביתו כעורב.

יהיה להם קיום בנפש האדם.

כתר תורה מונח ועומד לכל ישראל

ועתה תחזה מדברים אלו שלכל אדם מישראל בכל גיל ובכל מצב ובכל מקום יש את היכולת לעסוק בתורה, ואין אחד אשר יוכל לומר על עצמו שאינו יכול ללמוד ולעסוק בתורה. והן הן הדברים שכתבה תורתנו **תורה ציוה לנו משה מורשה קהילת יעקב** וכפי שכתב **הרמב"ם** שם (פ"ג ה"א), בשלשה כתרים נכתרו ישראל, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, כתר כהונה זכה בו אהרן, שנאמר (במדבר כה יג) 'והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם', כתר מלכות זכה בו דוד, שנאמר (תהלים פט לז) 'זרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש נגדי', כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל, שנאמר **תורה ציוה לנו משה מורשה קהילת יעקב**, כל מי שירצה יבוא ויטול. שמא תאמר שאותם הכתרים גדולים מכתר תורה, הרי הוא אומר (משלי ח טו-טז) 'בי מלכים ימלוכו ורוזנים יחוקקו צדק, בי שרים ישורו', הא למדת שכתר תורה גדול משניהם.

כתר תורה מונח לכל ישראל מחמת חשיבותו על שאר הכתרים

ויש להבין, מה ההוא אמינא לומר שמלכות וכהונה גדולים מתורה, והלא אפילו תינוקות של בית רבן יודעים דברי המשנה (פאה פ"א מ"א) 'ותלמוד תורה כנגד כולם', ואף **הרמב"ם** עצמו מביאו בסמוך (שם ה"ג), אין לך מצוה בכל המצוות כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה כנגד כל המצוות כולן. וכן גם מסדר הדברים ניכרת מעלת כתר תורה, שכן הקדים בדבריו כתר תורה קודם כתר כהונה וכתר מלכות, ומוכח שכתר תורה חשוב מכולם. ובפשוטו נראה לבאר, שמכך שכתר תורה הופקר לכל הרוצה לקחתו, בעוד שכתר כהונה וכתר מלכות

ויתילדו על משפחתם (א, יח).

איתא בילקוט (במדבר רמז תרפד): בשעה שקבלו ישראל את התורה, נתקנאו אומות העולם בהן מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקדוש ברוך הוא, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם שנאמר (תהלים צו ז) 'הבו לה' משפחות עמים', כשם שבני מביאין 'ויתילדו על משפחותם' (במדבר א יח), לכך מנאם בראש הספר הזה אחר המצוות, 'אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני' (ויקרא כז לד) ואחר כך 'וידבר ה' במדבר סיני, שאו את ראש כל עדת בני ישראל' שלא זכו ליטול את התורה אלא בשביל היוחסין שלהן.

ברמב"ם (תלמוד תורה פ"א ה"ח) נפסק להלכה שכל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחור בין זקן גדול שתשש כוחו, אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים, ואפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר (יהושע א ח) 'והגית בו יומם ולילה'. ומזה שנקט הרמב"ם בלשון 'חייב' נלמד שצריך לקיים הדבר עד כדי מסירות נפש, שכן לשון חייב' בדברי חז"ל משמעותו חיוב עד כדי מסירות נפש.

הטעם שמחויבים בתלמוד תורה אפילו במסירות נפש, ולא אומרים את הכלל של 'אנוס רחמנא פטריה' (נדרים כז), כי סיבת בריאת העולם אינה אלא בשביל התורה ובשביל ישראל, ואין לתורה קיום אלא במי שממית עצמו עליהם, לפיכך כל איש ישראל חייב למסור נפשו על קביעות עתים לתורה, כי דוקא מתוך מסירות נפש תתקיים התורה בקרבו ויהיה בכך קיום לעולם כולו. וכפי מה שמוסר נפשו על התורה כך היא מתקיימת בידו, ועל דרך שאמרו חז"ל כל מצוה שמסרו ישראל עצמן למיתה עליה עדיין מוחזקת היא בידם, ודבר זה ללמד על הכלל כולו יצא, שכפי קיום כל מצוות התורה כך

ההכנה למתן תורה על ידי מצות ההגבלה

להבין מה משמיעה לנו התורה בכך, וגם מדוע באמת הקדים אברהם לבקע עצי עולה מיד בצאתו ממקומו, ולא המתין לחטוב מהעצים בהר המוריה כדי שלא יצטרך לשאת עמו את העצים מרחוק. אלא שאברהם אבינו ע"ה הכין עצמו בהתעוררות ובהתלהבות למעשה העקידה, וחשש שמא תחלוף ההתלהבות במשך זמן לכתו להר המוריה, לכן הכניס את התלהבותו במעשה המצוה הגשמי של ביקוע העצים, כדי להוציא את רצונו הטוב מן הכוח אל הפועל במעשה ביקוע העצים, ובכך יינתן קיום במעשה המצוה להתעוררות שבלבו (עיי"ש בספ"ק נועם אלימלך).

ונפלאותיו, תבוא בלבו התעוררות כפי מעלת מחשבתו, אבל כדי שלא תהיה ההתעוררות על דבר ריק צריך להוציא הדבר מכוח אל הפועל, וזהו שכתוב (שיר השירים ב ז) 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', 'שתחפץ' לשון חפץ, שאין לעורר את הלב עד שיהיה חפץ וכלי המוכן לקבל בו את האהבה.

אברהם אבינו ע"ה הכניס התשוקה בביקוע עצי העולה

ובזה יש להבין מה שנאמר אצל אברהם אבינו ע"ה 'וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו וגו', ויבקע עצי עולה' (בראשית כב ג). התורה טורחת לכתוב שקודם צאתו לדרך חטב אברהם עצים לקרבן, ויש

קודם מתן תורה הכינו בני ישראל עצמם בקדושה וטהרה, אבל לא היו להם מצוות מעשיות להכניס בתוכם ההתעוררות לעשות ממנה חפץ, ולא היתה להם אלא מצות פרישה והגבלה שהצטוו בה כהכנה למעמד הר סיני, וכיון שכן הכניסו כל התעוררות לבם במצוות ההגבלה, ועל שם כן נקרא חג מתן תורה בשם עצרת, כי הכניסו כל התעוררות לבם במצוה זו שנעצרו עצמם מלהתקרב בהר.

זהירות שלא תהיה התעוררות הלב לחינם

ומצינו ענין זה בספר **אמונה ובטחון לרמב"ן** (פי"ט) שבשעה שהאדם חושב בלבו מחשבות על גדולת הבורא

לא יהיה לך אלהים אחרים - שבעת תפילתך לפני תיחד עבודתך

באמרה (בראשית לב, כה) 'וינתר יעקב לְבַדּוֹ וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ' וביאר **ברביד הזהב** (ד"ה ויותר), שיעקב אבינו הגיע למדרגה זו שיהיה דומה בעיניו כאילו הוא איש יחידי בעולם, ולא יהיה בדעתו שום פניה זרה שתהיה עבודתו למצוא חן וכבוד בעיני בני אדם, ומחמת כן התקנא בו שרו של עשו וביקש להורידו ממדרגתו זו, ולכך 'ויאבק איש עמו', שנאבק להכניס בו מחשבה שיש עוד 'איש עמו', שלא תהיה עבודתו מיוחדת לשם ה', אך בחסדי ה' 'וירא כי לא יכול לו', שלא הצליח להחלישו במאומה, כי בכל עת היה מדמה לעצמו בתוקף וחוזק שהוא ורק הוא שנמצא לבדו מול בוחן לבות וממילא כל כוונתו הייתה אך ורק לשם שמים.

יוסף הצדיק טיהר עצמו מכל מיני פניות

זהו גם הפירוש בדברי יוסף הצדיק קודם שהתגלה לאחיו (בראשית מה א) 'הוציאו כל איש מעליו', שהיה מתיירא שמא תתערב בליבו מחשבת גאוה שאינו גומל רעה לאחיו על כל אשר הרעו עמו, ואדרבה הוא מקרב אותם ומסייע בידם. לפיכך הכין עצמו בהכנה רבה להיות דומה בעיניו כאילו אין עוד שום איש עמו, שתהיה מחשבתו טהורה מכל פניה בלתי לה' לבדו, ואכן מעיד עליו הכתוב (שם) 'ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו', שלא היתה במחשבתו שום פניה לקבל כבוד מבני אדם.

אלהים אחרים על פניו, רמז שלא יהיה לנו יראה זרה בעמדנו לפניו, אלא תהיה עבודתנו מיוחדת אליו יתברך, וכפי מה שניזוהר לשמוע את אותו הקול כך נזכה לגאולה בקרוב, 'היום אם בקולו תשמעו'.

ידמה בעיניו כאילו הוא לבדו בעולם

וכן פירש **רבי נחמן מהורודנקא ע"ה** את הפסוק (שמות לד ג) 'ואיש לא יעלה עמך בכל ההר', שבבוא האדם להתחזק בעבודה ולעלות בהר ה', יצייר לעצמו כאילו הוא יחידי בעולם ואין עוד איש עמו, ולא יתערב בליבו כוונה לכבוד מאף אדם בעולם, ובהזיה עבודתו שלמה ורצויה לה'. ועל פי זה פירש **בדגל מחנה אפרים** (מטות ד"ה החלצו) את הפסוק (ויקרא טז ז) 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש', שכשנכנס הכהן גדול לקודש הקדשים, וכן כל אדם בבואו לעבוד את עבודת הקודש, יסיר מליבו מחשבת כל אדם, ולא יהיה רצונו שיראו בני אדם עבודתו ולא שיכבדו אותו על זה.

יעקב אבינו השלים עצמו ביחוד עבודתו לשמים

הוא הדבר שמורה לנו תורתנו הקדושה

לא יהיה לך אלהים אחרים (יתרו כ, ב). יסוד גדול הנדרש לשלימות עבודת האדם לבוראו הוא, שצריך מאוד להיזהר בעת קיום המצוות שתהיה מחשבתו מיוחדת לעבודת הבורא, ולא שתתערב בליבו כוונה אחרת זולת לעשות נחת רוח לבוראו. בזה יקיים 'בכל דרכיך דעהו' (משלי ג ו), שבכל דרכי האדם תהיה כוונתו רק לידעת ה' ולא שום פניה זרה, וכן בעומדו לפני ה' בתפילה לא תהיה לו אלהות ומרות אחרת, ולא יירא ולא יפחד משום בריה כי אם מאלקיו אשר לפניו הוא מתפלל, וכמו שכתב **בנועם מגדים** (כי תבוא ד"ה את ה' האמרת) בשם אביו ז"ל, כי המתפלל הוא כעומד לפני ה' ושכינה כנגדו, על כן 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני' בעודך מתפלל לפני, ואם תהיה כוונתו לשם אדם הרואהו הרי זה כקונה אדון לעצמו, וכאילו עובד ומתפלל לאותו אדם.

יחוד העבודה לשם ה' מקרב את הגאולה

וכן קירוב הגאולה תלוי כשמיידך עבודתו לשם שמים, שכן אמר משיח לרבי יהושע בן לוי שיבוא היום לגאול את ישראל, וביאר אליהו הנביא את דבריו שבכל יום הוא מוכן לגאול אותנו אם נשוב בתשובה, כמו שכתוב (תהלים צה ז) 'היום אם בקולו תשמעו' (סנהדרין צח). ויש לבאר תיבת 'בקולו', היינו באותו הקול שהשמיע לנו במתן תורה - 'לא יהיה לך

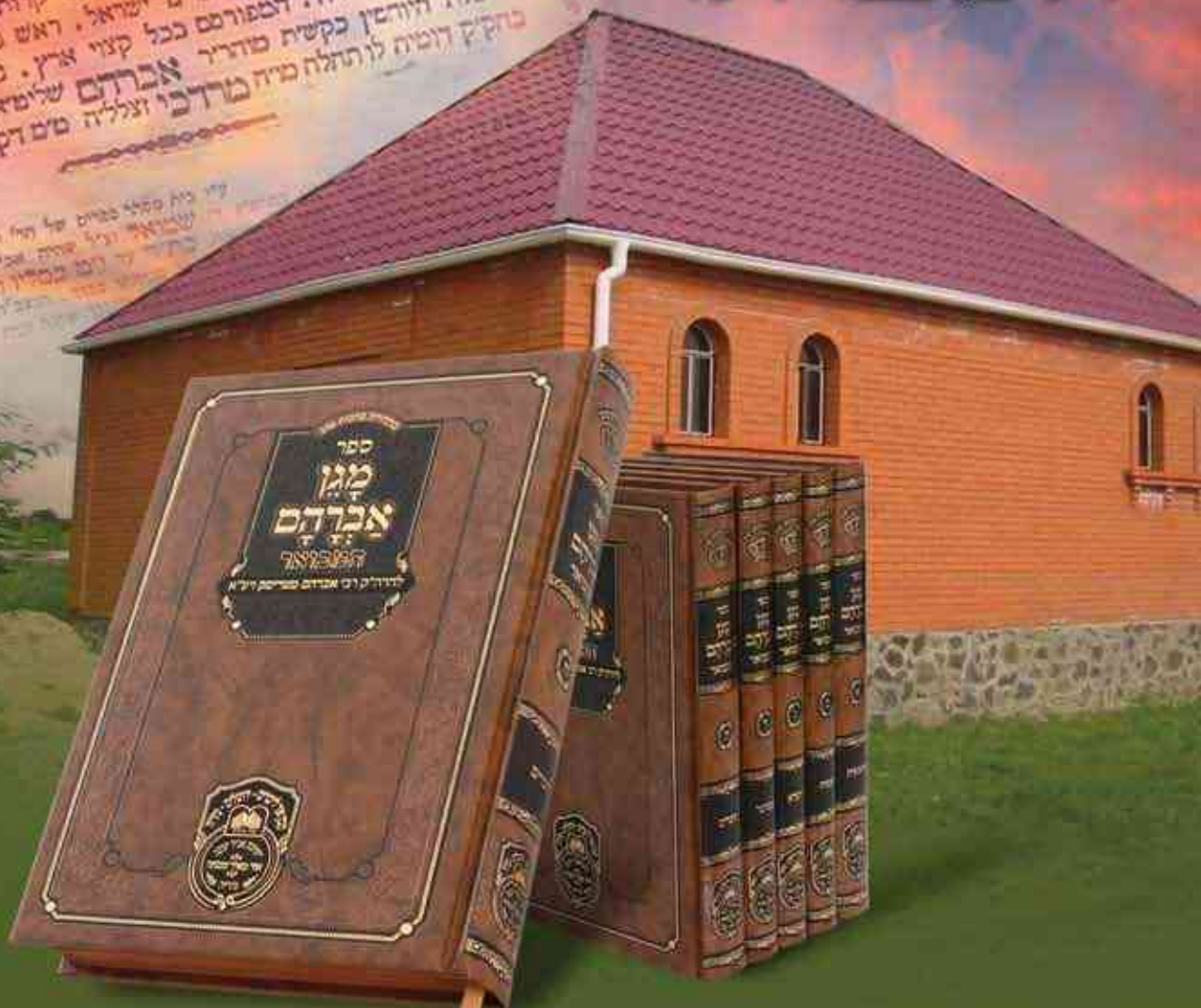

ספר
מגן אברהם

"ועכשיו שהגעתי לגיל הנבחרות לא אוכל
לדחים קודי לבוא לפניהם בדברי תורה. לכן
אמזתי אולי דבר בזה למוען יפרעו מעינות
החובד" (הקדמת המגן אברהם מטריסק)

מגן אברהם המביאר

זה השני לה עדיקים יבוא בו.
הספר הנותן אמרי שפר.
מגן הוא לכל החוסים בו.
אברהם עזרו עומד לפני ה'.
ון הנה אמרות מתורות. כפון ומפנינים יקרות. יחזקו כמספר לזוהר
לעודת ישרון למשמרה. מרבינו נר ישראל. ראש גולת ארואל. שר התורה
אספקלריא המאירה. המפורסם בכל קצוי ארץ. נדרו נדר ועומד בפרץ
לשלה הורשן בקשיה מורדו. אברהם שליטא מים דקק מדיסק
מקיק דומיה לו תהלה מיה מרדכו וצלה מים דקק משערטאביל וייע:

מוטינאה

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אֵלֶּזְנֹת

כס"ד, ז' אב תשס"ד

לְעֵסְקִי שְׁבֻעַת

מִשְׁמַחַת הַבְּרִית - חַט הַשְּׁבוּעוֹת

השבועות, ולאחר החג נחפז לביתו ונכנס אל הקדש פנימה לקבל ברכת הפרדה. והיה אז בבקר קדם התפלה. ושאלו הרה"ק רבי ישכר בער מראדושיץ זיע"א מדוע ימהר כל כך לנסע הביתה. ואמר לו, כי יש לו איזה עסק שנהוץ לו לחזור הביתה. וברכו בשלום.

והלך לאכסניא שלו, ואכל ארוחת הבקר. ותמיד קדם נסיעתו אכל ביחד עם רבו הקדוש. והנה בתוך הסעודה בא המשמש בקדש וישב על שלחנו, ושלח אחר שני בקבוקים מי דבש והעמיד על השלחן לכבודו. והיה זאת פליאה גדולה אצלו, כידוע שהמשמשים לא היו מחשיבים אפילו לגדולי החסידים. ושאלו הרמ"י, מה היום מיומים, ומה זאת עכשיו שהעמדת משקה לכבודי. והשיב המשמש, כי פאטר הלק מהרה"ק לאכסניא, אמר הרה"ק למשמשו: לך אמר להרב שאין הדרך ארץ שהמחתן יסע מהחתנה קדם שמוליקים הפלה לבית הכנסת, כלומר, קדם שבת אחר הנשואין שמוליקים הפלה לבית הכנסת, כלומר שבתג השבועות קבלת התורה הוא פעין נשואין, ושבת שלאחריו מוליקים הפלה לבית הכנסת, וכיון ששמעתי מפי רבנו שכבוד הרב הוא מחתן גם אני רוצה לשנות משקה עם המחתן.

וכשמע זאת הרמ"י נשאר בראדושיץ בשבת קדש. ונכנס אל הקדש פנימה לקבל ברכת שלום. ושחק הרה"ק ואמר לו: טוב הדבר שהמחתן נשאר בשבת שמוליקים הפלה לבית הכנסת (נפלאות הסבא קדישא, עמוד 34).

(מתוך ספר ספיר ויהלום לחג השבועות - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

וספר להם טענתו ממשה רבנו ע"ה, והיה אחרי זה בשבועות בשמחה גדולה, וחזר כמה פעמים את הטענה מאיש תם הנ"ל (אהל שלמה, אות נ).

שלא היה פונה לעסקי

הרה"ק ה'תפארת שלמה' מראדומסק זיע"א היה פעם אחת בקאזמיר קדם חג השבועות, ורצה להיות גם בחג השבועות שמה. ולא הסכים הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זיע"א, באמרו אליו, יען כי החסידים המסתופפים בצלו משתוקקים שיבוא לביתו ויקבלו פני רבם ברגל, לכן אין להשיג על עצמו רק לנסע לביתו להמסתופפים בצלו ללמדם ארחות חיים.

אך הרה"ק מראדאמסק לא רצה לנסע לביתו, ואמר: גם אני רוצה לקבל התורה, ואין נוסעים מן ההר סיני. אמר לו רבי יחזקאל: כתיב 'וירד משה מן ההר אל העם', ופרש רש"י, מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו אלא מן ההר אל העם. ולכאורה הוא תמה, וכי איזה עסקים היו לו למשה רבנו, הכי היה סוחר עצים וכדומה שאמר שלא היה פונה לעסקיו. אלא הפונה שלא היה פונה לעסקיו, הינו לעשות הכנה לעצמו לקבלת התורה כערך דרגתו הגבוה, רק הלק מן ההר אל העם ללמד את העם לקבלת התורה. וזאת היתה שבתו של משה רבינו שהימנא שהניח את עצמו ועשה רק הצריח לישראל (דברי ישראל, פרשת יתרו).

להשאר לשבת שאחרי שבועות

פעם אחת היה הרה"ק רבי מאיר יהושע מקלימנטוב זיע"א, חתנו של הרה"ק רבי ליבוש מאפעלא זיע"א, בראדושיץ בחג

הטענה ממשה רבנו

ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלקיך כי אני ה' (כה, יז).

פעם אחת באו אל הרה"ק ה'תפארת שלמה' מראדומסק זיע"א הרבה חסידים על חג השבועות, אבל הוא לא רצה לקבלם ולתן להם שלום, וסגר הפתח בעדם. החסידים הצטערו על זה מאד ועמדו אצל הפתח שינתן להם שלום. בינתים בא זקן אחד, בעה"ב פשוט מגורי עיר ראדומסק, וראה כי החסידים עומדים בצער, ושאל מה זאת, וספרו לו, ואמר: תראו שאני אכנס להרב ואפעל אצלו שיפתח הפתח ויתן לכם שלום, ויקבל אתכם באהבה.

והלך ודפק על הפתח, ואמר לה'תפארת שלמה': אני פלוני בן פלוני יש לי ענין נחוץ מצרכי העיר ומבקש אני שרבנו יקבל אותי. ותקף פתח לו הפתח ונכנס אל הרבי. ושאלו הרבי, מה בקשתך. השיב לו האיש בזה הלשון: אני קריתי ב'צאנה וראינה' דבשבועות בשעת מתן תורה הלק משה רבנו והוציא את כל ישראל להר סיני כלם כאחד יחד לקבל התורה, ועתה הנה באו חסידים הרבה ורוצנים לקבל ביחד עם רבנו את התורה, ואני רואה כי רבנו הוא סגור ומסגר ואינו רוצה לקבל תורה ביחד עם ישראל, רק ביחידות, היתכן כזאת, משה רבנו לא עשה כמו שעושה רבנו עם החסידים אנשי שלומו.

וכאשר שמע דברים האלו שאמר האיש בתמימות ובפשטות, השיב לו: טוב אמרת, יפה אמרת, אם כן אפוא תהיה אתה השליח ולך וקרא לי את החסידים ואתן להם שלום. ותקף קרא להחסידים ורצו בשמחה לקבל פני הצדיק ולתן לו שלום, קבלם בשמחה, ואמר להם שינתנו יישר כח לאיש הפשוט הנ"ל.

חידון אֵלֶּזְנֹת - נושא פרסים על אילו שני אנשים נאמר במפרש בפרשתנו (-במדבר) שלא היו להם בנים?

פתרון החידה - פרשת ויקהל:

ש. היכן מוזכרות בפרשה זו כנפיים?
ת. כנפיים של הכרובים היו פרושות על הכפורת של ארון הברית (שמות לו ט).

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר":

פרשת ויקהל:
משפחת ולצר אשדוד.

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו א"ה בגליונות הבאים

הפותרים נכונה יכנסו להגרלה א"ה על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר".
את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני

למספר פקס: 077-470-26-81
או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון.
בראש הדף לציין "עבור חידון לנוער".

מנורת זהב המבואר

להרה"ק רבי
משולם זוסיא
מהאניפולי
זיע"א

אור חדש על מנורת הזהב:

ילקוט חדש נרחב ומקיף מתורתו של הרה"ק זיע"א שלא היה כמותו במהדורה חדשה ומבוארת • ביאור נרחב להבנת דבריו • השלמות מובאות הערות וצינונים • נערך מחדש ועוד בניקוד מלא עם כותרות משנה מפתחות המקורות ומפתחות ענינים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מכתלי בית ההוראה

אקטואליה
ברחלכה

פניני הלכה למעשה, בענייני דיומא ושאלות המתחדשות

מרבני בית המדרש להוראה היינות "באר ישראל"

בראשות מורינו הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מכתלי בית ההוראה

תשובה ממורינו הרב שליט"א

שימוש בסכין יפני ללא טבילה

בכוסות שאינם טבולות אפילו לקיום מצוות ארבע כוסות שאין מצווה דרבנן דוחה איסור של תורה. ב. דעת הישועות יעקב (י"ד סימן קכ"א) והמשנה ברורה (ביאור הלכה סימן שכג ד"ה מותר) שאיסור ההשתמשות אינו אלא איסור דרבנן. [וראה מה שביאר באבני נזר (י"ד סימן תיח) שמצוות טבילת כלים אינה בגדר 'מתיר' את הכלי, לכן אם השתמש ללא טבילה לא נאסר המאכל, אלא הגדר הוא 'מצווה', ואיסור ההשתמשות נגזר רק מכך שחייב לטבול את הכלי עיי"ש].

ומעתה יש להסתפק מה דינם של כלים שאינם 'כלי אכילה' מעצם מהותם ויעודם, אלא שבא להשתמש בהם לצורכי הסעודה. האם נאמר שמאחר שאינם כלי אכילה ולא חל עליהם דין טבילת כלים, גם בבואו להשתמש בהם לצורך אכילה אינם טעונים טבילה. או שמא, מאחר שעתה רצונו להשתמש בהם לאכילה, הרי שעצם השימוש לצורך אכילה נאסר בכלים שבאו מרשות גוי כל עוד לא נטבלו.

והנה מוצא דברי הרמ"א הנזכרים לאסור את ההשתמשות לפני הטבילה, מקורם מספר 'איסור והיתר הארוך' (שער נח דין פה), והמדובר שם בקונה מן הנכרי סכין של סופרי סת"ם המיועדת לחיתוך הקלף ורוצה להשתמש בה לאכילה דרך ארעי, ופסק בזה שחייב טבילה קודם לכן. אמנם הפרי חדש (ס"ק יט) חולק על הרמ"א, ונימוקו עמו, לפי שכיון שעיקר תשמישו של הסכין הוא לחיתוך הקלף, הולכים בזה אחר רוב תשמישו של הכלי, ולכן כל שאין הכלי מיועד למאכל, אף אם לפעמים משתמשים בו למאכל אינו טעון טבילה. אמנם כתב האבני נזר (י"ד סימן קו אות ב) שאף הפרי חדש לא התיר רק בדרך ארעי, אבל אם משתמש לאכילה באופן קבוע, חייב בטבילה אף שרוב תשמישו לדברים אחרים. הרי לפנינו שני דיון חובת טבילה בכלים שאינם מיועדים לאכילה שנוי במחלוקת הרמ"א והפרי חדש. אך נראה כי בסכין יפני יודו כולם שאינו צריך טבילה. כי הנה השולחן ערוך (שם סעיף ד) מבדיל בין שני סוגי כלים שהיו בזמננו לעניין חובת הטבילה: "טריפיד"ש [- כליל צליה] - חצובות] ששופתים עליהם קדירות אינם טעונות טבילה, אבל פדיליא"ש [- כלי צליה], טעונות טבילה מפני שנותנים עליהם המאכל עצמו". וביאר בפרי חדש (ס"ק יב) בכוננת, שאף על פי שלפעמים צולים על גבי הטריפיד"ש את המאכל עצמו, מכל מקום הואיל והולכים אחר רוב תשמישו אינו טעון טבילה. ולכאורה הדבר תמוה, שהרי נתבאר לעיל שיטת הרמ"א שסובר כי גם כלים שאינם מיועדים למאכל אסור להשתמש בהם למאכל ללא טבילה, מדוע לא השיג כאן על דברי השולחן ערוך כשיטתו שאסור לצלות את המשך בעני"ב?

שאלה:

קבוצת חברים יצאו לפנות ערב אל חורשה נאה ומוצלת, בינות עצי היער וניחוחות החורש הטבעי תכננו לשבת יחד לסעודת מרעים, להיטיב ליבותיהם במיני מאכלים אותם יכינו במקום. אלא שעל אף ההתארגנות מראש להכין את כל הציוד הנדרש, שכחו להביא איתם סכין, 'והרי שולחן והרי בשר', אולם אם אין סכין ובלעדיו, לא ניתן לחתוך את המאכלים ולהכינם לסעודה. אחד מבני החבורה פשפש ומוצא כי יש באמתחתו סכין יפני, והציע, כי בליט ברה יעשו לו הסבת מקצוע וישתמשו בו לצורך הכנת הסעודה. אולם אז התעוררו לשאלו: הרי הסכין אינו טבול, והלכה היא כי כלי שמוצר ונקנה מגוי צריך טבילה עובר לשימוש בו, ונפנו לברר מה יעשו כעת, האם מותר להשתמש בו כמו שהוא או שיש עצה אחרת.

תשובת הרב שליט"א:

בהלכה זו של טבילת כלים חדשים ישנם שני חלקים: א. החיוב לטבול כלי אכילה שנרכשו מגוי ועברו לקניינו של יהודי. ב. האיסור להשתמש בכלים אלו כל עוד לא נטבלו. [וראו לציון כי אסור להשתמש לפני טבילה גם באופן חד פעמי, ויש שטועים בזה]. ועלינו לברר במקרה זה, שהכלי במהותו אינו כלי שמיועד לאכילה, האם כאשר באים להשתמש בו לאכילה הוא טעון טבילה.

מקור החיוב לטבילת כלים חדשים למדו בגמרא (עבודה זרה דף עה:) מהפסוק האמור בכלי מדין: "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש - וטהר", ודרשו מייטור תיבת וטהר: 'הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת'. והראשונים הביאו את דברי הירושלמי (עבודה זרה פ"ח ה"ז) שטעם חיוב הטבילה משום 'מעלה': משום שיצאו מטומאת העמים לקדושתם של ישראל, ולדעת רוב הפוסקים יסוד החיוב הוא מן התורה. עוד אמרו בגמרא, שהואיל ובפרשת טבילת כלים לא הוזכרו אלא 'כלי סעודה' אין לנו לחייב טבילה אלא בכלים אלו, אך לא בכלים המשמשים לצרכים אחרים.

את איסור ההשתמשות לפני הטבילה הביא הרמ"א שכתב: (יורה דעה סימן קכ סעיף ח) "אסור להשתמש בו לצרכי סעודה אפילו דרך עראי בלא טבילה". ובמהות איסור זה נחלקו ראשונים ואחרונים: א. דעת בעל "אור זרוע" (פסקי עבודה זרה סימן רצג) שאסור מן התורה, וכן נקט להלכה הפרי מגדים (א"ח"ח משבצות זהב סימן תפז), וכתב שמטעם זה אסור להשתמש

תשובת מורינו הרב שליט"א:
אין צורך להודיע, כל זמן שהזבוב כבר יצא ואין בעיה של כשרות.²

תפילה עבור חולה שאינו יהודי

בעל מפעל שחלה אחד העובדים שאינו יהודי, והוא מבקש מהמעסיק שיתפלל ויעתיר בעדו שיבריא ממחלתו. האם מותר להתפלל עבורו.
תשובת מורינו הרב שליט"א
מותר להתפלל עבור גוי שהוא מחסידי אומות העולם.³

להתפלל על גוי שיבריא. וראה בספרי ויהלום פרשת וארא והרחבה בנושא, ושם בשם הרה"ק המאור ושמש' דאם איש נכרי אלא לא מבני ישראל מבקש להתפלל עבורו, ורואה שע"י זה יהיה קידוש השם אזי יוכל לפעול לו תכף בתפילתו. וכן מובא שם בשם הגאון בעל 'בית שער' דמותר להתפלל בעד נכרי חולה, והביא ראה מאברהם שהתפלל לרפואת את אבימלך, וכן משה שהתפלל בעד פריעה, ודחה הראיה שאין למדין מדבר שהיה קודם מתן תורה. עיי"ן שם באריכות.

ליבו לא שמע ויצא מבית הכנסת. האם עליו לרדוף אחריו עד שישנו מצד שאין לשנות צדקה מעני לעני.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

הנכון שיגמור בדעתו שאינו מתכוון שיהיה צדקה כלל עד שימסור לידי העני ממש, מאחר והדין שנוי במחלוקת.¹

להודיע לקונה שנכנס זבוב בבקבוק

לאחד היה בבקבוק ויסקי ונכנס זבוב והוא הוציא את הזבוב, כעת מוכר את הבקבוק, האם עליו להודיע על כך לקונה, והדבר נחשב לפגם במוצר.

המטבע ליד העני ממש אלא שהלה (שהיה סגור נהור ל"ע) לא הרגיש בכך, ונסתפק אם גם זה נכלל בהחלטתו הניל, ולכן חיפש אחריו.
2. באגרות משה (י"ד ח"א סימן לא) כתב לגבי לאו ד'בל תשקצו', דאינו שייך רק כשידוע לאוכלו שהוא דבר מאוס ומכל מקום אוכל, אבל כשלא ידוע לו שהוא דבר מאוס אין לאוכל שום איסור.
3. בשדי חמד (מערבת ה"ל כלל ק"ח) כתב שגוי שידוע שהוא חסיד אומות העולם מותר להתפלל עבורו. ואם הוא רע לשמים

הלכה למעשה

משולחן מורינו הרב שליט"א

הכין צדקה לעני והלך

בבית הכנסת הסתובב יהודי לאסוף צדקה, אחד המתפללים הוציא מכיסו מטבע הגונה לתת לו מנדבת ליבו, אלא שהעני לא שם לב אליו, וכמה שניסה להעיר את תשומת

אחר שנתייחד כבר לתתו לצדקה לעני ומתעורבים כספי צדקה עם כספו והוא מעשים בכל יום, והערתו שיש להתנות כהלל (פסחים סז) שלא יחול שם הצדקה על שום כסף הנלקח ליד לתת לעני עד שיגיע ליד העני ממש ויזכה בו ועד אז ישאר כסף פרטי. וכבר היה מעשה אצל הגרש"ז אויערבאך צ"ל, שהעני לא נטל מידו וחיפש אחריו ליתן לו את המטבע, וכששאלוהו הרי מעשים בכל יום ומה יום מיומיים, השיב כי בדעתו מוחלט תמיד שלא יהיה לצדקה אלא כשיגיע ליד העני, אולם הפעם כבר הגיש

1. בדרך זו שעושה תנאי, פוטר גם את השאלה שאין לשנות מצדקה לצדקה [ששנוי במחלוקת], וגם שהכסף נשאר חולין ואין חשש להחזירו לכיסו בין שאר מטבעותיו. וראה בדרך אמונה (מתנות עניים פרק ח ציון ההלכה ס"ק פח) שכתב בשם החזון שייחן לעני אחר, ויש אומרים שלא נדר אלא על דעת אותו עני (אגני ישפה חלק ד סימן קא בשם הגרי"ש אלישיב) ובש"ו"ת שבט הלוי (חלק י סימן קסו אות ז) כתב: והנה תמיד הצטרעתי על המכשול שלוקחים כסף לתת לעני, ועד הכי והכי העני נעלם מן העין ומחזיר הכסף לכיס

שמחת השלום-זכור של אברהם. ויהי ביום השישי הכינו את אשר יאכלו ויטעמו האורחים בליל שבת. בטרם כניסת השבת כאשר הכל היה מוכן דבר על אופנו, אחד האורחים המחמיר על טועמיה מכל הסוגים בערב שבת, חשקה נפשו לטעום גם מהפיצוחים, והנה טעמם ישן, ויבשותם ענתה בהם. החנות סגורה, ובעל השמחה שהיה חפץ בשמחה מושלמת, מיהר להשיג מאחת החנויות המאחרות ליכנס, פיצוחים חילופיים טריים ורעננים על הצד היותר טוב. ביום ראשון באשמורת הבוקר, כבר נראה אברהם ממתין בסבלנות מחוץ לחנות הפיצוחים ככוונה להחזיר את הסחורה היבשה, ולבקש עבורם את הכסף ששילם. קצף עליו רוגזו של בעל החנות ויאמר, היתה בידך האפשרות לטעום מכל הסוגים והמינים, בטרם תאספם לביתך למה לא נתגת כדרך כל הארץ הטועמים ובודקים לפני הקנייה.

ועלינו לברר מי מהם צודק, אברהם שקיבל פיצוחים ברמה של זיבורית ולא שם אל לבו לבדוקם, או שמא עם המוכר הצדק.

תשובה: תלוי בסוג החנות. אם השילוט או המוכר בחנות מכריזים כי מדובר בסחורה טריה ואיכותית, יכול אברהם לבקש את כספו חזרה. אולם אם סגנון החנות לא מספיק מוגדר. אם אברהם שילם מראש על הסחורה בשעת הקנייה, וכעת תובע מהמוכר את הממון, המוכר פטור מלהשיב. וזאת מפני שהיה לו לאברהם לטעום מקודם, ואם לא טעם סימן שמחל, וכמו שיתבאר. ואם ראובן עדיין לא שילם, פטור הוא כעת מלשלם. מקור הדין: בהלכות אונאה ומקח טעות מובאים דינים ופרטים מתי יכול הלקוח להחזיר את המקח למוכר לאחר הקניה, בטענה של מקח טעות. אחד מהם הוא מדברי הרמב"ם (ח"מ, רלב"ג), כי אם הלקוח מצא מום במקח שלא היה ידוע לו לפני הקנייה, יכול הוא להחזירו למוכר, וזאת בתנאי שלא השתמש במקח אחרי שנודע לו מהמום, כי אם השתמש בחפץ לאחר שזאת את המום, מראה בדעתו שלא מקפיד על המום ומוחל למוכר, ועוב אין יכול להחזירו.

חידוש מעניין מובא מהמגיד משנה (פס"ו ממכירה ה"א) - ס"ק ע"ג, כי ישנם אופנים שאין הלקוח יכול לחזור בו אפילו אם עדיין לא השתמש במוצרו. המקרים הם, אם המוכר מכר לו בסתם, וזה דבר שהלקוח יכל היה להבחין לאלתה, כגון שהיתה בידו האפשרות לנסות ולטעום, ולא הקפיד לעשות כן, אומרים שהלקוח מחל והמקח קיים. בביאור חידושו של המגיד משנה, מצינו כמה פירושים בפוסקים: א. במשנה למלך (פס"ו מהלכות מכירה): הבין כפשוטו, כי תמיד במידה והלקוח היה יכול לדעת מהפגם, לדוגמה על ידי טעימה, אפילו אם לא השתמש בחפץ, לא יכול להחזיר למוכר. ומחדד, כי הרמב"ם חולק על דין זה, וסובר שאם לא השתמש בחפץ, לעולם יכול הלקוח לחזור בו. ב. בנתיבות המשפט (סק"א): מבאר את כוונת המגיד משנה, שאם השתמש במקח, והיה יכול לטעום מהמקח ולא טעם, אפילו אם לא ראה את המום, אומרים שמחל על זה, וזאת, אולם אם עדיין לא השתמש במקח ברור שהמקח בטל. ולפי זה דברי המגיד משנה עולים בקנה אחד עם דברי הרמב"ם. ג. שבות יעקב (ח"ג סי' קס"ט): המגיד משנה בא לומר, באופן שקודם גמר המקח היה יכול להבחין ולטעום, ולא טעם, מוכח שמחל גם אם יהיה בו מום זה, אף שעדיין לא השתמש בחפץ. (ודבריו מתייבשים גם לרמב"ם, כי הרמב"ם סתם שלפני השימוש תמיד יכול לחזור, מדבר באופן שכבר נגמר המקח, בטרם יכל לטעמו, ואו נתגלה בו המום). ובפתחי תשובה (סק"א) הביא את דברי השבות יעקב, וכתב שכן הוא הביאור הנכון.

לאחר שהשכלנו מה הם ההוכחות לכך שהלקוח מחל, בהשתמשות או ביכולת להבחין בפגם, שומה עלינו לדעת כי עדיין יש מקרים רבים בהם לא נאמר שקיים הוכחה לכך שהלקוח מחל. ואלו הם: 1. אם הלקוח בהיותו בתנות מיהר לדרכו ולא היה לו הפנאי לטעום ולהתבונן (כסף קדשים). 2. או שהמוכר הצהיר כי הסחורה טובה ומשובחת, ולא ראה הלקוח סיבה לבדוקה (הכמת שלמה, ופשוט). 3. או דבר שהקלקול בו לא שכיח (הכמת שלמה). או אם הלקוח לא נתן את המעות למוכר, רק לקח בהקפה. כיון שמעות המכר מוחזקים עדיין ביד הלקוח, לעולם לא מוחל, כי סמך על כך שהמעות בידו (-משנה למלך. על אף שהנתיבות פקפק בסברא זו, הרי לנתיבות תמיד חוזר וכמו שביארנו לעיל).

לאחר בירור מקחן של צדיקים ניתנה ראש ונשובה לפרש בכך את המעשה אשר יעשו: באופן שהסחורה התגלתה כישנה ויבשה, אם המוכר הצהיר כי הסחורה טובה ומשובחת, או שכן היה נראה מברור מסגנון החנות והשילוט במקום, הדין הוא שהמוכר צריך להחזיר את הכסף ללקוח.

אולם בחנויות פשוטים, שיש ימים בהם הפיצוחים טריים ויש ימים פחות, מהיות ודרך חנויות הפיצוחים לתת ללקוחות המעוניינים לקנות, לטעום כאוות נפשם, זה דוגמה קלאסית של מקום בו הלקוח היה יכול לטעום גם לפני גמר המקח (כחילוקו של השבות יעקב), אם כן יכול המוכר לומר, לא טעמת-מחלת. כי אני סבור כאותם פוסקים שזה ראייה למחילה, ובפרט שהפתחי תשובה כבר כתב כי זהו הפסק הנכון.

אולם אם עדיין לא שילם עבורו, יכול להחזיר המקח ולא שילם, כי אומרים מהיות ולא שילם לא חש חובה לטעום, כי מעות המקח עדיין בידו.

אל מושב בצפון הארץ נסעו משפחתו של זבולון לשהות בשבת קודש. זבולון שאדם מסודר היה בדרך כלל, ארז את מזוודותיו ומטלטליו וארגנם על הצד הטוב ביותר, אולם לא העלה בדעתו כלל להביא עמו זוג גרביים נוספות מאחר שלא חשב שיבואו לו לידי שימוש. כך ארע שבשעות המוקדמות של הבוקר בהם רגלי זבולון לקומו ולערוך את השחר, נטל את ידיו בזריזות, אך מחמת חוסר זהירות הכניס את רגליו הלבושות כבר בגרביים, בתוך קערת המים בהם נטל זה עכשיו ידיו, וכאן עמד 'קפוא' על מקומו ואינו יודע לדעת מה לעשות, האם מותר לו להמשיך ללבוש את הגרביים הרטובות, ובפרט שאין לו אפשרות כרגע ללבוש גרביים אחרות, או שמא יצטרך להישאר בבית עד שיתייבשו - ויקום בו מאמר חז"ל 'שלא יהא הלוכך בשבת כהלוכך בחול', וזאת מכיון שברגע שילך עם גרביים רטובות יסחטו המים בכל פסיעה ודריכה, והרי אסור לסחוט בשבת, אחיו ר' משולם שכבר היה שקוע עמוק באמצע הלימוד, שמע את המתרחש ובמהירות התנער ממקומו, לכיוון בית ההוראה לדעת את 'הדרך ילך בה'.

תשובה: מותר להמשיך ללכת עם הגרביים הרטובות בשבת כשאין לו גרביים אחרות, וזאת למרות שסוחט בכל פסיעה שהולך, וכמו שיבואר להלן.

וכדי להבין את העניין נקדים בקצרה: כתוב באורחות שבת (דף קמ"ו): 'מי שנשרו במשנה במסכת שבת (דף קמ"ו): 'מי שנשרו כליו במים מהלך בהם ואינו חושש' דהיינו מי שבגדיו רטובו בשבת במים, מותר ללכת בבגדים אלו בלי שום חשש, ולא אוסרים זאת מחשש שמא יסחט את הבגדים. ומבואר בב"ח (סוף סימן ש"א) שהדין כן לא רק באופן שנטרבו בגדיו בעודו לבוש בהם, אלא גם כאשר נפלו הבגדים למים לפני לבישתם מותר ללבושם ולא חוששים שמא יסחט. ובטעם הדבר שלא גזרו שמא יסחט ביאר בתוספות יום טוב (שבת פכ"ב מ"ד) 'משום שגדול כבוד הבריות'. ולפי זה אין כאן היתר גורף לכתחילה כשיש לו אפשרות אחרת, ולכן נשיב את שאלתנו, ויש לו בגדי שבת אחרים להחליף, צריך להחליפם.

ומאידך בשולחן ערוך הרב (סימן ש"א סעי' נ"ו) כתב, שיכול להלך בהם כל היום ואין חוששין שמא ישכבו ויסחטם בהילוכו בהם. ומדבריו למדנו, שאין זה היתר באופן של בדיעבד ומשום כבוד הבריות, אלא שחז"ל לא חששו כלל שיסחטו בגדים שלבוש בהם והדבר מותר לחלוטין.

ויש לדון במקרה המדובר שנטרבו הגרביים, שכאן אין רק חשש 'שמא יסחוט', אלא אנחנו כבר יודעים מראש באופן ברור, שבכל דריכה ופסיעה יסחטו ויצאו מים מהגרבי, ואם כן יש מקום לומר שזה ודאי אסור, דכיצד נתיר ללכת עם הגרביים כשבכל פסיעה ופסיעה ודאי יסחטו מים.

המשך מכתלי בית ההוראה מעמ' א'

המאכל על גבי הטריפיד"ש.

ואפילו לסברת התוספות יום טוב הנזכרת דגדול כבוד הבריות, יתכן שרק באופן שזה ספק אם יסחט, בזה היתר משום כבוד הבריות, אבל כשודאי יסחט אולי גם במקום כבוד הבריות אי אפשר להתיר לעבור על איסור ודאי.

ועלינו לברר מהו האיסור לסחוט בגד בשבת. ויודעים דברי רבינו תם (תוס' שבת י"א) שבכל סוחט יכול להיות איסור מצד שתי מלאכות: א. מלאכת כיבוס, ב. מלאכת מפרק שהיא תולדה של דש.

ונתבונן במקרה דידן שעל ידי הליכתו נסחטים המים מן הגרב. דמצד מפרק אין מקום כלל לחייב כיון שהמים הולכים לאיבוד או שחוזרים ונבלעים בגרב, ואין לו צורך בהם כלל, מיהו דעת ר"י וסיעתו שגם כשהמשקים הולכים לאיבוד ואין איסור דאורייתא של מפרק, אבל יש על כל איסור דרבנן של סוחט מטעם מפרק. ואם כן יש לדון בגרביים הנ"ל לאיסור מטעם האיסור דאורייתא של 'מלבן', ולדעת ר"י וסיעתו מטעם איסור 'מפרק-דש' מדרבנן.

אבל הלכה למעשה יש להתיר באין לו גרביים אחרות, וכמו שכתב בספר מנחת שבת (סימן פ ס"ק קל"א ובקונטרס אחרון ס"ק ז), כיון שזה פסיק רישיה דלא ניהא ליה, ובצירוף זה שסוחט כלאחר היד דאין דרך ליבון וסחיטה בכך. וצירוף נוסף להיתר זה מבואר באורחות שבת (פ"ג הערה ק) עפ"י דברי הט"ז (סימן ש"ב ס"ק י"א, ש"ז סק"ב) דחז"ל לא גזרו בדבר שהאדם לא יכול להימנע - מיהו היינו דווקא בדבר שאינו מתכון, ועושה כן כלאחר היד.

וראיה להיתר זה, שהרי מבואר בגמ' (ימא דף ע"ז): 'ונפקס כן להיכנס במים עד צווארו, כגון לצורך מצוה להיכנס במים עד צווארו, כגון להקביל פני רבו, וכתוב שם תנאי להיתר זה, שיעשה איהו שינוי, כגון שלא יוציא ידו מתחת שפת חלוקו, כדי שיזכור ולא יבוא לידי סחיטה. והרי כשעובר בנהר עם בגדיו, ודאי שירטבו הגרביים והנעליים, וכיצד יוכל לצאת מהנהר ולהמשיך ללכת, ולא כתוב שם שבשעה שיוצא מהנהר צריך להוריד את הגרביים, וזה ראייה שודאי מותר להמשיך ללכת עם גרביים רטובות בלי שום חשש, עכ"פ כל זמן שאין לו גרביים אחרות. וכן מבואר בדברי המשנה ברורה (סימן תרי"ד ס"ק א') שמתיר ללכת עם גרביים שבלטע שרידת גשמים ביום כיפור, ולא חושש כלל שסוחט בדרך הילוכו.

ובאופן שכבר פשט את הגרביים, ועכשיו רוצה ללבושם שוב, כתב בש"ת שבת הקהתי (ח"ו סימן ק"ע) שמותר להלבישם, וזה עפ"י סברת תוספות יום טוב הנזכרים, שהתירו משום 'כבוד הבריות', ומדבריו למדנו שמחמת כבוד הבריות התירו גם כאשר ודאי סוחט, ולא רק בספק.

ובתשובת מנחת יצחק (חלק ט סימן פד) העלה חלק ב'ן שני סוגי כלים שאינם למאכל: ישנם כלים שמעצם צורתם ומהותם ראויים גם לאכילה וגם לכל שימוש, אלא שאדם זה יחדו לשאר תשמישים, וכדוגמת סכין שראוי לספורים כדרך שראוי לאכילה וזוה נחלקו הרמ"א והפרי חדש הנזכרים. אולם כלים שמתוך תבניתם וצורתם ניכרים שאינם כלי מאכל אלא מיוצרים ומיועדים לשם תשמישים אחרים, בזה יסכימו הכל שדינם נקבע לפי רוב תשמישם ואינם טעונים טבילה כיוון שאינם כלי אכילה כלל, ואף כי כעת משתמש לאכילה אינם מתחייבים מחמת כן בטבילה.

ועל כן מי שלוקח מספריים לחתוך איתם דבר מאכל, וכן סכין יפני שתכלית יצירתו לשם עבודות בית וכדומה, ובמיוחד שרוב בני אדם נוהרים ומקפידים מכמה סיבות שלא לחתוך עמו דברי מאכל, מאחר ועיקר הכלי ותכונתו לשאר תשמישים, אין השימוש החד פעמי משנה את שמו לגדר 'כלי אכילה' ואינו טעון טבילה.

מאות ספרים חולקו ל'חבורת אור החיים' במעמד מיוחד

הבחורים היקרים המנצלים את הזמנים היקרים של שבת וערב-שבת ללימוד והתעלות במסגרת 'חבורת אור החיים' חוו השבוע שעה של קורת רוח ב'יריד' ספרי קודש שנערך עבורם, ובו 'רכשו' ממיטב הספרים תמורת הכרטיסים השבועיים. מאות ספרים יקרי ערך חולקו לבחורים במהלך ה'יריד', ובהם מגוון סטים של ספרי חסידות, הוצאה חדשה ומהודרת. היה זה בבחינת 'ברינה יקצורו', וחיזוק גדול ל'חבורת אור החיים', בני עליה הדבקים בתורה ועבודת ה', ומתעלים יחדיו מדי שבוע.

לעדכונים ופניות, לשמחות וכו'. BEER53124@GMAIL.COM

אור החיים המבואר
במתיקות ועדיבות
טוב התורה

אור החיים המבואר
הוא סדרת ספרים המבארת את אור החיים
בשפת פשוטה וברורה, ומהווה חומר
ללימוד וחינוך. הסדרה כוללת ספרים
על חסידות, תורה, מצוות ועוד.

אור החיים המשולב
הוא סדרת ספרים המשלבת את אור החיים
עם ספרים אחרים, ומהווה חומר
ללימוד וחינוך. הסדרה כוללת ספרים
על חסידות, תורה, מצוות ועוד.

עוז והדר
הדפוס של תורה

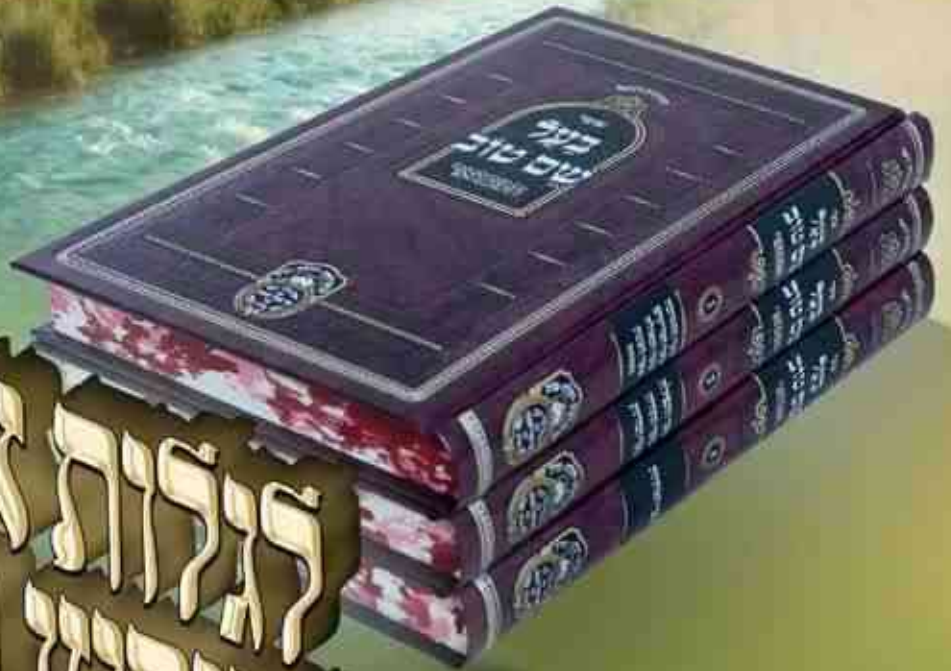
מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הסדרה שמשנה את ארון הספרים ההספרי

אוצר

הבעל שם טוב

כל תורת רבינו הבעל שם טוב זי"ע
מלוקטת מתורת תלמידיו גדולי החסידות
בכל הדורות, עם ביאור נרחב ומשולב,
כולל מקורות והרחבות מעשירים.

לגלות את
שודרשי החסידות

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

ספרים